

להיפוש נצחיות רוח קדשו של אור האורות הנחל נובע מקור חכמה

אבק שדה

בס"ד | גליון 17 | סיון תשע"ד
מחיר: 10 ש"ח

ירחון חסידי ברסלב

הלכתא כנחמני

עובדות מרטיטות הנחשפות לראשונה על גדולת נפשו של החסיד הגאון **רבי אברהם יצחק וייסזאנד** הי"ד שעמד בראשות ישיבות ברסלב בפולין טרם חורבן

איש קדוש מאוסטרובצה

סיפורים מופלאים ועלומים מחיי החסיד הנלבב **רבי ישראל רחנברג** הי"ד

חסידי קמאי

הרה"ח ר' **יעקב צבי אנשין** בזכרונות רוויי הוד קדומים על זקניו הגדולים **רבי שמואל מאיר אנשין** ו**רבי דוד שכטר** ועל עוד חסידים מאנשי ירושלים של מעלה

עליונים ששו ותחתונים עלזו

נפלאות התגלות השמחה העליונה והנשגבת הנשפעת ביום חג מתן תורתנו הקדושה

קריית
ברסלב עילית
אומן

דרך צדיקים
חוויה עם נשמה

בסיוע:

הגיע זמן שתהיה לך דירה באומן

דירה פרטית באומן שמניבה לך תשואה חודשית, והערך רק עולה ועולה.

קרית ברסלב עלית מזמינה אותך להצטרף למשקיעים חכמים מאנ"ש שכבר הבטיחו את כספם בהשקעה בטוחה ומניבה בפרויקט ייחודי ההולך ומוקם באומן.

בניה איכותית ומקצועית ללא פשרות, בסטנדרטים גבוהים. אפשרות לתכנון אישי לפי הצרכים והטעם שלך. מיקום מרכזי, גישה נוחה לציון בדרך מישורית, דירות משקיפות לנוף, תחזוקה קבועה ושמירה 24 שעות ביממה, מקווה מפואר במבנה, מימון בנקאי במלא.

תשואה
גבוהה

השקעה
בטוחה

מיקום
מרכזי

מימון
בנקאי
מלא

*ההצטרפות מותנית בוועדת קבלה.

אצל הרביה, בבית.

קרית
ברסלב עילית
אומן

לפרטים והרשמה 077-222-3935

"ונשמח בדברי תלמוד תורתך לעולם ועד"

בהמעשה הנורא "משבעה קבצנים", בו פתח, ענה ואמר "אספר לכם איך היו שמחים".

מי שזכה להתעטר בכתר השמחה הזאת ביותר, מי שגנה ונשפע עליו רוח פי שניים היה התלמיד הנאמן שלא מש מתוך אהל רבו לעולמים, ולא חדל מלבקש ולחפש אחריו ואחרי נצחיותו כל ימיו. והתנוצצות מאורה של אותה שמחה יתירה נגלה ופרץ ללא מעצור בשבועות האחרון לימי חייו הקדושים, כפי שכותב ומספר ברטט נכדו החסיד המופלג רבי אברהם שטרנהארץ זצ"ל:

"...ומסתמא ידוע לכתר תורתו מזה שהיה בשבועות האחרון מימי חייו, של זקני אדמו"ר מוהרנ"ת זצלה"ה, שתמיד היו נוסעים אחר הסתלקות אדמו"ר הנחל נובע מקור חכמה, על חג השבועות לברסלב למוהרנ"ת זלה"ה, אך בשבועות האחרון שלו חגג באומן, וזה היה אצלו כוונה גדולה כמו שאדמו"ר הנחל נובע מקור חכמה בשבועות האחרון שלו היה באומן שיבתו ונקבצו אליו, כן גם הוא עשה כן וד"ל.

"הכלל התפללו מסתמא אז תפילה כהוגן, ובעת פתיחת הארון כיבדו למוהרנ"ת ז"ל בפתיחת הארון, ונפל עם ראשו לארון הקודש וחטף את הספר תורה, וצעק: "ישראל עם קדוש מיר האבן זיך אצינד א נייע תורה מנש נייע!" [= ישראל עם קדוש, יש לנו עכשיו תורה חדשה, חדשה נכונת!] ורקד בעצמו עם הספר תורה קודם שעלה על הבימה עם הספר תורה, וגם העולם כולם רקדו, ואמר מוהרנ"ת ז"ל שמחת עולם על ראשם, היינו הראש בית - ב'ד'א'ש'ל'ת, חדות ה' וכו'... (נעימות נצח).

והוא זה שהיה לבו כמים בבכיה וגעגועים אל כלליות הרועים תקוות ושמחת כל הדורות, הוא זה אשר חוזר ומזריח את שמחת עולם שעל ראשו בלב כל הנלווים אליו:

"...זאם אָמנם עֲדֵין צְרִיכִין לְשַׁבֵּר הַלֵּב עַל זֶה הַרְבֵּה וּלְבַקֵּשׁ וּלְהַתְחַנֵּן לְפָנָיו יִתְבַּרְךָ עַל זֶה הַרְבֵּה וּלְכַפֹּת לְפָנָיו בְּדַמְעוֹת שְׁלִישׁ כֶּבֶד הַבּוֹכָה לְפָנָיו אָבִיו, שִׁיקְרָבֵנוּ גַם-כֵּן בְּתוֹךְ-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל הַפְּשָׁרִים, הַזּוֹכִים לְקַבֵּל הַתּוֹרָה בְּשָׂבוּעוֹת.

"אף-על-פי-כן בִּיתָר צְרִיכִין לְחַזֵּק אֶת עַצְמָנוּ בְּשִׂמְחָה בְּכָל יוֹם, פִּי עֶקֶר הַפִּלִי לְקַבֵּל הַתּוֹרָה הוּא שִׂמְחָה כְּמוֹ שֶׁמְבַאֵר בְּהַתּוֹרָה "וַיֹּאמֶר בְּעַז אֵל רוּחַ וְכוּ" עַל מֵאֲמָר רַבּוֹתֵינוּ זְכָרֵנוּם לְבָרְכָה: עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לַעֲשׂוֹת מְחֹל לְצַדִּיקִים לְעֲתִיד לְבֹא וְכוּ" (מכתבי מוהרנ"ת).

השמחה הגדולה והמופלאה של החסידים ברי הלבב כליל ויום חג השבועות הקדוש אינה ניתנת לתיאור כלל. יותר משהיו ערים ועוסקים באמירת התיקון, לבם הנלהב מקדושת עיצומו של יום גאה ונשא את רגליהם במחולות וריקודים שלא מעלמא הדין.

היתה זאת שמחה יוקדת ולוהטת, רצופת אהבה עזה ותשוקה בוערת במי שבחר בנו מכל העמים ונתן באהבה רבה ואהבת עולם את נטע שעשועיו.

אחרי ארבעים ותשעה ימים של זעקה וצעקה ושל ערגה וכיסופים להיטהר ולהתקדש בקדושה של מעלה, בבוא יום החמישים כבר נודרך הלב הרבה מכל סיג ופגם ונתפשט ונתיישר מכל עקמימות ועגמימות ששכנה בו, ושמחה וחדווה עילאית בנותן התורה מלאה והאירה את כל חדריו.

השמחה העליונה שאין למעלה ממנה של יום חג זמן מתן תורתנו, היא שורש כל השמחות. מאז ועד הלום לא היתה התגלות שמחה שכזאת לפני יתברך כבאותו יום חתונתו ויום שמחת לבו, כשכל דרי מעלה ומטה עליונים ותחתונים ששו ועלוזו ביום אדיר ונורא זה.

כי על כן, כל עיקר ירידת והופעת השם יתברך על הר סיני ונתינת התורה בקולות וברקים ובקול שופר היתה לפעול ולהשלים באמצעות אותה חמדה גנוזה את תכלית הבריאה, הלוא היא התגלות שמחת ואחדות הבורא יתברך ("שמחה ה' במעשיו"), עם מבחר בראיו ("שמחה ישראל בעושי").

והארת השמחה הנשגבת הזאת חוזרת ומתעוררת ביום גדול וקדוש זה, והיא מאירה ונגלית במלוא זוהרה בלב כל מי שנכון לבו אל בוראו וכל חפצו וחשקו ושמחתו הוא לראות ולהתדבק בו יתברך לבד.

אכן, את נפלאות השמחה העליונה הזאת, שכל תיקון הבריאה תלוי בה, הולך ומשפיע עלינו בן ומקור השמחה משובש כל הארץ, אשר זכה להיכלל בעצמות ומהות השמחה בו יתברך בתכלית השלימות שאין שלימות אחריה.

וכל תורותיו והשגותיו ותיקוניו הנוראים הם כולם אורות ועצות להאיר לארץ ולדרים עליה את תקוות שמחתו יתברך בברואיו ולעורר בהם את הרצון ולהפיח בהם רוח חיים לשוב ולשמוח בבוראם מכל מקום ובכל מצב.

כפי אשר נגלה לעין כל, ברום השגתו שהמשיך בהאי עלמא

28 תורה בין סתלי הגטו

כך התמסר החסיד רבי אברהם יצחק וייסזאנד הי"ד ללמד תורה את ילדי ישראל ולהעמיד הדת על תלה בתנאים הקשים בגטו לודז'

48 טוב ומטיב לכל

בניו של החסיד ר' ישראל הונברג הי"ד מאוסטרובצה בסיפורים מפעמים על טוב לבו שלא ידע גבולות

50 הדר זקנים

הרה"ח ר' יעקב צבי אונשין בזכרונות ענוגים מהליכות אבות משפחתו ומיתר החסידים הנאמנים שבירושלים שלפני שנות דור

6 תקנין ויאמרו לך

כך ששו ועלו החסידים הנלכבים בחג מתן תורתנו

10 בברסלב בערת אש

הקים של התורה הקדושה נמצא בתולים ובתפילות הפשוטות

16 סיפה מן הים

לטייל בחרדי תורתו של רבינו הק' ככתוך שלו

18 בעקבי הצאן

מהנהגתם של גדולי החסידים בנתינת עצות לזולת

60 מאוצר סיפורי ברסלב

החסיד שהתורף על ידי תורתו של רבינו

יוז'ל עיני
מערכת אבקשה

טל': 0747-800-141
פקס: 0747-800-142

© כל הזכויות שמורות.
העתקות קטעי מאמרים,
או תמונות, אך ורק
באישור בכתב מהמערכת.

יצאב גרפי: BBLUM

זקניך ויאמרו לך

שיעורים, שיחות וסיפורים,
מזקני החסידים בדור העבר

וכל הלילה רקדו ושמחו, כן מנהגם בכל ליל שבועות שבועות באומן בצל ציון רבינו הקדוש

...ובכלל מי יוכל לשער את הליכתי לציון הקדוש, היגיעות וטרחות ומסירות נפש במחשבה רק ה' אלוקים הוא יודע, ועד שהגיע חג השבועות, ובאו אנ"ש מכמה מקומות, והיה התעוררות גדול מאד, וכל הלילה רקדו ושמחו, כן מנהגם בכל ליל שבועות, כי כן היה מנהג המגיד מטערהויצע עם רבי נחום מטשערנאבעל שכל הלילה רקדו, ומתחלפים אלו מרקדים ואלו אומרים מעט וחוזר חלילה, ואחר כך הלכנו באשמורה למקוה, ומשם על הציון הקדוש, ומשם להתפלל עם הנץ, ומי יוכל לשער התפילות של שבועות, ובפרט אקדמות עם ניגון של התעוררות בלי שיעור, וגם הפזמון "י-ה א-לי" בניגון אחר של התעוררות, ואין לשער עצם ההתנוצצות וההתעוררות. והתנוצצות של שבועות יהיה נשאר לי הטעם כל ימי חי' ובפרט ה"אקדמות".

(ימי שמואל)

תקבלו חג שבועות הקדוש בשמחה גדולה בהמחאת כף וריקודין

ועתה מה אומר לכם אחיי, ידידי, עתה בזה השטף מים רבים של כל אחד ואחד, אין לנו עצה כי אם לקבל רפואות הנפש והגוף, מהרופא בעל הספרים הקדושים, אשר כל מה שנתמיד בהם יותר לקבל עצותם יהיה לנו רפואה לחיים שיהיו נקראים חיים, ואין לנו לברוח כי אם אל התורה ואל התפילה, ומצוה גוררת מצוה, ובודאי יזכה אותנו להשתמש באוצרות הקדושים, ולהמשיך עלינו שמחה יותר משמחה שלנו, בכח רבינו ז"ל ותלמידו הק' הוא מהכתרים שהכתירו אותנו בהר סיני שהיה שמחה, ובפרט עצבות הזהיר מאד רבינו ז"ל ותלמידו הק' מאד, כי אין מועיל כלל.

...ואם ירצה השם בשבועות תקבלו חג שבועות הקדוש בשמחה גדולה בהמחאת כף וריקודין, כי זה שייך לקבלת התורה הקדושה, ואני א"ה בכאן אשמח גם כן, ואקשר שמחתי לשמחתכם, כי אנו כולנו נפש אחד בשבעים נפש של בית יעקב. זולת זה חדשות אין רק חיים ושלוש ושמחה. כי רבינו ז"ל אמר מה שהעולם רחוקים מהשם יתברך הוא מחמת שאין להם ישוב הדעת. והעצה ליישב הדעת הוא שמחה. וגמר התיקון שרוצה רבינו ז"ל לתקן אותנו הוא ע"י עשרה מיני נגינה שהם כלליות השמחה.

אוהבכם באמת נתן (ב"ר יהודה) מברסלב.

(נתיב צדיק מכתב מה)

כל סוף יבוא לזה) ומשתוקקים וכוספים מתי נגיע לשבועות הקדוש לקבלת התורה.

ואז זוכין בשבועות הקדוש והנורא לכל האורות הקדושים של פסח יותר, שאז זוכין גם לכתר (שזה לא זוכים רק על ידי אתערותא דלתתא) על ידי הניעויות של כל הלילה ולא לישן

בחינת מאכל בהמה קודם קבלת התורה, ואנו סופרין כל יום ואומרים היום כך וכך לעומר ועדיין רחוקים משבועות הקדוש לקבל התורה, ואנו מתביישים מהשם יתברך על זה וממתנינים הרבה, (כי זה העיקר להמתין הרבה הרבה כמעט כל ימינו (לספור ספירה) להשתוקק לבוא לעבודת השם באמת ואז סוף

ובאומין בליל שבועות לא היה פוסק הריקוד אף רגע

שאלו היו אומרים התיקון ליל שבועות ואלו היו מרקדין

דיבורים חמים בוערים כגחלי אש מרוממות יום החמישים חג השבועות
הבא עלינו לטובה והתגלות ה'שמחת עולם על ראשם' של בני היכלא דמלכא
בריקודים ומחולות בלילה הקדוש והנורא המאיר באור השבעתיים

מתוך כתבי הרב החסיד המופלא רבי שמואל הורביץ זצ"ל

ישראל שהוציאנו ממצרים וקרבו אלי, וזהו החיות והתעוררות דקדושה הבאה לכל אחד מישראל (כל אחד כפי זכותו והכנתו) בפסח ובפרט בליל א' דפסח והסדר הקדוש שמרמוז שם כל האורות והמוחין הקדושים מחכמה עד מלכות בפעם א', וזהו שעל ידי הקדושה הזאת גאלנו ממצרים, וכן בכל דור ובכל זמן מאיר הארה הזאת בפסח, (וכן בתחילת התקרבות של כל אחד להשם יתברך הוא בחינת פסח שאז אסור החמץ היינו עצבות וכעס ולחשוב מחשבות רק לעבוד השם יתברך בשמחה והודות והלל להשם יתברך על הניסים והנפלאות).

ואחר כך מסתלק האור הגדול הזה וצריכים לספור ספירה שזהו אתערותא דלתתא שלנו לידע שעדיין אנחנו בבחינת בהמה שזה בחינת עומר שיעורים שהקריבו בבית המקדש

המגיד מטירהוואצי והרה"צ ר' נחום מטשערנאביל היו מרקדין יחד כל הלילה

..עכשיו ימי הספירה צריך לומר כל יום תהלים המסוגל לתשובה כמובא בליקוטי מוהר"ן ח"ב (ס"ג ע"ג), וזה המ"ט שערי תשובה שאנו צריכים לחזור בתשובה להשם יתברך (העיקר על ידי תהלים והתבודדות וכיסופין והשתוקקות להשם יתברך ובושה ממנו יתברך).

ושבועות שהוא יום החמישים מהספירה אז התשובה מהשם יתברך בעצמו יתברך ששיב אלינו משער החמישים דקדושה, וכל ימי הספירה הוא אתערותא דלתתא שלנו, כי פסח הוא אתערותא דלעילא מהשם יתברך בעצמו, תחילת התקרבות

יתן השם יתברך ששומחת יום טוב הקדוש יהיה נמשך עלינו על כל השנה, עד שיהיה נפסק והמתנו כמו בעת מתן תורתנו

ב"ה יום ד' קהלתה תרמ"ג פתח"ק ספריה ת"ו

...מכתבה קבלתי לנכון והחיינתי שכתבת
שפרוץ השם היה בהשקט אצלכם בחג השבועות
הקדוש, וממה שהייתם ברוח השם שמחים ביום
טוב הקדוש, מי יתן השם יתברך ששומחת יום טוב
הקדוש יהיה נמשך עלינו על כל השנה לשמח
בכל יום על חלקנו וגורלנו הטוב בכפלים עד אין
מספר. ומעתה יעזר לנו ה' יתברך שיהיה נפסק
זהמתנו, כמו בעת מתן תורתנו, אשר משם כל
העצבות והדאגות והמרה שחורה.

אבל פקודי ה' ישרים משמחי לב, ובכל יום
אנו צריכים לשמח על חלקנו הטוב אשר אצלנו
מנחים ספרי רבנו ז"ל ותלמידו הקדוש, אשר הם
אורייתא דעתיקא סתימאה, ואנו זוכים לאחזם
בידינו, ולפעמים להביט בהם, ולפעמים ללמוד
אותם, ולפעמים לקיים איזה נקדה מהם, אשר
על זה אנו צריכים לשמח מאד אשר זכה אותנו
ה' יתברך מותו העלמה פזאת, אשר כל העולם
רוצים להעלים שם רבנו ז"ל ותלמידו הקדוש
בהסתרה שבתוה הסתרה, ואנו זכינו בתוה
העלמה פזאת שיאיר לנו אור האורות כמצוץ מן
החרפים, שכל דבור ודבור של רבנו ז"ל הוא תקון
על העבר ועל ההוה ועל העתיד ובקבר ובתחתית
המתים וליום הדין הגדול.

ואם היה לנו שמחה בכל יום בזה היינו רודפים
לחטף עוד נקודות טובות מאלו הספרים, כי הם
אוצרות יקרים ונחמדים וסגלות יקרים להציל
נפשותינו מני שחת, וגם בגשמיות להציל נפשנו
שלא נהיה אנפין חשוכין רק לב שמח ייטיב
פנים.

כי כפי למוד רבנו ז"ל ותלמידו הקדוש אין
להאדם לדאג פלל, ואין לנו שום עצה בזה
העולם כי אם להודות על העבר ולצדק להבא
הכל בשמחה. ולדון את כל אחד ואחד לכף זכות
ולהסתפל רק על הטוב של כל אחד מאתנו, כי
כמו שאמר רבנו ז"ל שמי שהוא נמול הוא בכלל
תקוה הברית, כה מי שמקרב לרבנו ז"ל ותלמידו
הקדוש הוא בכלל מצדיקי הרבים פפוכבים.

ואסים בשלום השם יתברך יברך אתכם בשלום
הפללי ושלום בעצמנו.

דברי אהבתכם ומצפה לראותכם בחיים ושלום
ובפנים שוחקות להמתיק כל הדינים מעלינו
ומעל כל ב"ב.

ידידכם לנצח
נתן (ב"ד יהודה) מפרסלב
(נתיב צדיק מכתב קל"ז)

כל הלילה דער עיקר דאס אויף זיין [=העיקר להיות ער], ובוזה
פוטרים את עצמם מכמה כריתות חס ושלום כמובא בספרים
הקדושים ומובטח כל השנה, וגם הוראת האדם כל השנה הוא כפי
הלילה של שבועות כמובא בכתבי האריז"ל, ואם יכולים לומר
התיקון ליל שבועות מה טוב, ונקראים שושבינא דמטרוניתא
בזה כמובא בוהר הקדוש.

וגם צריך לשמוח כל הלילה כמו בהילולא כמובא בוהר
הקדוש, וידוע מאנ"ש שבאומן שכל הלילה לא פסקו הריקודים
וניגונים והתחלפו משמרות אנשים לרקוד ולא פסק הריקוד
אפילו רגע.

וסיפרו לי שהרב המגיד מטיראווצע שהי' חבר להרה"צ ר'
נחום מטשרנוביל ז"ל שהיו ביחד תמיד בשבועות, ופעם נסע
ר' נחום ז"ל להמגיד מטראווצע ופעם המגיד מטראווצע לר'
נחום ז"ל על שבועות, והיו רוקדין ביחד כל הלילה של שבועות,
וכשהיה ר' נחום זקן וחלש, שלח את בנו ר' מרדכי מטשרנוביל
ז"ל להמגיד מטראווצע על שבועות ורקדו יחד כל הלילה.

ידידכם המאחלם שבועות יפה וטוב וכל טוב סלה

שמואל הלוי הורוויץ
(שם, מכתב טד)

צריך להיות שמחים על החתונה של מתן תורה

...עכשיו בימי הספירה הקדושים צריך מאד לכסוף להשם
יתברך ולהיכן את עצמו לקבלת התורה ולומר בכל יום תהילים
שזה מסוגל מאד לעשות תשובה ולקבל את חג השבועות הקדוש
והנורא - יום אחד למעלה מהימים שזוכים בזה היום לקדושת
כתר ממה שעבדו על עצמם בימי הספירה שלא נזדקק לאכול
נהמא דכסופא כבחג הפסח שכולו אתערוותא דלעילא, אבל היום
כבר יש לנו אתערוותא דלתתא מימי הספירה.

המקוה של חג השבועות הוא שער החמישים דקדושה בליל חג
השבועות מה שערים בו, זה גורם ומשקף את עצם החיים ומהלך
החיים והמעברים של כל השנה כולה בגשמיות וברוחניות,
וצריך להיות שמחים על החתונה של מתן תורה ולקחת את עצמו
ללימוד תורות רבינו שהם חידוש נפלא של לעתיד מעתיקא
סתימאה שיתגלה לעתיד לבוא אמן כן יהי רצון.

ידידכם והדורש בשלומכם ומברככם שתזכו במה שאפשר
לזכות בזה העולם העובר עין לא ראתה וכו'.

שמואל הורוויץ
(שם, מכתב ג)

און דאס לערנין זאגין תיקון ליל שבועות און דאס פרייאין
זיך אגאנצי נאכט [=והעיקר להיות ער (ובהושענא רבא העיקר
האמירה) והלימוד לומר תיקון ליל שבועות ולשמוח כל הלילה],
כמובא בוהר הקדוש.

וכידוע שהרה"צ המגיד מטיראווצי והרה"צ ר' נחום ז"ל
מטשרנאביל שהיו חברים היו תמיד ביחד כל שבועות ומרקדין
יחד כל הלילה, ובזמנותו של הרה"צ ר' נחום ז"ל ולא היה יכול,
אז שלח בנו הרה"צ ר' מרדכי מטשרנאביל ז"ל להרה"צ המגיד
מטיראווצי ז"ל על שבועות והיו מרקדין יחד כל הלילה.

ובאומין אני זוכר שביליל שבועות לא היה פוסק הריקוד אף
רגע שאלו היו אומרים התיקון ליל שבועות ואלו היו מרקדין, וכן
מחליפין זה עם זה.

און דער עיקר דאס אויף זיין ניט שלאפין און דיא מקוה פון
שבועות פון שער החמישים (=והעיקר להיות ער לא לישון
והמקוה של שבועות של שער החמישים דקדושה), והתפילה
של שבועות בכונה והשתוקקות והתעוררות אנו זוכין לקדושת
כתר גם כן, והכל באתערוותא דלתתא שלנו, השם יתברך יזכנו
לכל האורות והקדושות האלו בשלימות אמן כן יהי רצון.

ידידו דורש שלומו ומאחלו כל טוב סלה

שמואל הלוי הורוויץ
(מכתבי שמואל, מכתב נד)

הוראת האדם כל השנה הוא כפי הלילה של שבועות

ב"ה, יום כ' אייר ל"ה לספירת העומר תשכ"ו, מירון ת"ו

שלום וברכה וכל טוב סלה מעלת כבוד אהובי ידידי יקירי
נכפשי הרה"ח מאנ"ש היקרים המשתוקקים לעבודת השם
באמת ולהתקרבות רבינו ז"ל באמת ובתמים כש"ת כמה"ר צבי
וואסילסקי נ"י שליט"א וכב"ב שיחיו. ולתלמידו היקר והנעלה
החפץ ומשתוקק להתקרב באמת לרבינו ז"ל כש"ת כמה"ר...
נ"י שליט"א ולכב"ב שיחיו.

הנה כבר עבר רוב ימי הספירה, וימי השבועות הקדושים
ממשמשים לבוא. והנה עדיין יכולים לזכות בימי הספירה
הקדושה לתשובה על ידי אמירת תהלים המסוגל לתשובה
ולזיכור הנפש וגם על ידי ההשתוקקות לקבלת התורה בשבועות
וספירת העומר בכונה ובהשתוקקות לקבלת התורה ולהיעשות
לאדם, כי שעורים מאכל בהמה ואנו מצפים להיות אדם על ידי
קבלת התורה בשבועות. ובליל שבועות העיקר להיות נייעור

בברסלב בוערת אש

דיבורי אמת מלכה אל לה

עצות חדשות מ"שער החמישים"...

בכל שנה בחג השבועות אנו מקבלים מחדש הארה נפלאה משער החמישים - פנימיות התורה המתגלית על ידי 'יחידי הדורות' - הנותנת לנו את הכח לקיים את התורה, כי "לא המדרש הוא העיקר אלא המעשה"...
כשהדרך העיקרית לזכות לכך היא: אמירת תהילים וליקוטי תפילות!

לא המדרש הוא העיקר אלא המעשה

כולנו חכמים, כולנו נבונים, כולנו יודעים את התורה, מי מעט ומי יותר. אך עדיין אנו צריכים רחמים רבים לזכות ל"קיום התורה"...

התורה ניתנה לנו כדי שנקיים אותה, כך שלא מספיק ללמוד ולדעת אותה אלא צריכים להשתדל גם לקיימה. "ולא המדרש הוא העיקר, אלא המעשה" (אבות א, ז). ולכן, גם מי שכבר יודע את התורה מימים ימימה, זקוק לרחמים מרובים שיזכה להיות לא רק מ"לומדיה" אלא גם ובעיקר מ"עושיה"...

וכדברי הגמרא:

"מרגלא בפומיה דרבא: תכלית חכמה, תשובה ומעשים טובים. שלא יהא אדם קורא ושונה ובוטע באביו ובאמו וברבו ובמי שהוא גדול ממנו בחכמה ובמנין, שנאמר: ראשית חכמה יראת ה' שכל טוב לכל עושיהם. ללומדיהם לא נאמר אלא לעושיהם" (ברכות ז ע"א).

רבא מדבר על מצב חריג, בו האדם "קורא ושונה" ומאריך

הוא "בוטע באביו ובאמו וברבו ובמי שהוא גדול ממנו בחכמה ובמנין", כשבמצב כזה, הסתירה בין הלימוד והקיום זועקת ובוטלת. אך גם מי שאינו ממש בוטע באביו ואמו וברבו, יכול גם הוא להיכלל לפעמים בקטגוריה זו... "דגם בעושה מעשים רעים אחרים קרי ליה בוטע באביו ורבו" (מהרש"א, חידושי אגדות, ברכות ז ע"א, ע"ש). ועל כל אחד לבדוק היטב האם ה"מדרש" בא אצלו לידי "מעשה", ואין סתירה בין ידיעותו לבין מעשיו.

גם תלמיד חכם גדול, שידוע להורות הוראות לרבים, יכול גם הוא לגלות בעצמו, שעוונותיו גורמים לו 'נתק' בלתי מובן בין הלימוד והקיום. וכדברי הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק:

"חסאת נעורים של האדם מסמין עיניו שלא יראה. אף שיכול לפלפל ולהגיד לאחרים דינו, אבל הוא בעצמו שוכח ולא מקיימם באמת. לכן צריך האדם להתחרט מאד על עוונותיו ולהתבודד עצמו קודם אור היום... ואז השם יתברך ברחמי וברוב חסדיו יאיר עיניו באור תורתו הקדושה, ויבין וישכיל תוכן הדבר לעשותו ולקיימו" (נהגת האדם להרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק זע"א, סעף א).

הארת פנימיות התורה נותנת את הכח לקיימה כראוי

לאמתו של דבר:

גם מי שאינו בוטע באביו ואמו, וגם מי שאינו שוכח לקיים את אשר הוא לומד - זקוק גם הוא בכל פעם להארה פנימית שתיתן לו את הכח הרוחני לקיים את התורה לאשורה, לאהוב את ה' ולירא אותו ולעבדו בלבב שלם.

ואכן לשם כך מגלה לנו הקב"ה בכל פעם - על ידי צדיקיו האמיתיים שבכל דור, וביותר על ידי 'יחידי הדורות' - פנימיות חדשה בתורה, כדי שעל ידי זה יהיה לנו את הכח לקיים את תורתו, וללכת בדרכיו ביראה ובאהבה בכל לב ונפש.

לשם כך, נשלח לדוגמא, רבי שמעון בר יוחאי, כ-1,500 שנה לאחר קבלת התורה בהר סיני, לגלות פנימיות חדשה בתורה, תורת הנסתר. ובכך נתן את הכח בנשמות ישראל, להמשיך ולקיים את התורה בכל לב ונפש, על אף חשכת הגלות.

וכדברי רבי געצ"י במכתבו:

"גם עתה, אף שהוא אחר קבלת התורה, אף על פי כן עדיין צריכין למודעי. כי אף כי

תהילה לא-ל זכינו לקבל את התורה, הוא רק הנגלה שבתורה. אבל הפנימיות שבה, היינו ההשגות אלקות, דהיינו השגת האמונה הקדושה האמתית, הברה והזכה והצחה, ימלין וצריכין להשיג על ידי התורה. כי תורה הוא לשון מורה והיא תורה הדרך אל האמת. כי הזוהר הק' מכנה התרי"ג מצוות בשם תרי"ג עיטין דאורייתא, היינו כי הם עצות לבוא לאמונה כמו שכתוב 'כל מצוותיך אמונה', ובא חבקוק והעמידן על אחת 'וצדיק באמונתו יחיה'. ועל זה אמרו חז"ל בכרם ביבנה 'עתידה תורה שתשתכח מישראל', היינו הפנימיות התורה, ההרגשה שמונח בהתורה, הכח הפנימי שלה. אבל ר' שמעון בן יוחאי אמר 'חס ושלום כי לא תשכח מפי זרעו'. והודיע לנו רבינו ז"ל בזה התגלות נפלא, הפלא ופלא. כי על כן סמך עצמו ר' שמעון על זה הפסוק, כי שם מרומו העצה והסיבה על ידי מה לא תשכח. כי איתא בזוהר הקדוש 'בוהר דא יפקון מן גלותא', היינו כנ"ל כי עיקר שכחת התורה,

היינו הפנימיות של התורה. ועל כן חיבר רשב"י ספר הזוהר הק' אשר שם מגלה תעלומות נסתרות - מחזק פנימיות התורה, היינו שעל ידי התגלות סתרי תורה על ידי זה נתעורר ונתחזק מחדש ההרגשה פנימיות שיש בהתורה, כי לא המדרש הוא העיקר אלא המעשה, שעל ידי זה יתחדש קיום התורה מחדש, שלא כמוצות אנשים מלומדה חס ושלום, שעל ידי זה יכולה ח"ו להשתכח לגמרי ח"ו, כמו עתה באחרית הימים" (מכתב רבי געצ"י).

וכך גם בהמשך הדורות; שלח לנו הקדוש ברוך הוא את יחידי

הדורות - האר"י הקדוש ולאחריו הבעל שם טוב - שיגלו לנו בכל פעם עומק חדש ופנימיות חדשה בתורה הקדושה, למען נוכל להמשיך ולקיים את התורה, וללכת בדרכיה באמת.

עד אשר באחרית הימים האלה, לא השבית לנו גואל, ושלא לנו את נשמת רבינו הקדוש, וגילה לנו על ידו פנימיות דפנימיות התורה הנמשכת משער הנ"ן, וסלל לנו דרכים ונתיבים, עצות והדרכות, כיצד נזכה גם אנו לקיים את התורה כראוי, עד ביאת גואל צדק.

"אמר [מוהר"ן] פעם אחת בזה הלשון: הלימוד של דיני התורה נתן לנו השם יתברך על ידי משה רבינו

עליו השלום, והלימוד של קיום התורה נתן לנו השם יתברך על ידי אדמו"ר זצ"ל. ועל זה מרמז הפסוק 'ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה', ומתרגם יונתן: "ותקבלין אלפן חדת בחדוה מבחירי דצדיקיא" (כוכבי אור, אנשי מוהר"ן, ה).

שכן, זוהי כל מטרתו של רבינו הקדוש בתורתו הקדושות - להביא אותנו לידי קיום התורה!

"כי באמת כל דברי הספר הנורא הזה - ליקוטי מוהר"ן - הם השגות עליונות גבוהות ועמוקות מאד מאד עד אין סוף ואין תכלית, ונעלם ונסתר ונתלבש בהם דברים גבוהים ועליונים מאד אשר אינם מוזכרים כלל בתוך התורה כי אם בדרך רמז וסוד. וכל כתבי האר"י ז"ל ומאמרי הזוהר הקדוש ותיקונים וכל דרכי הקבלה הקדושה, כולם כאחד כלולים בדברי הספר הקדוש הזה... אך עיקר כוונתו הקדושה הוא פירוש הפשוט שבכל תורה

**בעמדנו בימים קדושים
אלה, עלינו להרבות
בתפילה ותחנונים,
בכיסופים וגעגועים,
שנוכה לקבל השנה
"דיעה חדשה לדעת
ולהבין עצות לקיום
התורה", וימשך גם
עלינו "דעת גדול
שנמשך מן השמיים
לקיום התורה"...**

ותורה, כי לא המדרש הוא העיקר אלא המעשה כמבואר כבר כמה פעמים, שכל עיקר כוונתו הקדושה בכל תורה ותורה שגילה

תכליתו, באופן שיזכה לצאת מרע לטוב ומדרגא לדרגא" (ליקוטי הלכות, הכשר כלים ד, כו).

וכדבריו הבהירים של רבי שמשון ברסקי בספרו 'עצות המבוארות':

"בשבועות מקבלים את התורה. היינו שבוים זה נמשך בכל שנה ושנה ידיעה חדשה לדעת ולהבין עצות לקיום התורה, שזה עיקר קבלת התורה. וכפי שכל אדם מרבה בתפילה להשם יתברך עבור קיום התורה, וכפי שכל אחד מתחזק ברצונות וכיסופים ונכסף לקיום התורה, כן הוא זוכה מדי שנה בשנה לקבל בחג השבועות דעת גדול שנמשך מן השמים לקיום התורה, שזה עיקר קבלתה. כך מבואר בליקוטי הלכות" (עצות המבוארות, שבועות וימי הספירה, ה).

ובעמדנו בימים קדושים אלה, עלינו להרבות בתפילה ותחנונים, בכיסופים וגעגועים, שנזכה לקבל השנה "ידיעה חדשה לדעת ולהבין עצות לקיום התורה", ויימשך גם עלינו "דעת גדול שנמשך מן השמיים לקיום התורה"...

"ועתה הוא עת שאנו מבינים עצמנו לקבלת התורה, ואנו צריכים לעורר לבבנו ולומר ספירה בשמחה ובהתעוררות חדשה כי עתה רוצה השם יתברך לגמור על ידינו קבלת התורה וקיום התורה, בכח הצדיק שהוא עוסק עתה בעיקר בקיום התורה והמצוות בכל עת בחשק חדש ובהתחלה חדשה, והכל בשמחה!" (נתיב צדיק, עב).

"והשם יתברך יעזור לנו לגמור הספירה ולטהרנו ולקדשנו בכדי שנוכל לקבל קיום התורה מחדש בזכות רבינו ז"ל ותלמידיו הקדושים אשר הם עוסקים בזה בכל שנה ושנה באופנים אחרים להכניס בנו קיום התורה" (שם, קלו).

אורייתא דעתיקא סתימאה' הנמשכת משער החמישים

כאשר יבוא מלך המשיח, נזכה להתגלות "אורייתא דעתיקא סתימאה" - כשעיקר מעלת גילוי זה הוא: העצות העמוקות והנפלאות לקיום התורה!

וכדברי מוהרנ"ת:

"אורייתא דעתיקא סתימאה, היא התורה שיגלה משיח צדקנו במהרה בימינו. ועיקר מעלת התורה הזאת על התורה של

ובכל דיבור ודיבור שיצא מפיו הקדוש, הכל היה רק בשביל לזכות את ישראל להביאם לידי מעשה ישרה, לרמז להם מרחוק ומקרוב להורות להם עצות ותחבולות עמוקות ונפלאות, להתקרב להשם יתברך מכל מקום שהוא, כאשר יראה הרואה בעיניו אם ירצה להסתכל בעין האמת לאמתו. כי כל כוונתו הקדושה היה רק, שנשתדל להבין העבודה והעצות היוצאים מכל תורה ותורה, ושנבקש מהשם יתברך ונשתטח לפניו יתברך, ונשתדל לקיים ככל הכתוב בהם בפשיטות" (הקדמות ליקוטי מוהר"ן).

ואת הלימוד הנפלא הזה של 'קיום התורה' - עלינו לשאוב בחדוה ממעיני הישועה, ולקבל אולפן חדת מבחירי דצדיקא, על ידי השקידה והחתיירה התמידית בפחל הנובע ממקור החכמה.

בחג השבועות נמשך אור חדש ל"קיום התורה"

ואכן, לשם כך ניתנת לנו התורה בכל שנה ושנה מחדש, ביום חג השבועות!

התורה עצמה הרי כבר קיבלנו בהר סיני לפני 3,330 שנה, אך עדיין אנו זקוקים ל"קבלת התורה" מדי שנה בשנה; אנו מוכרחים לגלות מדי שנה בשנה פנימיות עמוקה יותר בתורה, שתתן לנו את הכח ואת העצות כיצד לקיימה כראוי.

ביום זה, "יום מתן תורתנו", אנו מקבלים - כל אחד כפי הכנתו והשתוקקותו - אור חדש ועצות חדשות כיצד לזכות לקיום התורה בכל לב ונפש.

וכפי שחוזר על כך מוהרנ"ת שוב ושוב בליקוטי הלכות, ש"קבלת התורה" המתרחשת מדי שנה מחדש, פירושה: קבלת אור חדש ועצות חדשות לקיום התורה!

"כי זה ידוע וכבר מבואר לעיל מזה שעיקר קבלת התורה בשבועות בכל שנה ושנה, אף על פי שכבר ניתנה בסיני. העיקר לקבל התגלות פנימיות התורה, והעיקר שנזכה עתה שיימשך עלינו הארת פני התורה הקדושה באופן שנזכה לקיימה, שיזכה כל אחד להתעורר ולקום משנתו, לפקח על עסקיו לחשוב על

עכשיו הוא בחינה הנ"ל, דהיינו שנזכה לעצות עמוקות ונפלאות כאלה עד אין סוף, שלא תוכל הסטרא אחרא והקליפה לסותרם ולקלקלם בשום אופן בעולם!

כי בוודאי מצוות התורה לא ישתנו אפילו דקדוק אחד בימי המשיח, אדרבא עיקר ביאת המשיח הוא ללמד אותנו לקיים את כל דברי התורה הזאת שזכינו לקבל מפי משה רבינו עליו השלום, שהוא יהיה משיח בעצמו בבחינת 'מה שהיה הוא שיהיה' כמובן.

כי עד עכשיו אף על פי שכבר זכינו לקבל את התורה שהיא כולה עצות להכיר אותו יתברך, אף על פי כן עדיין אנו צריכים בכל פעם עצות איך נזכה להתגבר לקיים עצות הקדושים האלו שהם כלל מצוות התורה... ואף על פי שכבר היו כמה צדיקים וחכמים אמתיים שעשו כמה תקנות וגדרים והוסיפו כמה מצוות דרבנן וגזירות, שכולם הם בחינת עצות לעצות

התורה, כדי שנזכה על ידי זה לקיים את התורה בחינת 'משמרת למשמרת', וכן הצדיקים שבכל דור וכו', אף על פי כן עדיין הסטרא אחרא מתגברת בכל יום, וזעירין אינן שמקיימין את התורה בשלמות, כי כל מה שמתגלה עצה קדושה הם מתגברים כנגד העצה בעצמה.

וזה עיקר מעלת התורה שיתגלה בימי משיח צדקנו במהרה בימינו, שנזכה לעצות כאלו שלא תוכל הסטרא אחרא לסותרן בשום אופן בעולם, כי הם בחינת עצות עמוקות עד אין סוף, שזהו בחינת מה שנקרא משיח 'פלא יועץ'. ועל כן באמת כתיב אז: וְכִרְתִּי לָהֶם בְּרִית חֲדָשָׁה וְכוּ' לא כברית אשר כרתי את אבותיכם אשר המה הפרו את בריתי וכו', כי זאת הברית וכו' ועל לבם אכתבנה וכו'. וכתיב ועשיתי את אשר בחוקי תלכו וכו', היינו כנ"ל שיתגלו עצות כאלו שלא תוכל הסטרא אחרא להפירן ולסותרן בשום אופן בעולם, שעל ידי זה נזכה לקיים את התורה בשלמות לעולם ועד, ועל כן תהיה גאולה האחרונה גאולה שלימה לעולם" (ליקוטי הלכות, תחומין ה, לד).

אך גם עכשיו, טרם בוא הגאולה - ממשיכים עלינו הצדיקים האמתיים את אורו של משיח, אור שער החמישים, אור התורה

דעתיקא סתימאה. ומגלים לנו עצות נפלאות כיצד לזכות לקיום התורה.

ובליל חג השבועות, בקדרותא דצפרא, כשאנו הולכים לטבול ב"מקוה של שבועות", מקוה של שער החמישים - כל כיסופנו ומגמתנו היא לזכות להמשיך על עצמנו את התנוצצות אורו של משיח, אור העצות הנפלאות הנמשכות משער החמישים.

וכדברי מוהרנ"ת:

"וכל זה זוכין על ידי השכל הקדוש הנמשך משער החמישים, שהוא בחינת שבועות, בחינת המקוה של שבועות, שהוא מקוה של שער החמישים שמתהר מכל הטומאות והגילולים שבעולם ומושיע מכל הצרות, שאז ממשיכין על עצמו קדושה זאת, לזכות לילך בזה באמת ולא יטעה את עצמו ולא יאבד את עולמו לנצח בחינם חס ושלום, כי עכשיו כל תקוותנו הוא רק על ידי אמיתיות העצות

הקדושות התמימות הנמשכין מההתנוצצות משיח שהתחיל להתנוצץ מימי האריז"ל, וכל מה שמתקרבין יותר לביאת משיח, אף על פי שהצרות הנפש מתגברין יותר, אבל ברחמינו גם התנוצצות משיח מתנוצץ בכל פעם יותר, וכמו שמספרים ענין זה בשם הרב הקדוש מברדיטשוב זכר צדיק וקדוש לברכה.

ועיקר אלו העצות האמיתיות נמשכין מבחינת שער החמישים שיגלה משיח צדקנו" (ליקוטי הלכות, קריאת שמע ה, טו).

"וכלל העצות" - מוסיף מוהרנ"ת - "כלולים בספר תהילים שהם חסדי דוד הנאמנים, שהם בחינת נצח והוד, בחינת עצות קדושות ונפלאות מאד. היינו לצעוק תמיד להשם יתברך יהיה איך שיהיה" (שם).

ספר התהילים הנמשך משער החמישים נתן לנו את הכח לקיום התורה

בחג השבועות, בו אנו קוראים את מגילת רות, חל יום ההילולא של נכדה: דוד המלך!

דוד המלך, הוא זה שהשאיר לנו ברכה אחריו את ספר התהילים

אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות

מיד לאחר חג השבועות וקבלת התורה יתחילו
בסייעתא דשמיא המוני "תמימי דרך" חסידי
ברסלב בארץ הקודש ובכל תפוצות תבל

בלימוד והליכה על התורה "עתיקא טמיר וסתים"

ליקוטי מוהר"ן קמא סימן כ"א

להאיר בה את שבעת הנרות עד שתהא שלהבת
אור פני משה עולה ומאירה מאיליה
ולחדש ולהוליד את סגולת המוחין מתעלומתם
על ידי קול הצעקה בתורה ובתפילה שעליה

עדי נזכה שיתגלה אור הדעת "ומלאה הארץ דעה את ה"
ויזכו הכל להיכלל בו יתברך ולחיות חיים נצחיים

נמשך גם הוא משער החמישים. וכפי ששח מוהרנ"ת באמרו את
התפילה אשר ציטטנו זה עתה. וכמסופר: "שמעתי מהותיק ר'
נחמן טולטשינער ז"ל שפעם אחת בימי הספירה היה מוהרנ"ת
ז"ל על ציונו הקדוש, ואמר אז על הציון הקדוש התפילה
המתחלת 'אתה יצרת' בליקוטי תפילות חלק ב' סימן ל"ו. ואחר
כך כשהלך משם אמר (בלשון תמיהה): המתנגדים שואלים אם יש
בהתפילות רוח הקודש?! באמת הם גבוהים מרוח הקודש, כי הם
נמשכים משער החמישים! (ועיין בליקוטי הלכות, הלכות ראש
חודש הלכה ו', שם מובן כי הדרך לעשות מתורות תפלות נמשך
משער הנו"ן. גם שמעתי שאמר כי הרבה אנשים זכו כבר לגן עדן
על ידי התפילות שלו) (כוכבי אור, אנשי מוהר"ן, כה. הוספת המעתיק).

כך שביום החמישים - יום קבלת התורה,
יום ההילולא של דוד מלכא משיחא - אנו
ממשיכים עלינו משער החמישים את הכח
וההארה להתחדש מחדש בקיום התורה!

"זה שאומרים רות בשבועות, כי עיקר
קדושת שבועות, שהוא יום החמישים,
זוכין על ידי מ"ט ימי הספירה, שהם בחינת
מ"ט אותיות השבטים, בחינת מ"ט שערי
תשובה, בחינת מ"ט אותיות שבקריאת
שמע, שכל זה כולל ספר תהילים. ועל כן
אומרים רות, שמדבר משלשלת היוחסין
מתחילת הולדת דוד המלך, שהוא משיח,
שחיבר ספר תהילים שכולל כל הנון
שערים, שהוא בחינת קדושת שבועות.
אשר על שם זה נקראת בשם 'דות', על
שם שיצא ממנה דוד שחיבר ספר תהילים
שריוה להקדוש ברוך הוא בשירות ותשבחות, כמו שאמרו
רבתינו זכרונם לברכה (ברכות ז). כי עיקר קדושת שבועות, שהוא
יום החמישים, שהוא בחינת קבלת התורה מחדש בכל שנה ושנה,
הוא על ידי בחינת דוד, שהוא בחינת משיח, שהוא בחינת ספר
תהילים, שעל ידי זה נזכה לשוב להשם יתברך ולקיים את כל
דברי התורה, שזהו עיקר קבלת התורה בכל שנה, כי לא המדרש
הוא העיקר אלא המעשה, שהוא קיום התורה שזוכין על ידי
אמירת תהילים" (ליקוטי הלכות, קריאת שמע ה, יז).

יהי רצון שנתחדש ביום קדוש ונורא זה, יום החמישים,
באמירת תהילים וליקוטי תפילות, למען נזכה על ידי זה לקיום
התורה באמת, בכל לב ונפש. עד אשר תחזינה עינינו בשוב
ה' לציון, ובהתגלות אורייתא דעתיקא סתימאה על ידי מלך
המשיח, במהרה בימינו אמן. ■

- ספר שמכיל בו חמשה ספרים כנגד חמשה חומשי התורה,
והופך את כל התורה כולה לתפילה וערגה להשם יתברך. ובכך
נתן לנו את הכח והעצה כיצד לזכות לקיום התורה; לעשות
ממנה תפילה!

ספר התהילים הוא מתנה מיוחדת עבורנו מבורא העולם,
שלא הסתפק בכך שנתן לנו בחג השבועות, יום החמישים, את
החמשה חומשי תורה על ידי משה רבינו. אלא אף הוסיף להעניק
לנו ברחמי - כעבור כ-400 שנה - את ספר התהילים, הנמשך
אף הוא משער החמישים, על ידי דוד המלך. אשר על ידו, גם
אם נכשלנו ולא קיימנו את התורה, ונפלנו למקום שנפלנו, הרי
שבאמצעות התהילים אנו יכולים לזכות לשוב לקיים את התורה
מחדש.

ספר התהילים הוא מתנה מיוחדת עבורנו מבורא העולם הנמשך משער החמישים, אשר על ידו, גם אם נכשלנו ולא קיימנו את התורה, ונפלנו למקום התהילים אנו יכולים לזכות לשוב לקיים את התורה מחדש

וכלשונו של מוהרנ"ת בליקוטי תפילות,
בפנייתו להקב"ה בהודאה על ספר
התהילים:

"אתה יצרת עולמך מקדם בשביל ישראל
עמך אשר בהם בחרת, וברחמיך הרבים
זיכית אותנו ונתת לנו את תורתך הקדושה
על ידי משה נביאך נאמן ביתך לחיותנו
כהיום הזה, למען נזכה על ידה ליום שכולו
טוב וכולו ארוך, ובחסדיך העצומים הוספת
לנו חסדים וטובות נפלאות ונוראות על ידי
כל הצדיקים שבכל דור ודור, אשר כולם
עשו אזנים לתורה משמרת למשמרת. כמה
מעלות טובות למקום עלינו, עד אשר זכינו
גם זכינו, לחסדים רבים ורחמים גדולים,
חסדי דוד הנאמנים, אשר הוספת לנו חסד

וטוב, ותגדל חסדך אשר עשית עמנו, להחיות את נפשנו, ושלחת
לנו מושיע ורב, 'משיח אל-הי יעקב ונעים זמירות ישראל', הוא
דוד מלך ישראל החי וקיים, אשר כתב לנו ספר תהילים הקדוש
והנורא, חמשה ספרים כנגד חמשה חומשי תורה. מה רב טובך
אשר עשית עמנו, מה נשיב לה' כל תגמולוהי עלינו. וברחמיך
הרבים גילית לנו, אשר על ידי אמירת תהילים זוכין לתשובה,
כי חפץ חסד אתה, ורוצה אתה בתשובתם של רשעים ואין אתה
חפץ במיתתם, על כן הקדמת תרופה למכותינו, וחוננת אותנו
בספר תהילים הקדוש הזה, הפותח לנו כל שערי רחמים, כל שערי
התשובה, שהם חמישים שערי תשובה כנגד חמישים שערי בינה"
(ליקוטי תפילות ח"ב, תפילה לו).

[וכך גם ה"ליקוטי תפילות", שנתן לנו הקב"ה ע"י מוהרנ"ת
- אשר אף הוא הולך בדרך זו של 'לעשות מתורות תפילות' -

טיפה מן הים

שלב הדוגמאות • הראיה המוכחת: עיון מעמיק בדברי מוהרנ"ת בליקוטי הלכות ברכת הפירות הלכה א' המיוסדת על תורה נ"ד

מאמר רביעי בסדרה

הביאני המלך חדריו

אחד הציורים המופלאים ביותר מאלו שרבינו השתמש בהם על מנת לתאר בהם את נפלאות גדולת תורתו, משורטטת בשיחתו למוהרנ"ת על המבנה האדריכלי המושלם ומרהיב העין של ארמונות החידושים.

כל מי שבחר לו תורה אחת מתוך מאות התורות שגילה רבינו וניסה "להיכנס" לתוכה במעט עיון והעמקה ירגיש מיד כלפי מה הדברים אמורים.

"כי בכל פעם שהוא נכנס ויוצא מפלטין לפלטין ומחדר לחדר ימעגגן לעגגן פאותו עגגן. צריך לחזור לאחוריו בכל פעם ולהביט מאחוריו להבין היטב מתיקות עמקות הדברים אחרית דבר מראשיתו וראשיתו מאחוריתו. פלו קשור ומחבר ונעוץ סופו בתחלתו ותחלתו בסופו, וכן באמצעיתו ובצדדיו. ישוטט המעגגן וירבה הדעת. וביותר בכללות התורה שהיא מחברת ונסגרת ונכללת מפמה טעמים ועגגגים שונים נוראים ונפלאים ועמקים ורחבים כמי ים". (הקדמת מוהרנ"ת לליקוטי מוהר"ן)

על פלאיותם של מבני התורות שח רבינו לתלמידו נאמן ביתו מוהרנ"ת שיחה מיוחדת, תוך הדגשה ששיחה זו נאמרה אליו בלבד:

"לזכרון מה שאמר לי לבדי כבר בעת שבאתי אליו מן מרום אני וחברי רבי נפתלי קדם שבועות, ואז נדמה לי שהוא מקפיד קצת על שאני שוקד על דלתותיו יותר מדאי, כי נסעתי אז פמה פעמים רצופים אליו, ותקף פשנכנסתי אליו ומצאתיו בבית הגדול שלו שהיה סמוך לבית המדרש ונתן לי שלום, ואמר לי שלום עליכם פאר גיוונד [סע פריא] וחקך קצת.

אחר-כך נשאר יושב במקום שישב שם סמוך להדלת שהיתה לחוץ נגד הבית המדרש הישן, ואז דבר עמי ונתם

אותי מאד, ואמר לי איך אתה יודע מה השם יתברך רוצה לעשות ממך, היום אתה פך ולאחר-כך תהיה וכו'. ענה ואמר יהיה נעשה עמך וכו'. ורמז לי שאהיה בספנות גדולות מאד פמה וכמה פעמים בלי שעור, וכמעט כמעט וכו', ואני אפתח לך שבילי השקל, ותלך ותטיל דרך פל התורות שלי בדרך החולף ומטיל בהיכלות ובנגנים נפלאים ונוראים.

אחרי שרבינו הבטיח למוהרנ"ת לטייל בתוך תורתו הוא מגלה לו את פלאות בניין תורתו, דבר הנוגע לכל באי שערי תורתו:

ואז באר לי העגגן קצת ואמר לי כי התורות שלו הם כמו מי ששנכנס לפלטין שיש בו היכלות וחדרים ואכסדראות ופושפושין נאים נפלאים ונוראים נאים מאד, ועליות על-גבי עליות שונות בדרך חידושים נוראים, ותקף פשנכנסין בחדר אחד ומתחילין להסתפל בו ולהתפלא על נפלאות החידושים אשר בו, בתוך פך רואין שנפתח לו פתח נפלא לחדר אחר, וכן מחדר זה לחדר עוד וכן מחדר לחדר ומחדר לעליה וכו' מפלם פתוחים מזה לזה פתחים וחסונות ומקשרים ומשלבים זה בזה בסדר נפלא ובחכמה עמקה ובתכלית היפי והנוי וכו'. (וכל זה אי אפשר לבאר פכתב פי-אם למי ששנכנס קצת בהבנת עמקי דברי רבנו זכרונו לברכה. אשרי האזכה לטעם נעם מתיקות עמקות תורתו אשר אין דגמתה).

"שלך לגמרי!"

עד כאן הדברים ידועים ומוכרים היטב לכלל הלומדים השותים מימי הנחל נובע מקור חכמה. תורה שבנויה לתלפיות כמו ארמון מפעים ביפיו, שחדריו והיכליו המופלאים הפרושים קומות על גבי קומות, פתוחים זה לזה ומשתלבים זה בזה. כפי שמוהרנ"ת אכן כותב על אתר: עניין זה לא ניתן לביאור אלא

למי שכבר טעם מעט את הבנת עומקם המיוחד של דברי רבינו. מי שרק מתחיל לעשות זאת, לחתור בתוך התורות, להתעמק, לקשור, לשאול ולתרוץ, הוא זה שיכול לזכות להתנוצצות מרוחקת מהמבנה המופלא שמיחד את התורות הללו על פני כל שאר ספרי הקבלה, החסידות והמוסר, שמעולם ועד עולם.

אך בזה לא תמה שיחתו של רבינו למוהרנ"ת, ישנו חלק נוסף בשיחה ההיא הטומן בחובו תגלית מרעישת. רבינו גילה למוהרנ"ת שהטיול בהיכלות טרקליני וחדרי תורתו הוא אכן מפליא פלאות אך ישנה השגה גבוהה עוד יותר. אלו הם דברי רבינו בהמשך שיחתו:

"אבל אף על פי כן עדין לא יהיה שלך רק כמו שטמיל בשל אחרים.

"אבל אני רוצה שיהיה שלך לגמרי..."

וגם זה יהיה!

אתה חושב עבור המעשים טובים שלך?

רק בשביל שאני רוצה פך".

תמצית הדברים: ישנם שתי מדרגות בהבנת עומק תורתו הקדושה. מדרגה ראשונה - טיול בתוך התורה מחדר לחדר ומהיכל להיכל, להתפעם מיפיו של כל פרט ופרט ומקישורם וחיבורם של הפרטים אלו לאלו. המדרגה השנייה - כאשר הארמון בו אתה מטייל הוא "שלך לגמרי".

וכאן הבן שואל:

מהו החילוק?

מהו ההבדל בין מי שטמיל בארמון של חבר אחר, לבין המטייל בארמון שלו בעצמו? נכון שההיכרות היא יותר מעמיקה, אבל מהי בעצם נקודת החילוק?

נססה לענות את חלקנו, כמוכן בדרך אפשר.

הצייר והצופים

כל תורה ותורה של רבינו כוללת בתוכה פרטים ופרטי פרטים לאין מספר. בכל סעיף מופיעים מושגים חדשים, הקדמות חדשות, וקשרים חדשים, וצירופם של כל אלו יחד יוצרים מעגלים ומעגלי מעגלים לאין קץ. ציור שמכיל כל כך הרבה פרטים כמו תורה אחת בליקוטי מוהר"ן הריהו בלתי ניתן לתפיסה זוהי מורכבות "שאינ הפה יכול לדבר והלב לחשוב".

אך כאן מגיע החילוק בין מי המטייל בארמון לבעליו של הארמון. כמו באותו ציור גדול ממדים, שבו אף צופה לא מסוגל להקיף בסקירה אחת את עוצם מורכבותו של הציור - הרי ששונה מכולם הוא הצייר שצייר את הציור.

הצייר בעצמו יודע את הציור בנקודת עצמותו המופשטת שלפני הבאתו לידי ביטוי בציור המוחשי, התפיסה שלו וההכרות שלו עם הציור על כל צבעיו וצורותיו אינה נובעת, כמו אצל כל

הצופים האחרים, מכך שהוא התבונן בציור במשך זמן רב, אלא שממקום מושבו כזה שצייר את הציור - כל חלק וחלק מכלל הציור טבוע עמוק בנפשו ובשכלו. הוא היחיד שראה את הציור כולו בעיני רוחו כיחידה שלימה אחת ורק אחר כך ומתוך כך הוא תרגם אותו בעזרת המכחול והכד לציור ממשי של פרטים ופרטי פרטים.

מי שבונה ארמון רחב ידיים עם ריבוי עצום של חדרים וטרקלינים וחלונות ומסדרונות ומבואות וטורי מדרגות ועליות, והארמון הוא שלו, הרי ההכרות שלו עם הארמון אינה דומה כלל לכל אחד אחר שיטייל בו כאורח. זהו ההבדל בין מי ש"מטייל" בתורתו של רבינו לבין מי שאלו "ניתנות לו במתנה".

ליקוטי הלכות - השגה כללית

מוהרנ"ת מתגלה לעינינו גם כמטייל הדגול ביותר וגם כמי שהציור הוא כביכול ציורו והארמון הוא לגמרי שלו.

ישנם דרושים מדרושי בהם אנו יכולים להווכח בכך שאין דומה לו במלאכת ההליכה והטיול בתורת רבינו, מלאכת השזירה והאריגה של חלקי התורה אלו לאלו בצורה שלא ניתן למצוא לה אח ורע בכל ספר דרושים וחידושים אחר. רק מי שכבר חפר וחפר בעמקות התורה יכול להבחין בכך.

וישנם מקומות בדרושי שבהם נראה, גם לעינינו, שהתפיסה וההשגה אינה מתמצית כלל וכלל בחיבור דרושי של פרט לפרט, אלא שלפנינו מבט מקורי וחדש על כל ה'תמונה' כולה. רק מתוך אותה השגה כללית שמעניקה הבנה והסתכלות חדשה על כל התורה, לא תפיסה של פרט אחרי פרט, אלא תפיסת כל התמונה על כל חלקיה בבת אחת, רק משם אפשר "לרדת" ולהסביר כל כך הרבה פרטים, לתרוץ כל כך הרבה שאלות וקושיות. התורה הזאת היא כביכול שלו!

(ניתן להציג דוגמאות רבות לכך אך האריכות הנדרשת לכך לא מתאפשרת במסגרת מאמר זה, אי"ה נאריך בכך בפעם הבאה).

מכוח אותה השגה עצמותית וכוללת כתב מוהרנ"ת דרושים רבים כל כך שמהם כאלו שבהם קשה מאוד למצוא קשר ישיר לתורה עליה היא מיוסדת. לכן, כפי שכבר נכתב במאמרים הקודמים, עלינו להקדים ולהכיר היטב את התורה על כל חלקיה תוך חיפוש ה'מקיף' של אותו דרוש, מקיף שהוא בעצם התמונה הכוללת של התורה כפי שמוהרנ"ת הרגיש והשיג אותה, ורק כך יהיה בידינו לצלול למעמקי כל פרטיה ודקדוקיה של אותה 'הלכה' ולדלות משם אוצרי אוצרות של חידושים שלא שמעתן אוזן מעולם שיעוררו את לבנו להשם יתברך מכל מקום ומכל מצב, בכל עת ובכל שעה. ■

[במאמר הבא נשתדל בעז"ה להציע דוגמאות שונות שיבארו בהרחבה וביתר שאת את הנאמר במאמר זה]

אם לא תדעי לך... צאי לך בעקבי הצאן

הַתְּפִלָּה הַזֹּאת הִיא מִסֵּד הַתְּפִלָּה הַיְסוּדִית
וְלִי בְּרַחֲמֶיךָ (ד')

מאמר ח'
התלמידים שבכל דור (ד)

ותקננו בעצה טובה מלפניך

כהמשך למאמרנו הקודם
בו פירטנו את צורת הנהגתם
של ה"תלמידים" האמיתיים
שבכל דור, נבוא לבאר
בס"ד כיצד נהגו
גדולי אנשי שלומנו
בענין נתינת עצות לזולת

ה

נהגתם של אנשי שלומנו - מדורו של רבינו עד לדורנו אנו
- בענין נתינת עצות לזולת, שונה מהנהוג בשאר מקומות.

בעוד שבמקומות אחרים נהוג להציע את הספק והשאלה בפני
הצדיק או הרב, והוא עונה בהחלטיות: "עשה כך או כך", הרי
שבברסלב ההנהגה שונה לחלוטין.

אם נרצה לסכם את הנהגתם בכמה מילים, נכתוב כך:

גדולי חסידי ברסלב, נהנו מהם תמיד עצה ותושיה, בכך שעזרו
ללבן ולברר היטב את צדדי הספק, ואף כיוונו בדבריהם את
השואל לנקודת האמת. אך מאידך, נוהרו עד מאד לבלי לקבוע
ולהחליט עבור השואל כדת מה לעשות.

מלבד עזרתם לשואל, בשמיעת השאלה ובלבון הדברים
בצוותא, היו בעיקר מחזקים ומעוררים אותו: א. שישפוך שיחו
לפני ה' ויתחנן שיתקנהו בעצה טובה מלפניו. ב. שיעסוק הרבה
בספרי רבינו הקדוש, ובהם ימצא מענה לספקותיו ומנוח לנפשו.

ולכן גם: תהליך קבלת העצה אצל חסיד ברסלב, הוא מהלך
ממושך של חיפוש ובירור, ותפילות ותחנונים רבים. כשלעצם
תהליך זה ישנה חשיבות ותועלת, ואין זה רק אמצעי שיש
להיפטר ממנו...

וכפי שיבואר אי"ה להלן כל זה בפרוטרוט.

...

הסוגיא בה אנו עוסקים, היא עדינה, מסועפת, ומורכבת ביותר,
ואין אנו מתיימרים להקיפה מכל זוויותיה והיבטיה. אך בכל זאת,
ננסה בעזרת השם יתברך לשרטט קוים כלליים, עליהם גדלו
והתחנכו חסידי ברסלב משך כל הדורות.

במאמרנו זה, ננסה בס"ד, לא רק להביא את מנהגם של אנשי
שלומנו, אלא גם ובעיקר להעביר לקורא מה עומד מאחורי
זהירות זו, ומה גרם להם לפחד כל כך מלתת עצות והדרכות
לזולתם.

במה דברים אמורים?

בטרם ניכנס לגופן של דברים, נקדים להבהיר במה המדובר.

כשמדברים על 'עצות', יש להבדיל ולחלק בין שני סוגי עצות:

ישנן עצות כלליות ומפורשות - שמטרת השואל, גם אם
הוא לא תמיד בהכרח מודע לכך בבירור, אינה אלא לברר
מה נאמר ונכתב על כך, וכדוגמת שאלות בהלכה שמפנים
למורה-הוראה הבקי בשולחן ערוך וספרי הפוסקים,
כשהמשיב מפנה את השואל אל המראה-מקום המתאים, שם
נמצאת התשובה לשאלתו.

מאידך, ישנן שאלות פרטיות ואישיות, שהתשובה לגביהם

אינה ברורה וחד-משמעית, והיא דורשת שיקול דעת. כדוגמת
שאלות מחודשות בתחום ההלכה, המוגשים בפני תלמידי חכמים
מופלאים, הדנים בדעת-תורתם הרחבה ומורים את הדרך הישרה
כדת מה לעשות.

כך גם בעבודת ה':

ישנן שאלות כלליות ומצוייות, אשר השואל מעוניין לדעת
מה נאמר בתורת ברסלב על אודות נושא זה או אחר. והעונה
משיב כמיטב ידיעתו, מתוך ספרי רבינו או מתוך השיחות שעברו
במסורת בכתב ובע"פ.

דבר זה מומלץ וחיובי, וכפי שהביע רבינו בעצמו את רצונו,
ואמר:

שְׁצַרְכֵינוּ אֶחָד שְׂיִהְיֶה בְּקִי הֵיטֵב מְאֹד בְּכָל תּוֹרוֹתָיו שְׁגִלָּה,
שְׂיִיכֵל לְסַדֵּר כָּל תּוֹרָה יְפֶה יְפֶה עִם הַקְּצָה לְחוּץ. וְכַשִּׁיבּוֹא
אֶחָד וְיִרְצֶה לְהִתְקַרֵּב וּלְדַבֵּר מִתּוֹרָתוֹ, יִיכָל לְהוֹשִׁיט לוֹ מִיַּד
אִיזָה תּוֹרָה שֶׁהוּא צָרִיךְ אֲזַ כְּפִי עֲנִינּוּ. כִּי כָּל תּוֹרוֹתָיו הֵם
כְּלָלִיּוֹת גְּדוֹל מְאֹד מְאֹד, שְׂיִכָּלִין לְמַצֵּא בָהֶם מֶה שְׁצָרִיךְ
כָּל אֶחָד וְאֶחָד, רַק צָרִיכֵינוּ אֶחָד שְׂיִהְיֶה בְּקִי הֵיטֵב הֵיטֵב
שְׂיִיכָל לְהוֹשִׁיט לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מֶה שְׁצָרִיךְ בְּאוֹתוֹ הָעֵת.

(חיי מוהר"ן, שעה)

לעומת זאת, רוב רובן של הספיקות והלבטים שמזקיקים את
האדם לחפש ולבקש עצה לנפשו - אינם דברים שהתשובה
עליהם היא ברורה וחד משמעית, אלא הם דברים המשתנים,
לפעמים בדקות ובדקי דקות ולפעמים אף מן הקצה אל הקצה,
מאדם לאדם, ממקום למקום, ומזמן לזמן. ובכגון דא, מסוכן
מאד לבוא ולתת עצות והדרכות החלטיות!

לא רק מסוכן, אלא במקרים רבים אף אסור...

מותר ומומלץ, ואף הכרחי, להתייעץ עם אדם גדול וחכם מתוך
אנשי שלומנו; ללבן יחד את הצדדים, ולנסות להבין מה אמת
ומה לא.

כמו כן, מומלץ להתייעץ תמיד עם אנשי שלומנו הוותיקים,
גם בעניינים שאין בהם ספק - כדי לקלוט מהם את הריח הטוב;
ההסתכלות הנכונה והמאוזנת, והאווירה המקורית והשורשית
של חסידות ברסלב.

אך לבוא עם שאלה אישית, ולצאת עם תשובה החלטית וגמורה
"עשה כך וכך" - אין זו דרכם של אנשי כלל וכלל.

לא רק אנשי שלומנו מאז ומקדם לא נהגו "לתת" עצות,
אלא גם רבנו עצמו לא היה מדריך להרבות בנתינת עצות
פרטיות.

בְּדִרְךָ כָּלֵל, עֲצֵם הַצָּגַת הַשְּׂאֵלָה וּבִקְשַׁת הָעֶצָה, וְהַגְדוֹן
סְבִיבָה - אֵלוּ עֲצָמָם מְבִיאִים תּוֹעֵלָתָם, וּבְעֵבֹר זֶה נוֹהֲגִים

א. וגם אם המשיב מצטט תשובה מתוך ספרי רבינו, יתכן שהוא מתעלם ממשונו נוסף המובא במקום אחר, ומתאים יותר למצבו
ועניינו של השואל, ואכמ"ל.

לא לגזול את הבחירה האישית...

גם כשהייתה דעתם נוטה לכיוון מסוים, ויעצו לזולת עצה מסוימת - נזהרו מאד לא לגזול ממנו את הבחירה האישית, והשאירו לו תמיד את ההחלטה הסופית.

רבינו בעצמו נהג כך, כפי שמספר מוהרנ"ת:

אין דרכו ליעץ את האדם ולגזול עליו בדוקא, שיעשה דוקא כמו שהוא מצוה. רק הוא מיעצו בדרך עצה טובה, אם יעשה יעשה, ואם לאו לאו. אף על פי שרצונו שיעשה כה, אף על פי כן אין דרכו לדחוק על שום דבר שיהיה דוקא כה, אלא אם יהיה יחיה ואם לאו... ויש לי כמה טעמים על זה.

(חיי מוהר"ן, תל)

גם במצבים בהם היה נראה שרבינו 'מפקיר' את השואל, וחוסר ההכרעה הסופית והמוחלטת יכולה לגרום לשואל לעשות צעדים לא נכונים - לא היה מוכן רבינו להכריע עבור ובמקום

שם). על ידי תפלה מקבלים העצה הטובה ביותר, ויודעים איך לנהג גם בפרטות. אלא מאי? אם בכל זאת רוצים לעשות איזו השתדלות, מעלים את השאלה בפני חבר, ועצם הצגת השאלה - גם אם החבר אינו אומר מה לעשות - מעלה פתרוני, ולאחר מכן מבקשים מהשם יתברך "ותקננו בעצה טובה", ועל ידי זה עוזר השם יתברך ומכניס בראיונו איזו עצת אמת.

(דיבורי אמונה, שם)

ואכן, בצורה שכזו היו אנשי עונים למבקשי עצתם - הם לא היו מכריעים עבורו, אלא היו מנסים לעזור לו לחשוב... וכפי שמעיד רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל בעדות אישית על אנשי באומן:

זכורני שהשדוה שלי נמשך זמן רב, כמה חדשים, ואצל כל מי ששאלתי מאנשי שלומנו, לא נעניתי בתשובה ברורה, תמיד בהעלותי את השאלה, היתה התשובה מעין זאת: "און וואס זאגסטו" - ומה אתה אומר?...

הגם שלא היה לי מה לומר, ומה ידעתי בכלל לפסוק? אף כאמור, לא היה נהוג אצל הצדיק ולא אצל תלמידיו להשיב על עצה פרטית ולומר לו "עשה כה". רק כאשר הצעתי את מה שעלה בראיוני כיצד לנהג, אז הסכימו עם דברי, אבל לפני כן שאלוני: "און וואס זאגסטו"...

כגון, מי שהיה רוצה לעקור לעיר אחרת, או למשל לרדת מ"קעסט" [שלחן חמיו] ולהתחיל לאכול על שלחנו, וכיוצא באלה מההנהגות החיים הפרטיות של כל אחד ואחד, לא היו מציעים בפרוש כיצד לנהג, אלא היו מציעים לבקש מהשם יתברך שיאיר עיניו, וידע מה לעשות וכיצד לנהג, ולא יכשל. ואדרבה, בזה לא חסכו דבורים אלא עזרו אותו ונזוהו בכל מיני דבורים לפנות רק אל השם יתברך, וגם ברכוהו בהצלחה בכל אשר יפנה, וכדומה.

כי כך היה נהוג, וכך היה מקבל אצל אנשי שלומנו - לא להשיא עצות מפרשות לזולת כיצד לנהג, כי כאמור: אין אומרים לבצל בחירה "עשה כה"!

(דיבורי אמונה, שם)

דין מן דין. ולקבל מנקודת עצמו, על ידי ההתבודדות והתפילה, בבחינת 'עם לבבי אשיחה ויחפש רוחי'.

וכפי שמסכם הרב מטשעהרין את הדרך לבירור העצה והדרך הישרה, וכותב:

וממילא מוכן שכל אחד צריך לחפש את דרכו בקדש [א]. בתוך הספרים הקדושים של הצדיק ותלמידיו ז"ל. ובצענינים כאלה שאפשר לו לדבר ולהתישב עם חבריו, בודאי צריך לדבר עם חבריו, כי אולי יקבל מחבריו איזה הארת הדעת, בבחינת 'ומקבליו דין מן דין'. וגם צריך בכל פעם גם בביתו להתבודד ולשפף שיחו לפני השם יתברך ולהתפלל לפניו שיתקן את עצתו, וכמבאר כל זאת במקום אחר.

(פרפראות לחכמה, תורה ד, אות כח)

וכך כותב רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל בתשובה לשואל בעצתו:

ידידי הקר, אתה שואל איך להתנהג. תדע שגם אדמו"ר ז"ל ומוהרנ"ת ז"ל לא אמרו בפרוש איך להתנהג, רק עקר עצה שלנו הוא: [א]. התבודדות [ב]. וספרי רבנו ז"ל [ג]. ולדבר עם חברים, שעל ידי ג' נקודות הללו יכולין להיות איש קשר באמת.

(תמימי דרך, מכתב עה)

ההתייעצות עם 'חברים' [כשהכוונה בכך אף לגדולים וחשובים] מעולם לא הולידה אצל אנשי החלטות מעשיות ברורות. אלא הובילה את השואל אל עבר נקודת האמת, ועזרה לו להגיע - על ידי לימוד בספרי רבינו וריבוי התבודדות ותפילה - אל העצה הנכונה.

וכפי שמגדיר זאת רבי לוי יצחק באחד ממכתביו:

אמת שצריכין להתיעץ עם חברים, אבל לא לפעולות ממש! רק יש לפנינו אוצרות יקרות מאד, לקוטי מוהר"ן, לקוטי הלכות, תפלות, פיסק מיט הארץ - כשמקמיין כל זאת נצמח מזה איזה רמז מה לעשות. כמוכא בעלים לתרופה שאצל העולם עצה הוא דבר קל כמו שכתוב "עצת נפתלים נמחרה", אבל צריכין לצעק הרבה "ותקננו בעצה טובה מלפניך".

(תמימי דרך, מכתב עא)

כך שהעלאת השאלה בפני החבר, הקטן או הגדול מאד, לא הייתה כדי לקבל ממנו הדרכה מעשית החלטית, אלא כהשתדלות לבירור העניין. כשבסופו של דבר, העצה הסופית והמעשית מתקבלת על ידי השקידה בספרי רבינו וריבוי תפילה.

וכדבריו של רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל תחת אחד השיחים:

העצות שלנו הוא רק כמו שרבינו כותב בלקוטי מוהר"ן תורה מ"ט: "אתתך גוצא" - שהעצה שלנו היא רק תפלה (עין

להתייעץ עם אדם גדול. אך לומר לזולת "עשה כה" - זה לא שיהי כלי. כי איך יכולים לומר לאדם מה לעשות בפרטות? אמנם יש לנו ספר "לקוטי עצות" אך הוא עצות "קלילות" לקלל כלו, אך לאדם באופן פרטי לא יתכן לומר "עשה כה".

וכמוכן שאם אין יכולים לתת עצות - אסור לתת עצות! ואם תשאלו: הרי יש פאלו שנותנים עצות - כלום אפשר לעשות משהו נגד?! ובדאי ספנה גדולה לקבל עצות מקל אחד.

לפעמים אפשר לשבר את האדם לרסיסים ולשברי שברים על ידי ה"עצות" שנותנים לו...

(דיבורי אמונה, חלק ב, שיחה יח)

נחזור ונסכם:

שאלות שהתשובה עליהם היא ברורה ופשוטה - כדוגמת שאלות בהלכה, או בהשקפה והנהגה כללית - שואלים, ויוצאים עם תשובה ברורה וחד משמעית.

אך שאלות שהתשובה עליהם היא אישית ופרטית - כדוגמת רוב ככל הספקות בהם מסתפק האדם, הן בעבודת ה' והן בעניינים גשמיים - היו אנשי שלומנו משתדלים לעזור לזולת בליבון הדברים ולהאיר עיניו בחקר האמת, אך נזהרו עד מאד לבלי להכריע עבורו.

וכך סיפר רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל:

רגיל הייתי שר' אברהם ב"ר נחמן לא השיב מעולם על שאלות פרטיות שהעלו בפניו. כי כששאלו אותו דבר שנוגע לשלחן ערוך - בודאי לא היה לו להרבות בדבורים. כי הרי יש שלחן ערוך מפרש כיצד לנהג בשאלה מסוימת זו. וכן הוא בדבר הנוגע בעבודת השם יתברך, שלכל ענין יש פתרון ברור שנתן להשיב עליו בקצור. אך מעולם לא שמעתי שהשיב "עשה כה" בעניני האדם וצרכיו.

(דיבורי אמונה, שם)

"ומקבלין דין מן דין"

צורת ואופן 'בקשת עצה' אצל אנשי, התנהלה תמיד כעין 'שיחת חברים' שמטרתה לברר וללבן את העניין, ולא שימשה אלא כחלק מההשתדלות להשגת העצה הנכונה, שכללה שלשה דברים: א. חיפוש בספרי רבינו הקדוש. ב. שיחת חברים. ג. התבודדות ותפילה.

וכמבואר באריכות סוד שלש נקודות אלו, בליקוטי מוהר"ן תורה ל"ד:

שהכל צריכין לקבל מתחלה מהצדיק, ואחר כך יקבלו דין מן דין, וכל אחד יקבל מנה ובה.

(ליקוטי מוהר"ן, לד. עיי"ש באריכות)

כשהשמעות המעשית היא: לקבל מנקודת הצדיק, על ידי השקידה בספרי רבינו. לקבל מנקודת החבר, באופן של 'ומקבלין

הזולת, ולא אמר את דעתו אלא כעצה טובה בעלמא.

על אודות כך מסופר:

כידוע לא צנה רבנו במפרש לשואל לאמר לו שיעשה כן וכן בדוקא, והגיעו הדברים עד כדי כך שאז מוהר"ג ת"ת ושאול לרבנו: "רבי וכי אתם יכולים להפקיר אדם?" - "רבי, איר קענט מפקיר זיין א מענטש?". ענה רבנו ואמר לו: "אכן כן, אכן כן!" - "טאקי אזוי, טאקי אזוי".

(שי"ש ק"ו, כה)

ואף מעשה שהיה כך היה:

מעשה באיש אחד ושמו ר' ישראל מנעמירוב, אשר הפציר את אדמו"ר זצ"ל שיסכים לו לנסע למקום המלחמה בשביל פרינסקה. ואדמו"ר זצ"ל, מדרכיו הנעלמים לבלי לדחוק את עצמו על שום דבר (כמובא מזה הרבה בספריו הקדושים), ומחמת שאף על פי כן לא רצה בשום אפן להסכים לו, ענה ואמר לו בזה הלשון: "זאלסט זיך פיר נעמין יוא מיט גיין גלייך (היני שיהיה באמת שנה אצלו בלבן אם לנסע או לאו) אחר כך תאמר ה' קאפיטל תהלים, און אחר כך ווי ס'ועט דיר ארין קומען אין דער מחשבה אזוי זאלסטו טוהן [= תשנה בלבך את ה' כן] ואת ה' לא, ותאמר חמשה מזמורי תהלים, ולאחר מכן, איד שיכנס במחשבתך, כך תעשה]. וכן עשה האיש הנ"ל, ואחר כך בא לאדמו"ר זצ"ל ואמר לו שגפול בדעתו 'הו'. ואדמו"ר זצ"ל לא הוטב זאת בעיניו כלל, כי ידע ברור כיום

שהאמת לא היה בלבבו שווי ההן ולא באשר פקד עליו. כי באמת מחמת תבערת תאות ממון חשק ורצה בכל גפשו לנסע הנסיעה הנ"ל.

(כוכבי אור, אנשי מוהר"ן, מ)

אך במקום שרבינו יענה לו בהחלטיות "אל תיסע" - לא התעקש אתו, והניח לו לנסוע...²

היוצא לנו מכל האמור שאם רבנו היה אומר מפרש בפיו "לא", הינו שלא יסע - לא היה רבי ישראל נוסע, כי בודאי לא היה ממרה את פי רבנו בדבר שאסר עליו בפרוש, גם אם היה מאבד על ידי כך את סכונו להפך למיליונר. רבנו רק רמז בכמה רמזים שדעתו לא נוחה כל כך עם הנסיעה, אך בד בבד השאיר לו גם את האפשרות לנהג כרצונו.

כי כך נוהג הצדיק; הוא לא מורה ומיעץ בפרוש מה לעשות - כדי לא לטול מהאדם את הבחירה. כי לפעמים השואל אינו אחזי כלל באותה שעה במדרגה זו, לעשות כפי שהצדיק יורה לו, אבל בכל זאת אם יצוה יכרח לציית. נמצא שנטל את הבחירה ממנו. על כן נוהג הצדיק שלא לומר ולצוות בפרוש "עשה כן", רק מרמז לו את דעתו ובר בלבד הוא משאיר ביד האדם את ההחלטה הסופית, והתפץ יזכה, והחדל יחדל.

(דיבורי אמונה, שם)

ובכך התווה רבינו את הדרך לדורות: גם כשמייעצים לאדם עצה טובה, אסור לקחת ממנו את הבחירה האישית!

כי כל זמן שהאדם חי בעולם הזה, מכרח שתהיה לו זכות הבחירה, ועקב כך נמצא האדם בסכנה תמידית שלא יפול לגוקבא דתהומא רבה חלילה, אף את הבחירה לא נוטלים, יהיה מה שיהיה! וגם הצדיק הגדול והקדוש ביותר, יש לו בחירה, אמן בדברך שלו, אף את הבחירה לא נוטלים כל זמן שהאדם חי עלי אדמות, יהיה מי שיהיה. ולכן לא היה רבנו מיעץ ומצוה בפרוש, כדי שלא לטול הבחירה, אלא לתת את האפשרות ביד האדם להחליט בעצמו.

מוהר"ג אמר פעם לרבנו: נמצא שלפעמים עלול אפילו הצדיק להפקיר

ב. עיי"ש המשך המעשה באריכות.

את תלמידו השואל, היות שאינו משיב לו בהחלטיות כדי לא לטול את הבחירה: "רבי, איר קענט א מענטשן מפקיר זיין?". ורבנו הסכים עמו: "אכן כן, אכן כן".

(דיבורי אמונה, שם)

ואם רבינו הקדוש כך, מה נאמר אנן...? הרי גם אם היינו יודעים, כרבינו הקדוש, את שורש נשמתו של השואל וכל רזי גלגוליו ותיקוניו, היה אסור לנו לקחת ממנו את הבחירה. על אחת כמה וכמה, קל וחומר בן בנו של קל וחומר, שאין אנו יודעים מאומה מהנעשה עם השני, ומהו תיקונו המיוחד לפני יודע תעלומות'...

דוגמא נפלאה ביותר - באיזה כוכב ראש ואחריות ניגש חסיד ברסלב לענות עצה לזולת, ועד כמה הוא נוהר לבלי להכריע עבורו, גם כשמבין דבריו מבצבצת בכירור דעתו האישית - נוכל למצוא במכתב מאלף שכתב רבי שמואל שפירא זצ"ל, במענה לשאלה די-פשוטה: במה עדיף לעסוק בשעות של לפנות-בוקר, בלימוד ספרי רבינו או אולי להתחיל מוקדם יותר תפילת שחרית ולהאריך בה.

וכך מתנסח רבי שמואל שפירא בתשובתו:

ראשית כל הוא מביע את הסתייגותו מעצם הפניית השאלה אליו, וכותב:

"ואשר אתה שואל בעצתי, הנני לבקשך שעוד פעם אל תעשה כן לשאל בעצתי, כי בער אנכי מאיש ולא בינת אדם לי, ואיני יודע לשית עצות בנפשי לתת לי עצה על שום דבר, מכל שכן לתת עצה לאחרים. אף מכיון שכבר כתבת לי, אני מכרח לכתב מה שיעלה בדעתי העניה, אבל לא לסמך עלי.

לאחר שהוא 'נכנע' ומוכן לכתוב "מה שיעלה בדעתי העניה", ואף מזהיר מראש ש"לא לסמוך עלי", הוא ניגש לגוף השאלה, ומדגיש שוב עד כמה קשה לקחת אחריות ולהכריע...

הנה, השאלה הראשונה אודות במה לבלות הזמן של לפנות בקר, אם לעסוק בספרי רבנו ז"ל או להרבות בתפלת שחרית. הנה, שאלה כזו בודאי קשה מאד להכריע, ואחריות גדולה. אך אנסה לכתב מה שעולה בדעתי העניה.

ואז - הוא פשוט מחדד את ב' צדדי הספק, ומשאיר את ההכרעה בידי השואל:

הנה בודאי ראשון לכל הוא ללמד ספרי רבנו ז"ל, שהם ידעת הצדיק האמת אשר כל תקנותו. אבל אף על

פי כן יש סברא לומר, כי איתא בספר המדות: "כשבאין שתי מצות לידך תעשה זאת המצוה שיש בה כפית היצר יותר", עד כאן לשונו. וידוע כי עבודת התפלה קשה מאד ויש בה כפית היצר יותר, ועל כן ועירין אינו שעוסקין בעבודת התפלה, ואצל רוב העולם מצות אנשים מלמדה בעוונותינו הרבים וכדאיתא בלקוטי הלכות. ואשרי הזוכה לעסק בעבודת התפלה. על כן אתה צריך להכריע בעצמך במה לאחז.

(ושמואל בקוראי שמו, מכתבים)

עצת נפתלים נמהרה

הנטייה הטבעית של כל שואל ומבקש עצה, היא: רצון לקבל עצה ברורה והחלטית, שתפטור אותו מלהתייסר בלבטי הבחירה האישית!

שכן, 'חלוקת והסתרת העצה' היא דבר מייסר מאד, והאדם ההמוני - שאינו רואה תועלת בעצם מהלך ההתלבטות והחיפוש - מעדיף להיפטר ממנה כמה שיותר מהר.

כי זה מוכן לכל משכיל שחלקת והסתרת העצה זה קשה מכל הצרות והיסורים שבעולם, כי בודאי אין שום צער וצרה וציקה שלא תמצא עצה להנצל ממנה, אף עקר הצרה רחמנא לצלן הוא מה שנעלם ממנו ואינו יודע העצה אף להנצל ממנה. ולפעמים נראה לו איזה עצה אף עצתו חלוקה לשתיים, כי יכול להיות שעל ידי עצה זאת יקלקל יותר וצריך לעשות בהפך, כמוכן לכל בר דעת בכל מה שעובר עליו. כגון למשל בענין חולאת ומכאובות רחמנא לצלן, שבודאי יש רפואה, אף אינו יודע באיזה דבר יתרפא, ועל ידי איזה רופא ... וכן בענין משא ומתן ופרנסה, שעקר הרוח הוא כשיודעין העצה מה לסחר ומתי למכר וכי' ... וכן בשאר דברים. אף עקר הצרה והיסורים מחלקת העצה הוא בענין התקרות לה' יתברך מכל המקומות שגדח לשם בעונותיו הרבים, כי חוץ מזה הכל הבל, ואם ירויח ואם לא ירויח ממון, אף שיהיה, בלה ימי תיו וישוב אל העפר כשהיה. אבל חלקת העצה בענין קדשת יהדותו, שזה תכליתו הנצחית, זה עקר הצרה הגדולה מהכל, כמוכן היטב לכל המסתפל על סופו ותכליתו האחרון.

(ליקוטי הלכות, ראש חודש ו, ג)

ולכן הנטייה הטבעית של האדם היא, לקבל באופן מיידי תשובה ברורה והחלטית, שתפטור אותו מלחפש ולבקש, לברר ולהתברר.

ג. ואגב: באופן כללי, לא הייתה דרכו של רבינו לייעץ בעניינים גשמיים, כך שגם בחייו לא היו אנ"ש מרבים להתייעץ אתו בענייניהם הגשמיים, ואף התביישו לדבר בפניו מעניינים שכאלה (וכמובא באריכות בכמה מקומות ואכמ"ל). ומן הענין לציין לדברי הבעל התניא שכתב באגרתו לחסידיו: "אהובי אחי ורעי, מאהבה מסותרת תוכחת מגילה: לכו נא וניזכרה, וזכרו ימות עולם בינו שנות דור ודור, ההיתה כזאת מימות עולם, ואיה אפוא מצאתם מנהג זה באחד מכל ספרי חכמי ישראל הראשונים והאחרונים, להיות מנהג ותיקון לשאול בעצה גשמיית כדת מנהג לעשות בענייני העולם הגשמי, אף לגדולי חכמי ישראל הראשונים כתנאים ואמוראים אשר כל רז לא אנים להו ונהירין להון שבילין דרקיע, כי אם לנביאים ממש אשר היו לפנים בישראל, כשמואל הרואה אשר הלך אליו שאול לדרוש ה' על דבר האתונות שנאבדו לאביו" (ספר התניא, אגרת הקודש, פרק כב).

ועקר הקלקול של רב העולם הוא מה שחוטפים עצתם במהרה, שעל זה נאמר "עצת נפתלים נמקרה". כי לעצה האמתית צריכין לחכות הרבה לזכות אליה, כמו שצעק דוד "עד אנה אשית עצות בנפשי" וכו'. וזהו: "מהרו שכתו מעשיו ולא חכו לעצתו", כי בכל מה שעבר עליהם היו צריכין לחכות לעצתו יתברך, והבו זה מאד.

(עלים לתרופה, מכתב מיום ג' שמוות תקצ"ח)

אך כברסלב לימדו אותנו: לזכות לעצה אמיתית חייבים הרבה סבלנות. הדרך אל העצה עוברת בהכרח דרך "מרירות גדול".

וזה ידוע מאד למי שרוצה לחוס על תניו ולקנס בעבודת ה' שצריך לסבל מרירות גדול קדם שזוכה לעצה אמיתית כראוי לו באמת לפי בחינתו.

(ליקוטי הלכות, פסח ז, י)

כשהדרך היחידה להגיע אל העצה האמתית, היא ריבוי התבודדות; ישוב הדעת, ובקשות ותחינות רבות להשם יתברך.

כי זה צריכין לידע, שהעצה האמתית להצליח על ידה לנצח, צריכין לישב עצמו הרבה ולבקש ולהתחנן הרבה הרבה לה' יתברך שיוזכה לעצות שלמות שיוזקה על ידם לאחרית טוב. ועל פן צעק דוד המלך עליו השלום "עד אנה אשית עצות בנפשי" וכו', שמוכן מזה שהיה חושב כל ימיו עצות הרבה והיה קשה לו לשות עצות לנפשו, ועל פן צעק "עד אנה אשית עצות בנפשי".

(ליקוטי הלכות, תענית ד, טו)

מוהרנ"ת אף נותן לנו להבין שחסרון העצה אינה תופעה הפוקדת רק את היהודים הפשוטים, המסכנים והמבולבלים, אלא היא תופעה קדושה ומוכרת, הפוקדת בקביעות גם את גדולי הצדיקים המופלגים, כדוד המלך ע"ה ודומיו, לפי מדרגתם הרמה והשגבה.

כי מקדם צריך שיעברו עליו ספקות ועצות חלוקות הרבה מאד, כמו שמצינו שאפילו על דוד המלך עליו השלום, עבר ענין זה של חלוקת העצה הרבה מאד, עד שהתפלל "עד אנה אשית עצות בנפשי", שנגאה מדבריו שהיה מספק הרבה מאד בענין העצה, והיה משית עצות בנפשו בכל פעם אף להתנהג, ועדין לא ידע העצה בשלמות עד שצעק להשם יתברך "עד מתי ועד אנה אשית עצות בנפשי". כי באמת על הצדיקים הגדולים במעלה מאד עוברים עליהם גם כן עצות חלוקות בעניני הנהגת העולם וכו', כמו שהבנתו מפי רבנו זכרוננו לברכה, מכל שכן וכל שכן קטני הערה, מכל שכן הנלקדים במאסר התאוות ובהרהורים וכו' וכו', רחמנא לצלן, שצריכין להתפלל מאד להשם יתברך שיורם עצה שלמה אף לשוב אליו, כי בודאי בכל מקום שהם יש שם גם

פן עצה ותחבולה אף לצאת ולשוב משם, אף שאין יודעין העצה ועצתם חלוקה תמיד.

(ליקוטי הלכות, גיטין ג, כה)

החיפוש הנואש הוא מהלך מבורך...

כשעיקר בשורתו של מוהרנ"ת היא:

המהלך הארוך, והמתיש לפעמים, של חיפוש ובידור העצה, הוא מהלך מתוכנן מראש, שיש בו תועלת רבה ועצומה.

מהלך זה אינו 'מכשול' שיש 'לעקוף' אותו ולהיפטר ממנו, אלא הוא תהליך נפלא של התבררות והתקרבות להשם יתברך!

הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו הוא זה שמסתיר מהאדם בכל פעם מחדש את העצות, כשהכוונה היא, כמוכן, אך ורק לטובה.

כשם שהקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו הוא זה "אשר בדברו מעריב ערבים", ומחשיך את העולם בשעות הלילה, כדי שמתוך חשכת הלילה תתברר האמונה מחדש ויפציע אור חדש עם שחר. כך גם, הוא זה שמחשיך את העצה - בבחינת "מי זה מחשיך עצה כמליץ בלי דעת" (איוב לח, ב) - כדי שהחושך יגרום לאדם לחפש ולגלות עצות חדשות ומאירות.

ההסבר לכך הוא עמוק, ואנו נסתפק רק בציטוט מתוך דברי מוהרנ"ת שכותב:

מי שחפץ בעבודתו יתברך באמת וחותר בכל פעם למצא עצות להתקרב אליו יתברך אזי חשכת העצה היא לו טובה! כי דיקא על ידי שחפשה דעתו ואינו יכול למצא עצה לנפשו ואינו יודע מה לעשות להציל את עצמו ממה שצריך להנצל ולהתקרב אליו יתברך, על ידי זה דיקא הוא חותר ומתגעגע יותר ומרבה בהפצרות ובקשות יותר לה' יתברך שיאיר לו עצות עמקות מתוך החשך הזה, כמו שאמר דוד המלך עליו השלום "עד אנה אשית עצות בנפשי" וכו'. ועל ידי זה ה' יתברך מרחם עליו בכל פעם ומאיר עליו עצות עמקות חדשות בכל פעם, שעל ידי זה דיקא מתבררת האמונה מחדש בכל פעם, שזה כל עבודת האדם.

(ליקוטי הלכות, הפקר ונכסי הגר ד, יט)

כך שמי שבא ונותן עצה מוכרעת וסופית לזולתו - גם אם השואל מרגיש מאושר בכך שפטר אותו מלהמשיך ולהתייסר בלבטיו - לאמתו של דבר, לא די שלא הועיל לו, אלא אף הזיק לו... הוא 'גזל' ממנו את המהלך המבורך של חיפוש נואש אחר עצה בתפילה ותחנונים...

והענין בזה הוא, כי כאשר משיבים לאדם "עשה כה" הוא יוצא מרצה ושלם בדעתו, אף הרי צריך לבקש מהשם יתברך תמיד. ונמצא, שנתנית עצה ברוחה לאדם, מלבד שזה כמעט לא שיה' ללא רוח הקדש, עוד יוצאים נפסד מכה, שהלה במקום לבקש את השם יתברך שינחנו בדרך אמת,

הוא סומך רק על העצה שקבל והוא חושב שהעסק נגמר ונשלם, ויותר אין לו מה לעשות. בו בזמן שעל כל דבר פקטון כגדול צריך להרבות ולבקש מהשם יתברך: "ותקננו בעצה טובה מלפניך" "ותקננו בעצה טובה!"

(דיבורי אמונה, שם)

"ותקננו בעצה טובה מלפניך"

ואכן, אנ"ש - אשר חיו מתוך ההכרה שמלבד מה שאין להם את היכולת ליעץ לזולתם דברים מוכרעים, הרי שעצה מוכרעת אינה תועלת לזולת אלא נזק - היו בעיקר מחזקים ומעוררים את מבקשי עצתם להרבות בתפילה ובתחנונים.

וכפי שהזכירנו רבינו על כך, שיש להתפלל "ותקננו בעצה טובה מלפניך", "בהתעוררות גדול ובכוונה גדולה מעומקא דליבא מאד מאד"..." וכמסופר:

היה מדבר עם אחד, בתוך כך שמע אחד שהיה מתפלל תפלת ערבית, ואמר "ותקננו בעצה טובה מלפניך", ואמר אותו האיש במהירות אלו התבות "ותקננו בעצה" וכו'. וענה רבנו ז"ל ואמר לזה שעמד אצלו: הראית שזה חוטר במהירות אלו התבות "ותקננו בעצה טובה" וכו'! הלא אלו התבות צריכין להתפלל בהתעוררות גדול ובכונה גדולה מעמקא דליבא מאד מאד, כי זאת היא תפלה יקרה מאד מאד. כי מאד צריכין לבקש רחמים מהשם יתברך שנוזקה שיתן לנו השם יתברך עצה טובה, שנוזקה לידע איה להתנהג וכו'. ודבר זה מוכן מאד לכל מי שרוצה לקנס בעבודת השם שצריכין לבקש מאד מהשם יתברך על זה, שנוזקה לעצה טובה מלפניו יתברך.

(שיחות הר"ן, רלח)

ובדרך זו הדריכו התלמידים שבכל דור את תלמידיהם ומבקשי עצתם - להתפלל ולהתחנן "ותקננו בעצה טובה מלפניך".

כך מוסר לדוגמא רבי ישראל קרדונר זצ"ל

על רבו רבי משה ברסלב'ר תלמיד מוהרנ"ת:

כה קבלתי מרבי המבהק מוה"ר משה ברסלב'ר ז"ל, שלזכות לעצה אמיתית צריכין מקדם לעצק הרבה הרבה מעמקא דליבא, בבחינת 'צעק לבס' וכו', 'ותקננו בעצה טובה מלפניך'. ואחר הצעקה, צריכין להביט על ההשגחה. ויש הרבה בזה לכתב ולספר, ואי אפשר כעת להאריך בזה.

(מכתבי רבי ישראל קרדונר, מכתב ט)

וכך הדריכו כל אנשי שלומנו שבאומן, וכפי שמופיע רבות במכתביו של רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל שכותב שוב ושוב:

לא ידעתי מה להשיבך, כי זה ידוע אצלנו שכל ברור הספקות הוא רק על ידי תפלה. כמו שראינו באומאן אצל רבי אברהם ב"ר נחמן ז"ל ששמעולם לא נתן עצה לחברו, רק היה מעורר לתפלה. בפרט בענין שדוכים שהוא נעלם מאד.

(תמימי דרך, מכתב כב)

אצל העולם אומרים תקף העצה, מובא בעלים לתרופה 'עצת נפתלים נמקרה', כי צריכין לעצק הרבה 'ותקננו בעצה טובה', כפי ששמעתי אצל אדמו"ר ז"ל ומוהרנ"ת ז"ל גם כן היו נוהרים בזה בענין עצות, רק לעורר לתפלה. ועל ידי תפלה נתקיים 'עצת ה' היא תקום'.

(שם)

אודות ר' ... מכתבו קריתי היטב. בודאי הוא דבר טוב מאד אם יהא לו אפשרות להיות בהיכל התורה והוראה בקביעות שלא יהא צריך לצאת לשוק שהוא מקום חיצונים כמובא בזה הקדוש שרשות הרבים הוא מקום חיצונים, ורשות היחיד הוא רשות יחידו של עולם... עם כל זה לומר לו 'עשה כה', אין זה דרך אדמו"ר ז"ל, כי דרך העולם כששואליו לאחד עצה

מה לעשות תכף ומיד הוא אומר לו יעשה קדי, אבל דרוך אדמו"ר זצ"ל אינו קדי, רק אומרים לו שצריכין לצעק הרבה להשם ותברך ותקננו בעצה טובה מלפניך, כמו שאמר דוד המלך עליו השלום "עד אנה אשית עצות בנפשי". על כן תדבר עמו גם כן שירבה בתפלה על זה.

(תמימי דרך, מכתב כג)

שכן, בסופו של דבר, העצה האמתית מגיעה אך ורק מריבוי תפילה והתבודדות, שהאדם שופך את לבו לפני ה' ומבקש ממנו עצה.

וזה פרוש "התבודדות כראוי" המזכר בדברי רבנו, שרבי אברהם ב"ר נחמן היה אומר על קדי שהתבודדות כראוי באורה, שהאדם יבקש מהקדוש ברוך הוא עצה למעשה, מה לעשות ואיך לעשות, וממה להמנע כדי שלא יפשל. ובדאי ללא כל ספק על ידי הרבוי בתפלה - יגיע בעזר ה' לעצה הראויה.

(דיבורי אמונה, שם)

סכנת ה'פרסום'...

להשלמת סוגיא זו, עלינו לציין:

מלבד כל האמור לעיל, ישנה סכנה נוספת ועיקרית בנתינת עצות מוכרעות והחלטיות לזולת, והיא: סכנת ה'פרסום', ממנה חרדו אנ"ש כל כך...

א נ ש
ה ס כ י מ ו
ל ש מ ש
בשמחה

כ"משמשים" לרבינו ולהגיש את דברי תורתו לזולתם (כרצון רבינו בשיחה המובאת בתחילת המאמר) ואף שמחו לעזור לזולתם לברר וללכך יחד ב"שיחת חברים" נושאים העומדים על הפרק, אך סלדו מאד מסגנון של שאלה ותשובה שגורם את הרושם שמדובר באדמו"ר שבאים לשאול בעצתו...

כך כותב, לדוגמא, רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל לאחד משואלי עצתו:

ידידי הנקרא, זה ידוע לכל וכפי שראיתי ושמעתי - אף שיש הרבה פגמים וקלקולים שרבו הקדוש, כמו גדול מאד לתזק לכל, אבל 'פרסום של שקר' זה גרוע מכל וסכנה גדולה, שלא יהא חס ושלום עושה מעשה זמרי ומבקש שקר כפניח.

כשאנו כותבים מכתבים ומחזקים אחד את חברו, זה רצון רבנו ז"ל בבחינת ומקבלין דין מן דין, אבל כשאחד שואל וחברו משיב - זה הוא סכנה גדולה מאד! והפעל דבר מתלבש את עצמו במצות, על כן יראתי להשיב לה.

(תמימי דרך, מכתב קלב)

אפילו בשאלות הלכתיות פשוטות, אשר מצד עצם השאלה אין שום בעיה לענות עליה תשובה ברורה והחלטית - לא ששו תמיד לענות ולהשיב, כשהדבר היה יכול ליצור רושם של 'פרסום'... וכמוסופר:

פעם ביום ראש השנה היה צריה רבי געציל לויבבנא ז"ל לערף סעודת ברית מילה לבנו שנולד לו למזל טוב, ורצה לקימו לפני התקיעות, פמוקא בשלחן ערוה, אולם גבירי טשעריין לא הסכימו עמו ואמרו לו שמתמת טרחה דצבורא יעשה את הקרית אחר התפלה, ומי שיתפץ להשאר בעת הקרית ימתין וישאר, ואל יעפב את כל הצבור בגלל הקרית. לאחר שלא נתפשו בגניהם, החלט שישאלו את דעתו של רבי אברהם ב"ר נחמן ז"ל. כשפנו אליו בשאלתם, ענה בענה ואמר: מה אתם שואלים אותי בזה? תסתכלו בשלחן ערוה! קוקט אריין אין שלחן ערוה. ולא רצה לצוות ולומר דעתו בפרוש.

(שיש"ק ג, תנג)

"תיקון שלימות העצה הוא על ידי הספר הקדוש"

אנ"ש נזהרו תמיד לשדר שהעצות לא נמצאות אצלם, אלא בספרי רבינו... ועשו כל מאמץ לעודד את שואליהם לפנות ישירות לספרי רבינו ולשאוב משם מלוא חופניהם עצות והדרכות.

כמו שראינו מהזקנים שלפנינו שאנ"ש מ... נתקברו היו שואלים שאלות הרבה ורצו שישבו להם תשובות. אבל הזקנים לא השיבו, רק אמרו: כשתלמד ספרי אדמו"ר ז"ל ותבנו בתפלה על כל מאמר, ממילא יתרחץ לה כל הקשיות והשאלות!

(תמימי דרך, מכתב לב)

הם ידעו גם ידעו, ואף העבירו זאת לתלמידיהם, שכל העצות טמונות בספרי רבינו הקדוש, ולא נשאר אלא לחתור ולחפש אחריהם.

כי הכח והעצות ששם [רבינו הקדוש] בספרו הם גנוזים ועמוקים, בפרט אלו העצות הקדושות הצריכין עתה וזו לא היו נצרכים עדיין, על כן לא ראו אותם בספרו הקדוש (כמו שהזכיר הקדוש היה גנוז בגשמיות כן כאן ברוחניות). עד שיבא הדור האחרון המכרח לזה לרפואתו, ויחתר על ציונו הקדוש ובספריו, עד שימצאם. כמו שכתוב "מים עמוקים עצה בלב איש ואיש תבונות ידלגה". כי העצות העמוקות לא יתגלו רק על ידי צעקה מעמק הלב, כמו שכתוב ממעמקים קראתיה. צעק לבם אל ה'.

(מכתב רבי געצ"א)

ולכן, עודדו תמיד את מבקשי עצתם, לחתור ולחפש בספרי רבינו.

מוהרנ"ת עצמו עודד תמיד את מבקשי עצתו, לשקוד על ספרו של רבינו הקדוש ולחפש שם עצות טובות, דבר יום ביומו. וכלשונו באחד ממכתביו הרבים בענין זה:

יכלל דבריני היה, שעקר תיקון שלימות העצה הוא על ידי הספר הקדוש, בחינת "וספר כתב איש ריבי" וכי. על כן צריכין לזהר מאד ללמד הספר הקדוש הזה בכל יום, ולבקש ולחפש שם עצות טובות אמתיות.

(עלים לתרופה, מכתב מיום ג' שמות תקצ"ח)

וכך גם תלמידו אחריו - רבי נתן ב"ר יהודה מטבריה - כותב לאנ"ש:

אין לנו כי אם להתמיד בספרי הקדושים ולהאמין בכלם שכל ספרי הקדושים נצרכים לנו להחיות נפשנו ולהמתיק כל הדינים מעלינו, וישם יכולין אנו למצוא מרגוע לנפשתינו בכל עת... רק אנו צריכין להאמין אמונת חכמים באמת, ואפילו אנו צריכין להאמין בנו שעל ידי שאנו עוסקים בחדושים אלו יהיה נעשים דברים יקרים מאד, בלי נסיון רק באמונה. כי אין לי עצה אחרת ליעץ אתכם, כי בכל העצות שבעולם הם מערבים בעשנים סרוחים, ועצת השם לעולם תעמד וצדקתה צדק לעולם ותורתה אמת. והם, הספרים הקדושים, כלם הם עצת השם. על כן ידידי אחי אהובים חמלו עליכם וחזקו בחשק חדש ברצון חדש ועסקו בספרי רבנו ז"ל ותלמידי הקדושים. כי תיים הם למוציאיהם בפה, ואתם עדין בנעוריהם ותקבעו בלבבכם כדי כתיבה על גיר חדש.

(נתיב צדיק, מכתב כח)

וכך מדור לדור, היו תמיד מפנים אנ"ש את שואליהם אל הכתובת היחידה: ספרי רבינו הקדוש! מתוך אמונה איתנה שהשקידה בספרי רבינו תדריך את האדם בדרך הישר והאמת, במישרין או בעקיפין, בגלוי או ברמזים, מתוך עצם הלימוד בלבד או לאחר הפיכת התורה לתפילה...

שכן, כבר לימדנו מוהרנ"ת:

שככל דבור ודבור שאדמו"ר ז"ל יורנו וילמדנו, עוד ירמו לנו להבין מעצמנו על ידי רמזי ידי חכמתו הקדושה המלבשים גם היום בספרי הקדושים.

(כוכבי אור, ששון ושמחה, הערה ג בסופה)

ואמנם, מי שמקרב לצדיק באמת - מרמו לו הצדיק מה עליו לעשות בכל עניניו. הצדיק מרמו לכל אחד ואחד, לא רק בכלל, אלא גם בפרט. אך צריכים להאזין ולשים לב לרמזיו וזו לכתוב דרכו.

(דיבורי אמונה, שם)

התכוון להתייצב במקום הריכוז. כשנודע לי הדבר השתדלתי לשכנעו שאין כל צורך בהתייצבותו, רב או דיין בגטו לודז'..." (מתוך עדותו של משה וייסזנד)

"באחד הימים הוצאה פקודה על ידי הגרמנים לאסוף את כל הרבנים והדיינים שבגטו. גם אבי למרות שיש לו היתר-הוראה והוא שימש רב לפני המלחמה, הרי אינו בחזקת

הוא היה תלמידו חביבו של הכהן הגדול החפץ חיים זצ"ל, גדולי הדור הסמיכוהו לרבנות והגה"ק מאוסטרובצה בחר בו כחתן לבת משפחתו • קצות דרכיו של החסיד הגאון **רבי אברהם יצחק וייסזאנד** זצ"ל הי"ד מפארי אנ"ש בפולין, על התקרבותו אל הנחל נובע, עזיבת כס הרבנות בדמביץ ובקראנשיק וההתמסרות להרבצת תורה בישיבות ברסלב בפולין ולאחר מכן בימי המלחמה בגטו לודז' • צו המעצר שהוצא נגדו לאחר שנודע כי הוא עורך חופות יהודיות בגטו, הסתרותו בבונקר ולקחתו לאושוויץ שם עלתה נשמתו בסערה השמימה על קדושת שמו יתברך • מאוצר זיכרונותיו של תלמידו החסיד ר' בירך רובינזון ומרשימות בנו משה וייסזנד • זכור ברית אברהם ועקדת יצחק

ד. ברסלבר

אברהם שנתחבבורה

ר' אברהם יצחק וייסזאנד זצ"ל הי"ד - תמונה נחלת המיתוסים לראשונה

פרק מתוך הספר
'אש תמיד תוקד' -
חסידי ברסלב בפולין
העומד לראות אור
בעזה"ת

אמרו

עליו על החסיד הדגול רבי אברהם יצחק וייסזאנד הי"ד, כי ספק אם היה גאון וחריף בתורה כמותו בין אנשי בפולין. אך גדולתו האמיתית היתה שפלותו וענוותנותו וטוב לבו ודאגתו לכל יהודי, שהיו לפלא ממש.

כאנשי רבינו מאז ומעולם, היתה האמת הקדושה של הצדיק חקוקה בכל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו, ועם שיכול היה לישב בכבודו של עולם, ואכן הושיבוהו לא אחת על כס הרבנות, בחר לעזוב את משרתו המכובדת ולשרת את ענייניו הקדושים של הרבי בכל מקום ועת שנדרש. וכגודל גאונותו כך פשיטותו, וכעוצם למדנותו - התמסרותו המופלאה לכל בן אברהם יצחק ויעקב, עד שדבר שבשגרה היה שבושבו מן המקווה בערב שבת היה חוזר ללא מלבושיו החדשים, ועוד שלאמתו של דבר העניק אותם ברחמנותו לעני מחוסר בגדים.

הרב מייזל מנבא לילד גדולות

ר' צבי וייסזאנד היה יהודי פשוט העמל להביא טרף לפיות עולליו הרכים. את בנו אברהם יצחק, שלח לתלמוד-תורה שבעיר מגוריו לודז', הילד, שהתברך בתפיסה מהירה ועמוקה ובצימאון לתורה, קלט מהר את אשר לימדוהו

רבותיו. אם כי בסביבתו הקרובה לא היה מי שיכיר בו בנער עילוי זה כי מוח מזהיר לו ויפנה אותו אל מקום של תורה כראוי לו.

אלא שתורה מחזרת על אכסניה שלה. מי שכיהן באותו זמן כרבה של העיר היה הגאון הנודע רבי אליהו חיים מייזל, שבין תפקידיו הרבים שימש גם כגבאי התלמוד-תורה. נהוג היה אז, שבכל שבת שולחים מן התלמוד-תורה את אחד התלמידים אל מעונו של גבאי הת"ת להיבחן על תלמודו. שבת אחת, נפל הגורל על הבחור אברהם יצחק'ל, מאושר על הזכייה הוא שם פעמיו אל מעונו של הרב דמתא רבי אליהו חיים מייזל. לאחר

הוא צלל לעמקי הסוגיות שנלמדו בישיבה ורכש בקיאות שנים רצופות שקד על תלמודו בישיבה בראדן, כשכל אותה תקופה ארוכה הוא מנצל כל רגע ללימוד התורה, הוא לא חזר שגדל לכלי מפואר

שבחן אותו, נוכח הרב כי לפניו עלם בעל שכל ישר ומוח חריף. "אמור לאביך שיבוא אלי מחר" אמר לו לנער בטרם יצא מלפניו בברכת שבת שלום.

ר' צבי היה נרגש בשמעו כי הרב מזמין אותו אליו. ביום ראשון התייצב לפניו, והרב מייזל קיבל את פניו בחביבות, לאחר ברכת שלום, אמר לו "ה' ברך אותך בבוני חכם ונבון, כאן בלודז' אין ישיבה שבה יוכל להתעלות כראוי לו, תן לי אותו ואשלח אותו לראדן, לישיבתו של רבי ישראל מאיר הכהן. בטוח אני כי יצמח שם לתלמיד חכם גדול".

ר' צבי הביע את הסכמתו. לא ארכו הימים ואברהם יצחק'ל נפרד לשלום מהוריו וממשפחתו, אמו ציידה אותו בבגדים וציידה לדרך וכשדמעת התרגשות בעיניה איחלה לו הצלחה בדרכו. הרב מייזל מצדו צייד את הנער במכתב להרב הגדול רבי ישראל מאיר הכהן, בו כתב כי הוא שולח אליו בחור "ניק וחכם וחריף".

בישיבת החפץ חיים בראדן

בשעה שאברהם יצחק'ל עמד לפני הדרת קדשו של החפץ חיים, הלמו פעימות לבו. רבי ישראל מאיר הכהן עיין במכתב שהגיש לו, עליו התנוססה חתימתו של אב"ד לודז' הידוע בשערים. הוא הביט חליפות

החסופי בישיבתו שמונה שנים. החפץ חיים צוק'ל

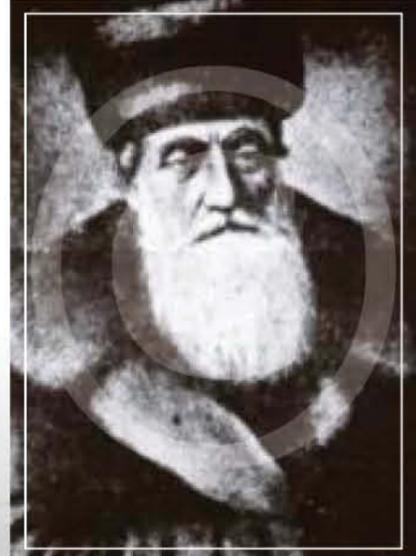
במכתב ונבער, ובחיוך אמר: "ברוך הבא לישיבתנו, יהי רצון שתעלה במעלות התורה והיראה".

עד מהרה התברר לראשי הישיבה ור"מיה, ובראשם החפץ חיים, כי אכן רבה של לודז' לא הגוים בתארו את הבחור אברהם יצחק וייסזאנד "חכים וחריף". הוא צלל לעמקי הסוגיות שנלמדו בישיבה ורכש בקיאות מפליאה. במשך שמונה שנים רצופות שקד על תלמודו בישיבה בראדן, כשכל אותה תקופה ארוכה הוא מנצל כל רגע ללימוד התורה, הוא לא חזר לבית הוריו שבלודז' עד שגדל לכלי מפואר.

ככלות שמונה השנים חזר לעיר מולדתו שבפולין, וכל מכריו מימי נעוריו התפעלו בראותם כי הריהו מלא וגדוש ובקי בכל חדרי התורה, למדני בית המדרש שוחחו עמו בלימוד כדי לתהות על קנקנו ונוכחו לראות כי כל הש"ס שגור על פיו פנים ואחור. לימים, בספרו זאת, יוסיף תלמידו אוד מוצל מאש החסיד ר' בירך רובינון: "אני זוכר עוד, ששאלנו התלמידים אותו על איזה גמרא ואמרנו לו כמה תיבות, שלושה או ארבעה מהעניין, והיה משיב לנו באיזה דף, באיזה מקום מהדף למעלה או למטה ובאיזה שורה. וכך היה בקי בכל מקצועות התורה, בפוסקים, וגם בספרים שונים.

הדג והיה לשלוח מדי שבת תלמיד להיבחן. תלמידי ת"ת באוסטרובצה

בן יצמח לתלמיד חכם גדול. רבי אליהו חיים מייזל אב"ד לודז'

והוא גם שמח מאוד אשר יש לו קשר עם המקורבים למוהר"ן זצ"ל בעיר אוסטרובצה - ובפרט עם שאר בשרו הרה"ג וכו' והדרשן המופלג ברבים ביומי דשבת ויום טוב קודש והמזכה להעמיד תלמידים רבים גדולים בתורה וכו' ה"ה מו"ה אברהם יצחק וייסזאנד ז"ל

פרסום ראשון

מרשימות החסיד רבי יצחק מאיר קורמן ז"ל

שער ופתח פתוח להראות לגדולים תלמידי חכמים ויראי ד' את זוהר זיו אור לימוד הקבלה לעובדא ולמעשה - והוא גם שמח מאוד אשר יש לו קשר עם המקורבים למוהר"ן זצ"ל בעיר אוסטרובצה - ובפרט עם שאר בשרו הרה"ג וכו' והדרשן המופלג ברבים בבית המדרש "דמאראוצשיק" זצ"ל - ביומי דשבת ויום טוב קודש - והמזכה להעמיד תלמידים רבים גדולים בתורה וכו' ה"ה מו"ה אברהם יצחק וייסזאנד ז"ל, אשר לידו מסר את התעודה זו, ואשר גם הוא נאסף רח"ל בכבשן האש [בלודז'] (באשוויץ) בשנות הפרעות של היטלר ימ"ש. יהיה זכרו ברוך. אשר הוא מפארו לחסיד ועניו ויראת ד' תאיר פניו, זוכה ומזכה ובקי בכל חדרי התורה כולה וכו' אחד מהכי חשובי חסידי ברסלב באוסטרובצה. ומאריך באריכות בענין הנוגע להחזקת הדפסת הספר הק' הזה. כל התעודה הזו נכתבה רבי'שדיק.

דבר אלו הפרענומערנאנטן (משלמי מעות קדימה להדפסת הליקוטי מוהר"ן בוורשא בשנת תרפ"ד) - היה עיקר הסיוע מכסף נדבת לב מאנשי שלומנו חסידי ברסלב ז"ל מפוילין, אשר נרשמו גם בשם אמם - בכוונה שיידעו להתפלל אחד בעד חברו בתמידיות. ורק למיעוט היה נדבות קטנות מאנשים יחידים הנרשמים גם בפרענומערנאנטען שרצו גם כן לזכות באיזה סיוע לספר הזה - כמו עיר ראוונע וכדומה, אשר אני (המלקט) הייתי כל המשתדל בזה בנסיעה מיוחדת.

ואודות שחשבנו להשתדל בשביל לאסוף כסף מעמינו בני ישראל, קיבלנו שני תעודות בגין זה: א) מהרה"ג וכו' הר' מאיר יחיאל הרב דעיר אוסטרובצה. ב) מהרה"ג וכו' הר' אליהו קלצקין הרב דעיר לובלין. התעודה של הרב מאוסטרובצה היה נכתבה מתוך יראת הכבוד הכי גדול - ובהתרווממות הגדלות - על הני תרי הצדיקים החווה מלובלין והמגיד מקאזניץ זי"ע שמעידים על הספר ליקוטי מוהר"ן - ומי כמוהם - וכן כתב איך שגם הגאונים הכי גדולים זכו להכיר את חשיבות הצדיק מוהר"ן ז"ל זי"ע - אשר נתנו הסכמות על ספרו הק' - והוא מחבב את הספר ליקוטי מוהר"ן לספר עליון וגבוה מאוד מאוד - וגם הוא מפאר מאוד את כל תלמידיו שהיו למוהר"ן זצ"ל אשר עד היום עסקו לְנִצָּח להוציא נפשות מנוקבא דתהומא רבה להכניסם תחת צל כנפי השכינה - וגם מה שהוא פותח

גם היה בעל דקדוק גדול. התנ"ך היה אצלו שגור כמו 'אשרי יושבי ביתך' וגם היה 'בעל קורא' שכדאי היה לשמוע אותו בעת שהיה קורא בראש השנה בקיבוץ בלובלין".

נפש גדולה מתקרבת

באותה תקופה, תחילת שנות התר"ע, היה בלודז' קיבוץ קטן של חסידי ברסלב, עוד בטרם החלה ההתקרבות הגדולה בפולין. ראש החבורה היה החסיד הנלהב רבי שלמה גבריאל הכהן, צדיק וקדוש, שבערוב ימיו תקע אוהלו בעיר וורשא ושם נסתלק בסוף ימי מלחמת העולם הראשונה.

לבו של רבי שלמה גבריאל בער בעבודת ה', כל דבריו היו בהתלהבות. לפניו היה מחשובי תלמידי רבי חנוך העניך מראדזין, הוא התקרב לאורו של רבינו יחזקאל עם חברו רבי מרדכי הלברשטט ושניהם נהפכו לחסידי ברסלב בלב ובנפש.

הוא נהג ללכת בבגדים נאים, כדי שיוכל לדבר גם עם גבירים מהתכלית. מאידך, הרבה לדבר מאפסיות העולם החולף ולעורר את הלבבות לעבדו יתברך בלב שלם. בין אלו שהתקרבו על ידו באותם ימים בהם התגורר בלודז',

באחד הימים שחו צורבי השטיבל בלודז' בהתרגשות לאברהם יצחקל כי הרבי הגאון רבי מאיר יחיאל מתעתד להגיע לעירם. הנער העילוי שמח על ההזדמנות לדבר עמו בלימוד, שכן הגאון מאוסטרובצה ידוע בעולם היהודי כולו כמפלפל גדול

היה הנער אברהם יצחקל. החסיד רבי אלטר בן-ציון קראסקאפף, שהיה מקורב לרבי שלמה גבריאל עוד קודם לכן, אף הוא היה לו חלק בקירובו.

אברהם יצחקל אך טעם מהאור הגדול, ונפשו הלכה שבי אחריו. הוא התקרב עם כל תעצומות הלב והנפש. תורותיהם ומאמריהם הקדושים של רבינו הקדוש ותלמידו הגדול רבי נתן הלהיבו את חדרי מוחו ולבו לעבודת ה' יתברך, ומעתה בנוסף לדביקותו הגדולה בתורה, החל להלך בדרכי ההתבודדות והשיחה בינו לבין קונו ובדרכי השמחה.

הנישואין עם בית הגה"ק מאוסטרובצה

מאז שובו מראדזין, רגיל היה אברהם יצחקל לישב וללמוד בבית המדרש של חסידי אוסטרובצה. תלמידים רבים היו לו להגה"ק רבי מאיר יחיאל האלשטוק מאוסטרובצה בעיר לודז', והיו כמה

ר' שלמה גבריאל קירב בה נפשות. העיר לודז' שבפולין

שיבוז' לה ששלח להם איש אשכולות כזה. העיירה אוסטרובצה

בת-חסידיים ברחבי העיר שנהגו לנסוע אליו לעתים קרובות להתבשר מתורתו. באחד הימים שחו צורבי השטיבל בלודז' בהתרגשות לאברהם יצחקל כי הרבי הגאון רבי מאיר יחיאל מתעתד להגיע לעירם. לא היה זה ענין שכיח שהאוסטרובצ'ער יעזוב את ד' אמותיו של תורה ועבודה וינדוד בדרכים. הנער העילוי שמח על ההזדמנות לדבר עמו בלימוד, שכן הגאון מאוסטרובצה ידוע בעולם היהודי כולו כמפלפל גדול. ואמנם, כאשר בא הגאון מאוסטרובצה ללודז', הלך לפניו והתפלפל עמו בסוגיה בה עסק באותה עת.

בסופו של פלפול שנתמשך שעה ארוכה, נותר האוסטרובצ'ער מלא התפעלות, הוא רווה הנאה מרובה מן העילוי החריף אברהם יצחקל, שהיה חידוש גם בין למדני השטיבל הוותיקים. על אתר החליט לקחתו לחתן עבור אחייניתו, בת הרב ר' חיים זונדל האלשטוק מאוסטרובצה. התקשרות השידוכין נעשתה על אתר, והחתונה התקיימה ברוב פאר והדר בעיירה אוסטרובצה, בבית האדמו"ר רבי מאיר יחיאל מאוסטרובצה.

בהגיעו לגיל שמונה-עשרה, הוסמך רבי אברהם יצחק לרבנות על ידי

ומי שהיה צריך לידע איזה פשט בגמרא או באיזה תוספות, היה שואלו, והשיב לו מיד בהבנה גדולה. וכל הבחורים מבית-המדרש שמחו עמו מאד, ושיבחו מה שהשם יתברך הזמין להם איש אשכולות כזה, שיפתח עיניהם בשיטת הלימוד כמו שקיבל בישיבת ראדזין מהחפץ חיים זיע"א. וכולם היו אוהבים אותו מאד ונותנים לו כבוד, והיה יושב בכותל מזרח בראש השולחן. והיתה להם מסירות-נפש בעדו, אשר פעם אחת היה מעשה שאיני זוכר היטב, וכולם מבית המדרש היו אוחזים עמו. והיה כמו המשגיח של הישיבה בבית המדרש.

"וגם האדמו"ר הגאון מאוסטרובצה רצה ליתן לו כיסא רבנות באיזו עיר הסמוכה לאוסטרובצה, אבל רבי אברהם יצחק לא רצה בשום אופן, היו לו טעמים הכמוסים.

"ואחר זה התחיל לקרב בחורים ואברכים לדעת ברסלב, ונתקרב הרבה - כמעט כל הבית-המדרש, אשר אצלם

קירוב הנפשות באוסטרובצה

על תחילת דרכו של רבי אברהם יצחק וייסזאנד בקירוב נפשות לאורו של רבינו, מספר תלמידו החסיד רבי בירך רובינאון:

"אחר החתונה של רבי אברהם יצחק, התחיל מיד להתחבר עם אברכים ובני הנעורים לומדי תורה של בית-המדרש הישן. היו כמה בת-מדרשים באוסטרובצה, של קהילה במקום אחד - הוא בית הכנסת הגדול שהיה נבנה ועומד כמה מאות שנים (ערך שמונה מאות שנים). ושלושה בתי מדרשים, ואחד היה נקרא 'בית-המדרש הישן', חוץ ממה שהיו הרבה בת-חסידיים 'שטיבלעך'.

"ובבית-המדרש הישן היינו לומדים כל היום, אברכים ובחורים.

לקחו לחתן לבת משפחתו. הגדול רבי מאיר יחיאל האלשטוק מאוסטרובצה

לשער את המהות והמידות של מורי, אין לי כתפיים לזה. ר' בירך רובינזון תלמידו של ר' אברהם יצחק (באדיבות ר' פנחס צבי רובינזון)

הספר 'ליקוטי מוהר"ן' מרכיבו הקדוש, וגם 'סיפורי מעשיות' בכל שבת אחר התפילה בבוקר. וגם לפעמים 'ליקוטי הלכות'; לא היו בנמצא כל החלקים, רק חלק אורח חיים א' וב', ואחר כך נדפס גם כן חלק ג', וגם חצי חלק מ'ורה דעה'. ועוד שאר ספרים שהיינו עוסקים בהם."

מאז בואו של רבי אברהם יצחק לעיירה, רבים התקרבו לאורו של רבינו, היו גם רבנים ואנשים חשובים שבאו אל בית החסידים דברסלב להתבשרם מקדושת המקום, כדוגמת הגה"ק מאוז'ורוב, שרגיל היה לשהות בבית החסידים של אנ"ש באוסטרובצה.

מדוע לא אמרת לי, הייתי שולח אתך קוויטל

היה זה בתחילת ימי מגוריו באוסטרובצה, בהתקרב ראש השנה התכונן רבי אברהם יצחק לנסוע לאומן להשתטח על ציון רבינו הקדוש

הלוואי שיכולתי לזכור על כל פנים חצי מה שלמדתי אצלו.

"באותו הזמן שהיה מלמד, שכרנו מקום לבית-המדרש עבור חסידי ברסלב. וכמה תלמידים נתקרבו לברסלב, הגם שהרבי לא דיבר עמנו הרבה מזה, מחסידות, בטח היה מתיירא מפני ההורים של התלמידים, אבל אף על פי כן נתקרבו תלמידים, מי שנכנס לחנות של בושם, מקבל הריח של בושם.

"חלף איזה זמן ונתקרבו הרבה אנשים לדעת ברסלב, ונסכם

לשכור מקום מיוחד בעד בית - תפילה ובית המדרש. ובעת שהיה לנו ה'בית החסידים' דברסלב היה מוה"ר אברהם יצחק הראש החברה, הוא למד ברבים

ר' בירך רובינזון: "אני זוכר עוד שבזמן אחד היה לומד מסכת 'במות הערל - דף ע, ובזמן השני היה לומד מסכת 'בבא קמא' עם תוספות. הטעם עוד מונח בפי, הלוואי שיכולתי לזכור על כל פנים חצי מה שלמדתי אצלו"

ברבנות בעיירות דמביץ (באזור ריישא) וקראשניק (שבפלך לובלין, לפני כיהן בה הגאון רבי עזריאל הורביץ זצ"ל בעל ראש הברזל). אולם, מוסיף וכותב הבן, "היות שלא רצה לעשות תורתו קרדום לחפור בו, עזב את כיסא הרבנות והתמסר למסחר בספרי קודש".

והוא מוסיף וכותב בדפי הזיכרון על אביו: "ירא ה' ואוהב הבריות ומקרבם לתורה, הפיץ תורה ברבים שלא על מנת לקבל פרס. היה דורש בכל שבת אחר הצהריים בפרשת השבוע ובענייני דיומא בבית הכנסת החדש באוסטרובצה וריתק מאות אנשים שבאו לשמוע אותו. דאג לחנך את ילדיו לתורה ולמעשים טובים. בפרוץ מלחמת העולם השנייה נכלא בגיטו לודז'. גם שם הפיץ תורה ברבים".

בהמשך זיכרונותיו מספר ר' בירך:

"כך היה מתנהג איזה שנים, כשרבי אברהם יצחק היה אוכל עוד אצל חמיו. אבל במלחמה הראשונה ומיד אחר המלחמה, היה קשה אצל חמיו בפרנסה, והיה רבי אברהם יצחק מוכרח לראות איזו עצה להשתכר ולהרוויח בעד פרנסה ונהיה מלמד, היה לומד עם עשרה בחורים, מגיל אחת עשרה ולמעלה, בחורים טובים, ומזה משך חיונו (פרינסתו). הוא נטל שכר לימוד יותר ממלמדים אחרים והרבה בחורים שהיו רוצים גם כן להיכנס אצלו ללמוד - לא היה להם מקום, לפי שההורים של הבחורים שלמדו אצלו רצו דווקא המספר כמו שדיברו עמו, כדי שבניהם ילמדו היטב, וסברו שאם חס ושלום יימצא עוד אחד או שנים - לא ילמד רבי אברהם יצחק כל כך היטב.

"אני זוכר עוד, כשפעם אחת לקח הרבי ל'חדר' עוד אחד או אולי שניים, היו מחלוקות. לפי דעתי לא היה צריך להיות כן, "נר לאחד - נר למאה!" ובפרט הרבי שלנו רבי אברהם יצחק היה ביכולתו להשפיע עבור כולם.

"ההורים וגם התלמידים היו שבעי רצון מהלימוד שנלמד. אני זוכר עוד שב'זמן' אחד היה לומד מסכת 'במות' עם תוספות עד פרק הערל - דף ע', וב'זמן' השני היה לומד מסכת 'בבא קמא' עם תוספות. הטעם עוד מונח בפי,

הן בלימוד והן בנוגע התקרבות לרבינו, בבית המדרש, חוץ מלפעמים שהיו מתאספים בבית של אחד מאנ"ש, שמו דוד 'מצבה קריצמן' (= דוד חוקק המצבות), אשר היה ממקורבי ברסלב. על ידי מי נתקרב לברסלב רבי דוד - איני זוכר, רק זאת אני זוכר, שסיפר לי שהצדיק הקדוש רבי ישראל הלפרין, שנקרא רבי ישראל קרדונער ז"ל, היה פעם אחת באוסטרובצה עוד קודם המלחמה הראשונה, והיתה האכסניה שלו אצל רבי דוד.

"באותו הזמן, נסע רבי ישראל לעיר אפטא, אשר גר שם אביו של החסיד רבי בן-ציון אפטר ז"ל ששמו היה רבי יחזקאל, הוא היה נכד רבי פינחס קאריצער זצוק"ל זיע"א. רבי יחזקאל זכה פעם אחת להיות על ציון הקדוש של אדמו"ר מורינו ורבינו אור העולם באומן, ושם עשה היכרות עם כל אנ"ש. לכן נסע רבי ישראל אליו במיוחד. ובעת שרבי ישראל נסע בחזרה מאפטא, היתה כמעט כל העיר מלווה אותו.

"ואצל רבי דוד הנ"ל היתה תחילת הצמיחה של חסידי ברסלב באוסטרובצה, אצלו היה מקום ההתוועדות, מקום הקיבוץ. שם עשינו סעודות הלילות של רבינו זצ"ל וגם רבי נתן זצוק"ל. ולפעמים היינו מתפללים גם כן, וגם 'שלוש סעודות' אכלנו שם, קודם ששכרנו מקום מיוחד בעד בית-המדרש.

"בבית-המדרש שלנו היו מתפללים הרבה אברכים ובחורים, וגם אנשים מקורבים חדשים - חסידים שהיו נוסעים לאדמורי"ם אחרים, והיו מיוחסים אצל האדמורי"ם שלהם, שכיבדו אותם לשבת בשולחן אצלם, כי היו אנשים חשובים. והרבה אני מכיר אותם מלפני שהתקרבו לברסלב". (זיכרונות מו' בירך רובינזון, קובץ שיבולים).

ושנא את הרבנות

כפי שמספר ר' בירך, הגאון מאוסטרובצה רצה לתת לרבי אברהם יצחק כיסא רבנות באחת הערים הסמוכות, אולם הוא סרב בתוקף. אך בנו משה וייסזאנד מספר בזכרונות על אביו כי הוא שימש תקופה מסוימת

בנו מספר כי הוא שימש תקופה מסוימת ברבנות בעיירות דמביץ וקראשניק, אולם היות שלא רצה לעשות תורתו קרדום לחפור בו, עזב את כיסא הרבנות והתמסר למסחר בספרי קודש. והוא מוסיף וכותב בדפי הזיכרון על אביו: "ירא ה' ואוהב הבריות ומקרבם לתורה, הפיץ תורה ברבים שלא על מנת לקבל פרס"

היה דבר חדש. ולמד עמם הספר הקדוש ליקוטי מוהר"ן ושאר ספרים. "הגם שלא כל אלו שנתקרבו היו מקורבים עד סופם, כי הרבה לא עמדו בזה מחמת מניעות קרוביהם ועוד סיבות, אבל כמה מניינים נשארו באמונתם ועבדו את השם יתברך בלב ונפש וקיימו העצות של רבינו ז"ל והיו עוסקים בתפילה והתבודדות והנייעור בלילה, ולומדים הרבה.

"בין המקורבים הלומדים הגדולים בהתמדה רבה, היה אחד בשמו: משה דוד טעביל, ונקרא משה'לי אוסטרובצער, אשר היה למדן וחרוף גדול. ואדמו"ר מאוסטרובצה היה לוקח אותו לחברותא ולמדו ביחד. "כך היה איזה שנים שהתנהגו כן,

שימש בעל קורא בקיבוץ. בנין שיבת חכמי לובלין

ביהמ"ד של אוסטרובצה. מאחוריו נראה גגו של ביהמ"ד 'החדש'

”כי כבר דיברתי עם הר’ אברהם יצחק נ”י שיש יכולת לאסף הרבה הרבה בחורים ובני הנעורים שרצונם כבר חזק להסתפח אלינו ולקחת חבל בנחלתנו”

מכתב ששלח החסיד רבי לייבל רחנפלד-פרומפלער אל רבי אברהם יצחק וויסזאנד ורבי משה מנחם ווינברג זצ”ל הי”ד מאוסטרובצה בענין יסוד ישיבה על שם רבינו הקדוש בארץ הקודש

וה”ר צבי יהודה [-ליפל] נ”י ומטעפליק ועוד אין מספר למו, ולדאבונו אין לנו אפשרות לעשות להם דרישה, ואם נפתח ישיבה אז כבר יהי’ בידינו כוח לעשות דרישות לכמה משפחות אי”ה. וגם רצוננו להביא אלינו את הר’ יודיל [-וילברמן] והר’ לייבוש מילובלין, אי לזאת הננו מבקשים מאתכם תשובה ברורה על נכון, ידעתם כי אין לנו עם מי לדבר בלעדית, לא תשיב לנו רק...

הן השגתי איזו ספר מכתבי מוהרנ”ת אחר חג הפסח ועד שמכרתים אזי שלחתי לא. שלושה דולר, והשגתי מפרשת ראה מכתב שהשיג את הכסף ובזו הימים שולח לי ספרים, ובפרשת נח כתבתי עוד הפעם וביקשתיו שישלח לי ספרים כי יש כמה אנשים השואפים ומשתוקקים, ובפרשת חיי כתבתי עוד הפעם והנה בפרשת ויחי השגתי עוד מכתב (הנה עוד אתי) כי השיג את מכתבי מפרשת נח והנהו שולח לי ספרים ואין קול וקשב! ויחי - משפטים ואיננו כי... ועוד לא אדע הסיבה...

ובאמת יש אתנו מקורבים חדשים והמה מתגעגעים על ספרי רבינו ז”ל בכללות הנפש ואין לנו אפילו מה לתת לידם, כי אפילו הלקוטי תפלות והלקוטי מוהר”ן ו”לקוטי הלכות ומכתבים הלוואתים ואין אתי בבית אפי” א בלעטיל כי הכל האב אוועק גיליגען [-אפילו דף, כי הכל נתתי] א”כ ש”יי חי וקיים אין שומע לנו.

אקצר ואומר שלום ידידינו הנחמדים תנו לנו אמרי שפר, חקוק בספר, בקסת סופר, אמרי קושטא קאי...

כה דברי ידידיכם המתאבקים בעפר רגליכם בנגלה ונסתר, ועורכים בעדכם שיה ועתר, לנותן אמרי שפר, שיהוס על עפר ואפר, כמונו, ויאיר עינינו בתורתו ואהבתו ויראתו ונזכה לראות בהיקבץ עם עני ודל, ברוב פאר והדר וד”ל.

הק’ יהודא לייבל רחנפלד בשם הועד

נא להשיבני בהקדם האפשרי, כי הזמן חולף ועובר! גם להודיעני ממצב ושלום הר”ר עמנואל [-קורנבלום] נ”י ואם השיא כבר את בתו עם ה’ אשר לעובאוונ מלודז’ ומה שלומם. ומה שלום הר’ דודיל [-קליינמן, מצבה-קריצער] והר’ משהלי [-ר’ משה דוד טעביל איינמאן] ואחיו הר’ פסח ואיפוא הר’ ישראל דוד [-רויבנין] ולומר לו שיתחרט הרבה על אשר לא נכנס עמי בעסק הדפסת ספר משיבת נפש ע”ט [-עברי טייטש], כי אור גדול הוא, והסימן שלא נדפס עדיין. והר’ ישראל [-רויבנר] נ”י צובע, ואם כבר נשאו [-השיאו את ישראל לייב] אחי משה מענדיל נ”י.

ר’ לייבל רחנפלד פרומפלד

ב”ה א’ לסדר “כי השחד יעור פקחים” שנת אל רנתי [-הרצ”א] ירושלם עיה”ק

כבוד רעי וידידי הנחמדים מאז כמו”ה אברהם יצחק ומשה מנחם מענדיל שליט”א

אחר דרישת שלומכם הטוב כמשפט. הנה לפלא לי עליכם מדוע לא השבתם לי על שאלה אחת קטנה (אבל היא גדולה) ששאלתי אתכם נידון הדפסת ספר כוכבי אור השלם, שהשגתי מאומין כתבי יד הרבה ובתוכם חלק אחד הנמנה בחלקי ספר הנ”ל ונקוב בשמו ‘חכמה ובינה’, הנדפס כבר ב’אור זורח’, ומסיבת חילוקי דעות שבינינו באנו לשאול את פיהם ופי הרב הר’ מרדכי [-הלברשטט מסוקולוב] שליט”א, ובין כך ובין כך היא זכות הרבים לדורי דורות. בראש וראשונה הן אם כתבתם להר’ מרדכי, אם לא, נא להשיבני חוות דעתכם בזה!

ועוד הננו לשאול את חוות דעתכם בענין חמור, כי נחלט בינינו תושבי עיר הקודש לייסד ישיבה על שם רבינו הקדוש וגם להמשיך כמה מאנ”ש מפולניא ומרוסיא אל הישיבה, והטעם כבר דיברתי אתכם עוד בהיותי במחנכם זה שתי שנים, ועוד טעמים שאבאר הלאה. ובכן אני שואל ומבקש מכם ליעצנו אם למלא את ידי ידינו הר’ משה אליעזר נ”י מראדום שיעמוד תחת השגחתכם שייסע לקבץ בתור שד”ר בעיירות וכריכים לאסוף כספים למטרה זו. הא’ - אם הענין בכלל נכנס באזוניכם, והשנית - אם הוא שווה בכלל לעסוק באוסף כספים במקומות שלא יש אנ”ש, אפשר לא כדאי בגשמיות כל הענין. אולי רק ברוחניות, כי יש לו סיגול בפיו לעורר נשמות ישראל על פי דרך רבינו ז”ל. או לא כדאי לגמרי, כי הוא צריך לקבץ על כל פנים 200 - 300 זלוטי לחודש, חוץ משכר טירחא שלו. ואם אולי יתעורר עוד מחלוקת מזה, או איזה מין הפסד אחר. ואם כדאי רק לנסוע בין אנ”ש ואגב יפסע באיזו עיירות וד”ל. הכל לבאר לנו חוות דעתכם באר היטב.

נא להודיענו על אדריסתי [-כתובתי] תיכף בהקדם האפשרי. כי כבר דיברתי עם הר’ אברהם יצחק נ”י שיש יכולת לאסף הרבה הרבה בחורים ובני הנעורים שרצונם כבר חזק להסתפח אלינו ולקחת חבל בנחלתנו, רק העיכוב הוא כי צריכים להיות נכנע תחת זרים מסיבת מצבם הם תולים [-תלויים] בדעת אחרים. וכל כוספם הוא להניח תפילין בפרהסיא. ולבאר הענין בפרטיות, תקצר הידיעה.

הן כבר השגנו מכתבים מאומין, כעשרים, היינו מר’ אברהם [-שטרנהארץ] שליט”א והר’ משה טענשטחובער והר’ מתת’ [-הכהן]

מתלמידיו בישיבה באוסטרובצה. ר’ שמחה בארינשטיין בימי נעוריו (בארכיוו ר’ יצחק פילץ)

שהיה בקי בכל הספר קצות החושן בעל פה, רבי אברהם יצחק וויסזאנד מלודז’ ואוסטרובצה אשר למדותו והסברתו הנפלאה היו שם דבר, רבי יצחק ברייטער ורבי אהרן לייב ציגלמאן מוותיקי אנ”ש בוורשא, ורבי משה אהרן ציטרינבוים מראדומסק, כולם חסידים ברסלב אשר ענין רבינו עומד בראש מעייניהם.

היה זה בשנת תר”פ, והישיבה נקראה בשם ‘ישיבת הלכתא כנחמני’ להורות שמושתתת היא על דרכו של צדיק האמת שהלכה כמותו בכל מקום. רבי אברהם יצחק ביקש מדודו הרב הגאון מאוסטרובצה שיכתוב הסכמה לישיבה עבור נדיבי עמך ישראל שיוזילו מכיסם עבור הישיבה, האוסטרובצ’ער נענה בשמחה ואף ציווה להדפיס את שמו על פנקסי גביית הצדקה, כדי להגביר את התרומות, ואכן על הפנקסים נדפס: “ישיבת הלכתא כנחמני תחת השגחת אדמו”ר מאוסטרובצה”.

הישיבה מנתה כשישים תלמידים, רובם מהעיר לודז’, ביניהם ידועים: מנדל בנו של רבי פנחס’ל עליו מפשעדרוז’, ר’ שמחה בארינשטיין, ר’ ישראל דוד רובינזון ואחיו ר’ בירך, ר’ צדוק מנחם ור’ לייב טשע גולדוואסר.

רבי אברהם יצחק, שעוד קודם לכן לימד תלמידים בביתו ומכך התפרנס, החל מעתה למסור בנוסף מדי יום אחר

היה זה לפני ירח האיתנים והגאון מאוסטרובצה רצה לפתור כמה איבעיות שהיו לו ואשר הרבה רבנים וחסידים מהסביבה הקרובה והרחוקה עתידים לבוא אליו ולהתפלפל עמו בהם. רבי אברהם יצחק התיירא שמא יאחר את הרכבת, הוא אמר לדודו הגאון כי הוא צריך לצאת לצורכו, ולא חזר, אלא רץ כל עוד רוחו בו אל תחנת הרכבת, שם המתין לו כל אותו זמן רבי דוד ושניהם נסעו לאומן.

ישיבת הלכתא כנחמני באוסטרובצה

באותה עת הורגש חסרונה של ישיבה לבני הנעורים תחת דגלו של רבינו הקדוש. אמנם בפולין, שלא כמו בליטא, ישיבות לבחורים לא היו דבר שכיה, משום שברוך כלל עד לחתונתם למדו הבחורים הצורכים בבית המדרש של העיירה. אך משהתרכבו בני הנעורים מאנשי שלומנו, נחלצו אנשי מעשה ורצון שבאנ”ש לייסד עבורם ישיבה שתקבצם יחדיו, בהיבנם כי כך יוכלו להכנס כראוי לעומק ענייניו של הרבי. למטרה זו נבחרה העיירה אוסטרובצה השלווה אשר יערות סביב לה, המתאימים להתבודדות, ומשום שבעיירה זו קיים קיבוץ של לומדים, מתוכם כאלו שעתידיים להגיד שיעורים בישיבה.

בנסיעתו האחרונה של רבי אברהם יצחק לאומן לראש השנה תרע”ד, נסעו עמו רבי דוד מצבה קריצער ורבי משה מנחם ווינברג. באותן נסיעות זכו להסתפח במחיצת גדולי אנ”ש באומן, וכן במחיצת החסיד הגדול רבי אברהם ב”ר נחמן חזן שהגיע מארץ ישראל.

המייסדים היו: רבי משה יוסף רויזנברג מלודז’, למדן גדול שאמרו עליו

ולהתפלל עם כל אנשי שלומינו בקלויז הנקרא על שם רבינו הקדוש, הוא נדבר עם רבי דוד קליינמן ‘מצבה-קריצער’ שייסעו יחד. בהגיע יום הנסיעה, סיכם עם רבי דוד שייסע בעגלה אל תחנת הרכבת לקנות כרטיסים לשניהם, ובינתיים הוא ילך אל דודו הגאון הצדיק מאוסטרובצה לפרוס בשלומנו. אלא, שבכל פעם שרבי אברהם יצחק היה בא אל דודו הגאון, היה משוחח עמו בדברי תורה ומפלפל עמו, ובפרט עתה הלכה והתארכה שיחתם יותר מן הרגיל, היות והיה זה לפני ירח האיתנים והגאון מאוסטרובצה רצה לפתור כמה איבעיות שהיו לו ואשר הרבה רבנים וחסידים מהסביבה הקרובה והרחוקה עתידים לבוא אליו ולהתפלפל עמו בהם. רבי אברהם יצחק התיירא שמא יאחר את הרכבת, הוא אמר לדודו הגאון כי הוא צריך לצאת לצורכו, ולא חזר, אלא רץ כל עוד רוחו בו אל תחנת הרכבת, שם המתין לו כל אותו זמן רבי דוד ושניהם נסעו לאומן.

אדהכי, נודע להגאון מאוסטרובצה כי הוא נסע לאומן ולא הבין מדוע לא הודיע על לו נסיעתו, אלא נעלם באמצע שיחתם. לאחר ראש השנה, כששב רבי אברהם יצחק מאומן לביתו, שם פעמיו אל בית דודו הרב דמתא לברך ולהתברך בברכת שלום, האוסטרובצ’ער היה עליו מעט בכעס, הוא נתן לו מחאת-כף על לחיו מחמת אהבה ואמר לו: “מדוע לא אמרת לי שאתה נוסע לאומן? אולי הייתי נותן לך פתקה להניח על ציונו הקדוש”.

אלא שרבי אברהם יצחק באותה עת עדיין לא ידע להיכן דעת דודו הגאון נוטה בנוגע לברסלב, לכן חשש לספר לו כי הוא נוסע לאומן, שמא יצווה עליו שלא ייסע, וזה היה בלתי אפשרי.

הרב המושך היה גדול. ר' יצחק ברייטער הי"ד (ארכיוב גנ)

**"לאחר הסעודה
היה אומר רבי
אברהם יצחק שהולך
לנוח קצת כיוון שהוא
עייף, אבל אחר כך,
אחר איזה שעה, בעת
שבא בחזרה ראינו
שהיו עיניו אדומות
מבכיות. זה היה לו
התבודדות ולא היה
מפרסם כלום"**

מורה"ן ובליקוטי הלכות ובשאר ספרים וגם שיחות.
"אני זוכר פעם אחת בפרשיות של החורף, היינו בראשית שמות, בעת שהתחיל ללמוד ביום ראשון בלילה

אחר מעריב, באו ביחד אנשי שלומינו ולמד כמה שעות, וכה למד הסדרה כל השבוע, ולא גמר הפרשה. הכוח המושך היה כל כך גדול, שכל אחד היה משתוקק ומצפה כל היום על הלילה שיבוא ביחד עם רבי יצחק לשמוע ממנו דברי אלוקים חיים, דיבורים הנובעים מהנחל נובע. וגם אני בעצמי, הגם שהייתי עוד צעיר באותו זמן, אחר הנחת תפילין (= נער בן 13), דיבר עמי הרבה, והלכתי עמו ליער על התבודדות. ופעם אחת רציתי לשמוע ממנו מה מדבר, לפי שבאמת אז לא ידעתי הרבה, אפילו מה זאת התבודדות, באיזה לשון צריכים לדבר ומה צריכים לדבר, ולא שמעתי כלום, רק שמעתי אותם הדברים: 'ריבוננו של עולם! ריבוננו של עולם!' ואמר לי: 'לך הלאה קצת'.

**היה חוזר כשעיניו
אדומות מבכי**

"וכך היה המנהג של מורי ורבי רבי אברהם יצחק, אשר כל עבודתו היתה בהצנע, בפרט עם התלמידים הצעירים היה מתנהג בהצנע יותר, לא דיבר בשום פעם מהתבודדות, רק עם הבחורים הגדולים והאברכים היה מדבר, אבל לא עמנו התלמידים.

"היה נהוג שבזמן שעשינו סיום על פרק אחד בגמרא ותוספות, הלכנו כל התלמידים ליער, לפי שהיה בינינו חבר שלי, אוהב יקר שלי, בשמו מרדכי קריינדל, שהיה לו 'היתר הוראה' ממורה-צדק של אוסטרוצ'ה הצדיק רבי יושע מלמד, שהיה זקן מופלג ולא הסתכל עם משקפיים, התפלל מנחה בשבת קודש בבית המדרש הישן, והיה קורא בתורה בלי אור הדלוק, רק קצת מה שהאיר על ידי החלון.

"רבי יושע היה למדן גדול, ידע ש"ס בעל פה ושאר ספרים. אחרי המלחמה הראשונה היו הספרים העתיקים של בית המדרש הישן קרועים על ידי החיילים, היה גבאי של הספרים הישנים, ואני הייתי גבאי אחראי לקנות ספרים חדשים, על הספרים הישנים שנקרעו לא היה שום שער, ורבי יושע היה יודע כל ספר וספר איזה שם יש לו, ועשה לו השער.

"ומאותו רבי יושע השיג החבר שלי מרדכי היתר הוראה. והחבר שלי היה חלש, היה נצרך לרחמים, והיה זקוק לאוויר, בכך ביקש אביו ממורי רבי אברהם יצחק שילך בכל פעם ליער לשאוף אויר, ונתן לנו חלות ומיני מתיקה לעשות סעודה ביער, וכן עשינו. לאחר הסעודה היה אומר רבי אברהם יצחק שהולך לנוח קצת כיוון שהוא עייף, אבל אחר כך, אחר איזה שעה, בעת שבא בחזרה ראינו שהיו עיניו אדומות מבכיות. זה היה לו התבודדות ולא היה מפרסם כלום.

"לשער את המהות והמידות של מורי, אין לי כתפיים לזה, חוץ ממה שהיה רבי שלי, רק באמת היה איש צנוע מאד, המידות טובות שהיו לו אין לכתוב. היתה לו מסירות נפש עבור איש השרוי בצרה, איזו גמילות חסד היה עושה, כל הפעולות כדי לעזור לאיש ולהוציא אותו מהצרה, מהדאגות, קודם כל היה נופח בו שמחה ובטחון שלא ייפול בדעתו. הוא היה תמיד עבור האברכים כמו רבי אצל חסידים. הרבה פעמים היה קורה שלאברך היה עגמת נפש ובלבול בביתו בנוגע לשלום בית או פרנסה, היה רבי אברהם יצחק מתווך ועושה שלום.

"ואת הענווה שלו אין לשער, היה אוזן עצמו לקטן אפילו בפני הקטן ממנו. הרבה פעמים כשבא מהמקווה בערב שבת קודש בא בלי כתונת או בלי גרביים ואמר שנאבדו, אבל באמת, כשראה אחד שאין לו כתונת או שהיתה קרועה או שלא היו לו גרביים, אז נתן לאיש את הגרביים, והרבה פעמים היתה לו עגמת נפש בביתו בגלל זה.

"וגם בנוגע הכנסת אורחים - הוא רצה להביא אורחים על ארוחת הבוקר או על אכילת ערב ולא היה אצלו ברווח שיוכל ליתן להם כל צרכם, והיתה לו עגמת נפש הרבה מזה, ובפרט כשבאים חסידי ברסלב מאנשי שלומינו, ועוד אותם שהיו חברים שלו מכבר ורצו לדבר עמו וליהנות מדברי תורה שלו, ובאמת אפילו שלא רצו לאכול אצלו כי ידעו שאצלו דחוק בפרנסה, אבל רבי אברהם יצחק היה רוצה דווקא לאכול עמם על שולחן אחד, כי השולחן של תלמידי חכמים הוא כמזבח ואוכלים קרבנות.

"אני זוכר עוד כמה מעשיות בנוגע לזה. כל אימת שבאו לעירנו אנשי

**"ראיתי אצלו
פנקסים גדולים",
מספר תלמידו
ר' בירך, "חידושים
שלו שהכין לדפוס, כל
פנקס היה גדול כמו
הגמרא של
הש"ס דפוס ווילנא
- קטן יותר קצת. אני
זוכר עוד שפתחתי
פעם אחת פנקס אחד
והסתכלתי בו, ראיתי
כתב יפה, אבל לא
הבנתי את הכתוב שם"**

שלומינו מעיירות אחרות, ובפרט בעת שהיתה הישיבה הקדושה של ברסלב ולמדו בניהם של חסידי ברסלב, ואבותיהם היו באים לפעמים לאוסטרובצה, עשה פעולה והזמין סעודה יפה כדי לכבדם ולדבר עמם על גודל נחיצות הישיבה ללמוד ביחד תלמידי ברסלב, וגם לדבר דיבורי רבינו הקדוש".

**דורש בפרשת השבוע
בבית המדרש החדש**

באוסטרובצה נהוג היה, שמדי שבת בשבתו היה אחד מן התלמידי חכמים בעיר היכול לדורש על הפרשה, דורש בבית המדרש הנקרא 'בית המדרש החדש'. אחד מהדורשים הקבועים היה רבי אברהם יצחק, אשר פיו היה מפיק מרגליות ומפרשי התורה ומדרשי חז"ל נבעו מפיו כמעין המתגבר. כפי

נקרא לעמוד בראש ישיבת 'תורת אמת ואמונה בורשא. צעירי חסידי ברסלב בורשא לפני המלחמה

סעדו במטבח מסודר ללא שיצטרכו להיות סמוכים על שולחן בעלי בתים.

לא מחזיק טיבותא לנפשיה

עם כל גדולתו העצומה של רבי אברהם יצחק בתורה - שלדברי תלמידו ר' בירך רובינזון לא הניח כמותו בין אנ"ש בפולין - לא גבה לכו ולא רמו עיניו, האמת הגדולה שרבינו הקדוש מכניס באנשיו לא הניחתו לנשא עצמו, אדרבה הוא רחש כבוד ויקר לכל בר ישראל ובפרט אם הינו מקושר לצדיק האמת.

בקיבוץ שהתקיים בראש השנה בלובלין לאחר סגירת הגבולות, לא ראו בו שום גדלות, ותלמידי ישיבת חכמי לובלין - מקום

ההתקבצות - לא ידעו על שיעור קומתו התורנית, אלא רק את העובדה שהוא בעל-קורא מעולה, ור' דוד הלחמי בתיאורו הידוע על ההתקבצות בלובלין

בראש ישיבת תורת אמת ואמונה בוורשה

ישיבת 'הלכתא כנחמני' שנוסדה באוסטרובצה ובהמשך עברה ללודז', לא החזיקה מעמד זמן רב עקב קשיים שונים שעמדו בדרכה. גם בעיר הגדולה וורשא נתהוותה בשעתו ישיבה לצעירי אנשי שלומנו, וגם היא לא האריכה ימים. בהעדר ישיבה לצעירי אנ"ש, קם החסיד רבי אליהו קוטיינר הי"ד מוורשא ויסד בעיר את ישיבת 'תורת אמת ואמונה'. בימיה הראשונים עמד בראשה החסיד הדגול רבי אלחנן ספקטור, אולם כעבור תקופה, משהתרבו ספסלי בית המדרש וכתות הלימוד התרחבו, עלה בדעתו של ר' אליהו קוטיינר להביא את רבי אברהם יצחק שיעמוד בראש הישיבה. לרבי אליהו קוטיינר, שלפני התקרבותו לברסלב היה מחסידי אוסטרובצה, היתה הכירות קרובה עם רבי אברהם יצחק, אחיינו של רבי מאיר יחיאל, הוא הכירו כלמדן ומסביר נפלא ובעל ניסיון בלימוד הנערים וידע כי אין מתאים ממנו לשאת על כתפיו את המשרה.

רבי אברהם יצחק נענה להצעה. כאשר מדובר היה בישיבה על שמו של הרבי, לא שת לכו לקושי הכרוך בנסיעה הרחק מביתו. הישיבה תחת ניווטו העמידה תלמידים לומדי תורה ויראי שמים העוסקים בעבודת התפילה וההתבודדות כרצונו של רבינו, כאשר מספר רבי אליהו במכתבו: **"כי יש אצלינו הר' אברהם יצחק שיחי' מאוסטראווצע בתור ראש ישיבה ור' אלחנן בתור משגיח ומנהל, ולומדים בעזרת השם יתברך בהתמדה ועוסקים בתפילה ובספרי רבינו ז"ל"**.

מנהלי הישיבה דאגו גם לצד החומרי, והבחורים, שרבים מהם באו מחוץ לוורשא,

התעלה על יגונו האישי ולימוד תורה לבני הנעורים. גטו לודז'

פרסום ראשון

"כי יש אצלינו הר' אברהם יצחק שיחי' מאוסטראווצע בתור ראש ישיבה ור' אלחנן בתור משגיח ומנהל, ולומדים בעזרת השם יתברך בהתמדה ועוסקים בתפילה ובספרי רבינו ז"ל"

מכתב ששלח החסיד ר' אליהו קוטיינר ז"ל הי"ד ממנהלי ישיבת ברסלב 'תורת אמת ואמונה' בוורשא, אל אנ"ש בלובלין בו הוא מבקשם לבוא לעזרה בהחזקת הישיבה הקדושה

אתם יודעים מכבר איך שבעזרת השם יתברך מתנהג ישיבתנו על צד היותר טוב, כי יש אצלינו הר' אברהם יצחק שיחי' מאוסטראווצע בתור ראש ישיבה ור' אלחנן [ספקטור] בתור משגיח ומנהל, ולומדים בעזרת השם יתברך בהתמדה ועוסקים בתפילה ובספרי רבינו ז"ל. וחלילה שיתנו להרוס בנין דקדושה כזה, ונמצאים לערך סמוך לחמישים בחורים - לכן נבקש מכל אנ"ש לעורר את חבירו שתשתדלו לסייע להישיבה הק' ונקווה כי דברינו יתנו מקום בלבכם.

ידידכם הדורש שלומכם.

פורש שלום הרבני מוה"ר הערש לייב נ"י, בעט אויף צי וועקין ה' יוסף שמואל אלי'ס ער זאל זיך משתדל זיין אזוי וויא ער האט צי גיזאגט [בבקשה לעורר את ה' יוסף שמואל אלי'ס ר' יוסף דוד ב"ר שמואל אליהו מנדלאיל] ששתדל כמו שהבטיח.

ב"ה יום ג' וישלח תרפ"ח וורשה יע"א. כבוד כל אנ"ש היקרים דעיר לובלין יע"א שיחי' לאורך ימים טובים.

אחר דרישת שלמכם הטוב, הנה כאשר המצב של ישיבתנו הק' דחוק מאוד, כי ההוצאה מרובה וההכנסה מעוטה - עד שהרבה פעמים אף לחם צר אין ליתן להבחורים ארוחת הערב אחרי גיעתם כל היום בתורה ותפילה. חוץ מזה אין לנו מקום עדיין כראוי ואנו מוכרחים לטלטל עצמנו בכל יום ויום למקום אחר ללמוד, כי יש לקנות בית טוב, אבל עדיין אין לכסף מוצא ובעזרת השם יתברך נקווה כי נקנה את המקום הנ"ל, אבל לעת עתה המצב דחוק מאד, ואם לא ירצו אנ"ש הקרובים והרחוקים לסייע להבנין דקדושה הזה, יוכל ח"ו לההרס כל הבנין הנ"ל, אשר אין הפסד גדול מזה ח"ו. ובטח

פנקס היה גדול כמו הגמרא של הש"ס דפוס 'ווילנא' - קטן יותר קצת. אני זוכר עוד שפתחתי פעם אחת פנקס אחד והסתכלתי בו, ראיתי כתב יפה, אבל לא הבנתי את הכתוב שם, וגם אולי אני לא זוכר. יכול להיות שהיו לו חידושים על הרבה מסכתות של הישיבה. זאת אני זוכר, שהיו לו כתבי יד שרבי בן ציון אפטר ז"ל נתן לו מאביו - חידושים מהרב הצדיק רבי פנחס קארין צער זצוק"ל, וגם חידושים שלו."

רבי אברהם יצחק היה בעל מחדש עצום. מוחו נבע כנהר שאינו פוסק, הוא צלל בים התלמוד, ראשונים ואחרונים, זוהר ומדרשים והעלה פנינים ומרגליות. את חידושי הרבים נהג להעלות על הכתב והוא התכוון להעלותם לדפוס, אך הם אבדו בצוק העתים, לאחר שגורש מביתו אל הגטו, יחד עם מאות ספריו. "ראיתי אצלו פנקסים גדולים", מספר תלמידו ר' בירך, "חידושים שלו שהכין לדפוס, כל

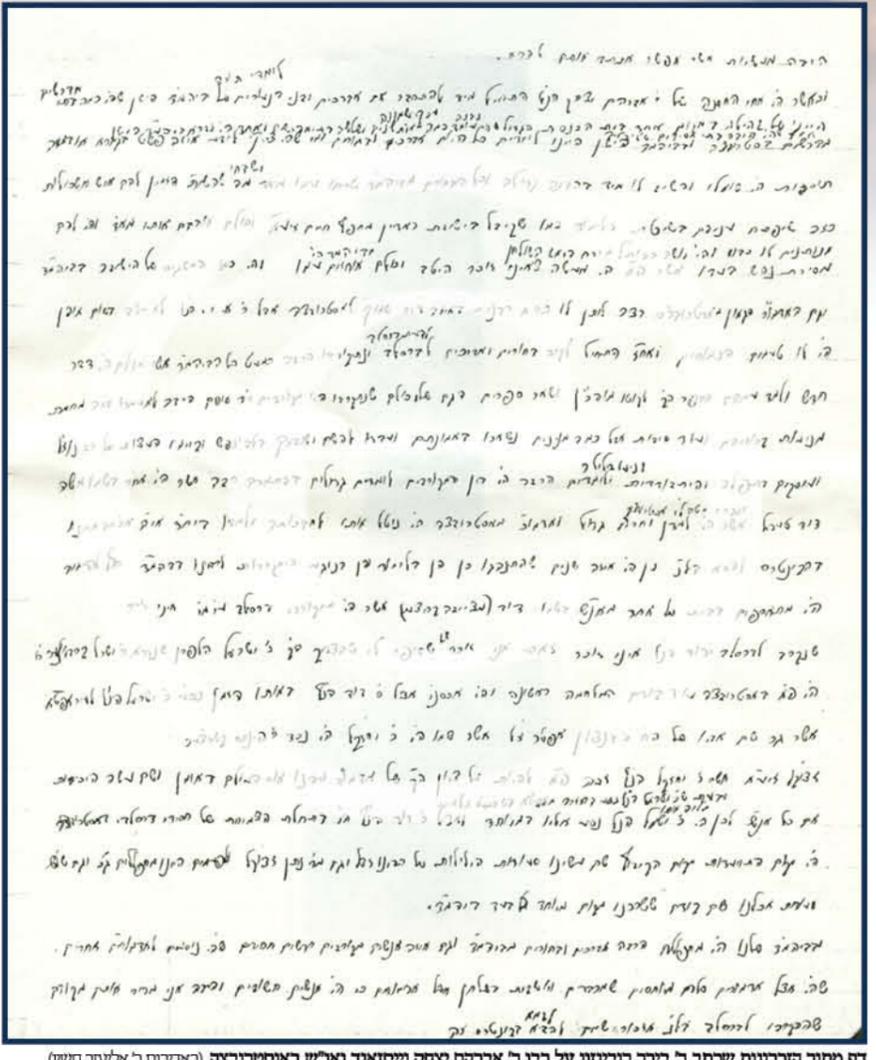
שכותב בנו משה"ה היה דורש בשבת אחר הצהריים בפרשת השבוע ובענייני דינמא בביהכ"ס החדש באוסטרובצה וריתק מאות אנשים שבאו לשמוע אותו."

גם תלמידו ר' בירך מספר: "כאשר היו מודעות על פתחי בתי מדרשים שבעיר - שאותם הדביקו על הכתלים ביום חמישי ובערב שבת - שהרב רבי אברהם יצחק ידרוש למחר, בא ציבור גדול, בית המדרש היה מלא באנשים עד שלא היה מקום לעמוד. לפי שדרש בשבעה מיני טעם, כל דיבור היה כפנינים. אני זוכר עוד שרצייתי להיכנס לתוך הבית המדרש ולא יכולתי. אנשים היו עומדים בחוץ, מחמת שלא היו יכולים להיכנס.

"המנהלים ראשי החברה שהיו מסדרים מי שידרוש, רצו שרבי אברהם יצחק ידרוש כמעט בכל שתי או שלש שבתות, אבל לא רצה, שהיה בוודאי טרדה רבה."

החסיד הגאון רבי משה מנחם ויינברג הי"ד, מראשוני המקורבים באוסטרובצה שהתקרב עוד על ידי רבי דוד 'מצבה קריצער' ורבי בנציון אפטער, אף הוא היה מגיד שיעור בישיבת 'הלכתא כנחמני' וגם היה לומד בבית המדרש דברסלב בפני הציבור בספר הקדוש ליקוטי מוהר"ן, לפי שרבי אברהם יצחק לא היה רוצה ללמוד תמיה, ואף הוא היה דורש בשבתות בענייני הפרשה בבית המדרש החדש' בפני מאות מאנשי העיריה.

לרבי אליהו קוטיינר, שלפני התקרבותו לברסלב היה מחסידי אוסטרובצה, היתה הכירות קרובה עם רבי אברהם יצחק, אחיינו של רבי מאיר יחיאל, הוא הכירו כלמדן ומסביר נפלא ובעל ניסיון בלימוד הנערים וידע כי אין מתאים ממנו לשאת על כתפיו את המשרה

דף מתוך הכתובת שכתב ר' בידר רובינאון על רבו ר' אברהם יצחק וייסזאני ואניש באוסטרובוצה. (ארכיון ר' אליעזר חשין)

כמה היינו מאושרים כשהצלחנו להעלות חינוך על שפתותיהם של החניכים שלנו. בין המחנכים הבולטים שפעלו בתלמוד תורה, נמנו: ר' זליג וישוגרוצקי הי"ד, ר' יצחק וייסזאני הי"ד

לחלוטין. מכאן ואילך הפכו כל יהודי לודז' לאסירים. לנוכח המצב הקשה לתוכו נקלעה יהדות לודז', התארגנו החוגים השונים ופנו אל רומקובסקי, הממונה על היהודים מטעם הגרמנים, והוא ניאות להקצות להם מקום בפאתי הגטו ליד תחנת הרכבת, במקום שנקרא 'מארישיץ'. היה זה אזור מרוחק מהגטו הצפוף, שבו אפשר היה לראות מעט צמחיה ושמי תכלת, מארישיץ היה המקום היחידי בגטו, בו עדיין היו אילנות ופרחים, שם ארגנו התנועות השונות פעילויות לנוער.

בהמשך, פיזר 'ראש היהודים' בגטו, רומקובסקי, את הקבוצות שקמו, מחשש שיתארגנו למרד. עם פיזור הקבוצות, מינה מנהל לאזור מארישיץ בשם היימן, שהקים בו בתי-יתומים. אסף מתוך הגטו את כל היתומים, גם יתומים למחצה, וריכז אותם בקבוצות נפרדות. הילדים שבאו מתלמוד תורה וחולקו לפי הגילים. בכל קבוצה כזו היו מאות ילדים ובראשם עמד מחנך ומדריך יראי שמים. מדריכים אלה מסרו את נפשם והשתדלו למען הילדים והדריכו אותם ברוח ישראל סבא. המחנך עסק בעיקר בצד החינוכי, והמדריך טיפל בעיקר בצד הארגוני והגשמי של מחסורם של הילדים.

ליקוטי הלכות הוצאת פראמפאל עם חתימתו של ר' אברהם יצחק

חרף כל הסבל והמצוקה ששררו בגטו, השתדלו המדריכים להמתיק את מור גורלם של היתומים האומללים ולהנעים להם כמידת היכולת את שהותם בבית היתומים. באותם ימים טרופים לא זנח רבי אברהם יצחק את משמרתו, הוא התעלה על יגונו הפרטי כאשר זוגתו הכשרה נסתלקה על פניו באותם ימים קשים, והתמסר לתלמוד תורה את ילדי ונערי הגטו היתומים, כדי לשמר אותם במסגרת של קדושה ויראת שמים, יחד עם רבי שמחה בארנשטיין מיקירי אנ"ש, תלמידו לפנים בישיבת 'הלכתא כנחמני', ועוד מחנכים מסורתי לב ונפש, כפי שמספר ר' חיים בויס, מניצולי גטו לודז' ומהפעילים החרדים למען הנוער היהודי בגטו:

"כמה היינו מאושרים כשהצלחנו להעלות חינוך על שפתותיהם של החניכים שלנו. בין המחנכים הבולטים שפעלו בתלמוד תורה, נמנו: ר' זליג וישוגרוצקי הי"ד, ר' שמחה בורנשטיין הי"ד, הרב ר' אברהם יצחק וייסזאני הי"ד, ר' שלמה גרינפלד ז"ל. כולם מחנכים דגולים ידועי שם, שהתמסרו בכל מאודם להחדיר תורה ויראת שמים בימי החורבן" (קובץ 'זכור', ג, פרק לודז' בחורבנה עמ' 28).

ברשימת משלמי מעות קדימה ליקוטי תפילות ווישא תרצ"ב

חופות יהודיות בגטו תוך הסתכנות עצומה

"למרות האיסור מטעם הנאצים לחתן זוגות כדת משה וישראל", מספר בנו משה וייסזאני, "לאחר שהוציאו את כל רבני לודז' למחנות השמדה, ערך אבי חתונות לזוגות כדת וכדין תוך סכנת נפשות". על הסיכון העצום שנטל על עצמו רבי אברהם יצחק כדי להעמיד את הדת על תלה גם בתנאים הנוראים שבגטו, מספר הבן:

"באחד הימים הוצאה פקודה על ידי שלטונות הגטו והגרמנים, לאסוף את כל הרבנים והדיינים שבגטו. גם אבי המנוח התכונן להתייצב במקום הריכוז. כשנדוד לי הדבר השתדלתי לשכנעו שאין כל צורך בהתייצבותו, למרות שיש לו היתר-הוראה והוא שימש רב לפני המלחמה, הרי אינו בחזקת רב או דיין בגיטו לודז' ולפי דעתי חייבים להתייצב רק הרבנים ודיינים המשמשים בפועל. אחרי מאמצים מרובים שוכנע אבי ונשאר בבית. ואמנם כל הדיינים והרבנים, עשרות במספר, התייצבו במקום הריכוז, הוצאו מהגטו ומאו עקבותיהם נעלמו.

"מאז, שימש 'בית התרבות' של הגיטו גם מקום לעריכת טכסי נישואין.

לפי פקודת הגרמנים אך ורק יר"ד הגיטו רומקובסקי רשאי לערוך אותם. בכל שבוע הקדישו ערב אחד לחתונות. אבל בין הזוגות היו גם כאלה שלא הסתפקו ב"טכס" מעין זה וחיפשו כדת בר-סמכא לקדשם כדת משה וישראל. חלק מהם גילה את אבי והוא סידר להם את החופה והקידושין כדת וכדין, ללא תמורה כל שהיא. הדבר הוגנב לאוזני רומקובסקי שראה בכך פגיעה בסמכותו ובכבודו. לכן נתן הוראה לאסור את אבי ולהעבירו לבית הסוהר שבגיטו, משם בדרך כלל העבירו כל כמה ימים את העצורים למחנות השמדה מחוץ לגיטו.

"בין הזוגות היו גם כאלה שלא הסתפקו ב"טכס" שמכא לקדשם כדת משה וישראל. חלק מהם גילה את אבי והוא סידר להם את החופה והקידושין כדת וכדין, ללא תמורה כל שהיא. הדבר הוגנב לאוזני רומקובסקי שראה בכך פגיעה בסמכותו ובכבודו. לכן נתן הוראה לאסור את אבי ולהעבירו לבית הסוהר שבגיטו, משם בדרך כלל העבירו כל כמה ימים את העצורים למחנות השמדה מחוץ לגיטו."

מבית הגנזים

"ולבי להתנדבים בעם, להעיר און בלמודי ה', לעשות רצון צדיק יסוד עולם נחל נזבע מקור חכמה זי"ע ועכ"א ובו ירוץ צדיק ונשגב, הולך ואור עד נכון היום"

אגרת מופלאת מאת החסיד הגדול רבי אברהם יצחק וייסזאנד זצ"ל הי"ד במעלת הדפסת והפצת דעת רבינו הקדוש בעולם - סובב על רעיון ה"מאה בונים" שהגה החסיד רבי שמחה בארנשטיין זצ"ל לבוא לעזרת המדפיס הדגול רבי אהרן לייב ציגלמאן זצ"ל הי"ד

נכתב בלשון מליצה ורוץ כולו בפסוקי תנ"ך ומאמרי ומדרשי חז"ל, כדרך אגרות גאוני קדם

בעזהש"ת

אמר הכותב: אשא דעי למרחוק, ולפעלא טבא אמינא יישר, ביתרון דעת חכמה והכשר, להגות המסלה והדורים לישר. ויהא רעווא דאימא מילתא דתתקבל.

שמעו אלי רפי צדק וישמע אליכם ד', הטו אזנכם לארשת שפתי ותחי ותתענג בדשן נפשכם.

נדרשתי לאשר האותיות שאלוני ונמצאתי ללא תהו בקשוני, להגיד לאדם פעלו וצדקתם לישרי לב, המישרים אורחותם, לכוון שומע ומשמיע לאביהם שבשמים.

הלא ידעתם אם לא שמעתם, וגם אני שמעתי, לשמע און מלין תבחן, ותבן להם ותקח שמץ מנהם, ונפתחו עיני ואראה מראות נגהים, כזהר הרקיע וכל חום ככתבים, יעלת חן ואיילת אהבים, שרשו פתוח אלי מים חיים, מן המקדש יוצא, וקרנא דתורה גבירה ב'.

בתכלית ענין הבנאים ("מאה בונים") **כלו יפה אף נעים.** ממנו אין לגרוע ועליו יש להוסיף, בתוספות מרובה על העיקר, ופעולתו אשר מקרב לב ונפש לפניכם נא תיקר.

ותבט עיני בשורות המכתב, פתוח חותם, כליל תכנית, אשר נכבדות מדובר בו, ויסודתו מהררי קדש, כן חזוהו, ובקנקנו תהית, ואת שאהבה נפשו מצאתי, שמורה בכל וערכה, אחזתי ולא ארפנו, אני עניתי ואשורנו, ובישע אלקים הראנו, במראות שאין בהם משום מעילה, ולכל הוא זמן קהלה, כלבית עולמים ושילה, לצפות מבית ומחוץ זהב כולה תתן אומר וצפו, כמכתבת המשנה אשר לו, להפיץ ענן אורה, למחות אבן הטועים, מעל הנוהים על דבר ה', זו הלכה ומורין כן, להביא אוצר ה' תוך אמוני

סגולה, מפרש ובשום שכל.

ורוח לבשה את עמתי, ויוצא ככרק חצו, מאת כבוד תלמידי רעי כאח לי, איש מהיר במלאכתו, לדבר דבור על אפניו וכו' וכו' - [ר] שמחה בארנשטיין נ"י - הכי קרא שמו שמחה, קנקן מלא ישנים וגם חדשים, המשמח אלקים וגם אנשים, ומגו דוכי לנפשי זכי נמי לאחריני. יעלה הרים ירד בקעות, בדברי תורה הנקנים במדות, ממסד ועד הטפחות, מבריה מארבע רוחות, אל מי השילוח ההולכים במנוחות, ורוח חכמים ממנו נוחות, ביריכות ותוכות.

וכל מי שבתוכו רצון אהבה, להצטרף לעבודת הקדש, הצד השווה שבהם שיש בהם רוח חיים, כהאי תנא דבעי כוונה למלאכת שמים, למען פאס את בני ישראל בלב בננים, להיות זרוע מבחוץ על כל פלגי מים, להעלות ארוכה, ולהעמידה בקרן אורה "זו תורה וזה שכרה". וברוחו פי שניים כזית הנוטפה בשעתו, במראה טעמו וחזותו, ואת הכל יפה בעטו, ועומד כצד הפרצה, ובקעה מצא לגדר בה גדר, אחד מאתנו לא יעדר, ומגלה על הלוחות עולם, על מה אדני הטבעו, בכתב יושר על המחוקה, להוציא חמה מנרתיקה, להוסיף על הראשונים כי כפלים לתושי' אך דא עקא:

"אין מי קורא בצדק להחזיק הבוקר" **לזאת הרבה** להשיב הנ"ל, בראשי שורות הוכיח, המלאים להם אומר ודברים, לוקנים ונערים, אומר לגלגולת, באמרי נאה וגד' יאה, בחונות כזהב וצרופות ככסף, ודבריו אין צריכים חזוק, רק לאפושי גברא קאתינא, כהדין גרמיזא [צ"ל כרמיזא, ע"פ המדוש באסתר רבה פ"ג] הבא באחרונה, כיהודא ועוד לקרא.

וקלם יעידון ויגידון אשר בצע כסף לא לקח, ולא נחת אדעתא דאגרא, רק

מושך בשבט סופר, ומנהיג ברגליו אשר שולח בעמק הברכה, להעלות לעם יגידנו לפי תומו, יהי ה' אלדיו עמו, לברך על המוגמר בזרע ברוכי ה', מנה אחת אפים, ביוצאי חלצים ויונקי שדים, לתהלה לשם ולתפארת בכרם בית ה', על אשר לא נשא לשווא נפשו, אשר חסדם יעזובו, ונפשו בשאלתו לעמו בקשתו, למטי' שייקא מכשורא, לא ניכר שוע לפני דל, ופגע ונגע בין הדבקים בקונם, באמיץ כח רוב אונים, לישר הלבבות לתלפיות, תל שהכל פונים, בעשרת מונים ואדרכונים, להכניס את האהבה ולהוציא את הקנאה, קנאת איש מרעוהו.

ולו יחלו ברכות על ראשו, בתוך ישראל בכלל. וליטול חלק בראשו מהבריכה העליונה, המחלקת שלל לאגפיה. אלה ברחב ואלה בזוים, ודהב בזוים, לקבץ ולקרב דעת כל אנ"ש - המפוזרים בכל מקומות מושבותיהם - כאיש אחד חברים, חבר אל חבר יחדיו ידובקו, יתלכדו ולא יתפרדו, להמתיק בסוד ישרים ועדה להקים על - גימ' "מאה בונים" - בתורה תמימה וחתומה, ניתנה להוציא לאורה מגילה מגילה, ובהיכלה אומר כבוד כולה, מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו, יבא כל בשר אשר יראה ה' נגע בלבו, להחזיר העטרה אל יושנה ביתר שאת ויתר עז על ידי האיש המורם מעם ידידו ר' אהרן ליב נ"י ציגעלמאן העוסק במלאכת הקודש עד הנה, אשר שם את נפשו בכפו, והשליך את עצמו מנגד.

וידעתם את האיש ואת שיחו, וסופו ויכיה על תחילתו, שלה' כוונתו רצוני, להיות לגפן פורי, המזומה והתושי', על תלה בנוי, ולא יחשבו את האיש, כי באמונה הוא עושה, וכולא עלמא מודים שהוא בפסיק רישי' ולא ימיש מתוך אהלה של תורה.

באו ונחזיק טובה, להמתעסק בקדשים שזכה וזיכה את הרבים, להזהיר ככוכבים לעולם ועד.

ובדין הוא שיטול שכרו משלם, מאלדי מרום, ואפילו טובא נמי ליתבו לי'.

ואין צריך לבאר שלא יבאו אחרים ויסיגו גבולו, באורח שלו נפל חבלו בנעימים, עד עמד הכהן לאורים ותומים.

וכי תעלה על דעתך שזר קרב למזבח הדפוס, ובמתכתו שארית ישראל לא יעשו כמוהו, ולא ישלחו בעולה ידיהם, כי התורה מחזרת על אכסני' שלה, ובפרט כי בדמים קננהו, ואין אדם נוגע במה שמוכן לחברו.

על כן עתה באתי במגלת ספר, לספירת דברים הוא דאתא, הדר הוא לכל חסידי ברסלב, ה' עליהם יחיו, ולבי להתנדבים בעם, להעיר און בלמודי ה', לעשות רצון צדיק יסוד עולם נחל נזבע ורוץ צדיק ונשגב, הולך ואור עד נכון היום.

כי זה כמה מפני חמת המציק, וגם אסיר נלוה עמו, ההדפסה מתמוטטת כמורד אחרים, ודפסת' מועט דפסת, ואדם מועט לעולם כמועט אחר מועט, לרבות רוח בני אדם העולה למעלה למשכיל ויורדת בסתר

ההר למטה, להטות משפט גבר בגוברין במחנה העברים, על לא חמס בכפו, ותיוהא קא חזינא הכא, ונסדקה התימות, וילפתו ארחות דרכים, ארחות עקלקלות, ובאש המריבה הלאמית עמלים, ומצת הקטטה, אלופנו מסובלים, חלק לבם, איש לדרכו פנו דרך לא סלולה, וכל דרך איש ישר בעיניו, ודרך קדש הלולים יקראו לה זה פונה לצפון, וזה פונה לדרום, ונתפרדה החבילה, וכל אחד בונה במה לעצמו, זה בונה וזה סותר על מנת לבנות במקומו ושלא במקומו, ונותנו שלא כנגד היסוד, ואלו ואלו מתערבין באמת הבנין, ויוצאין לנחל ליעלים, עד מרום קצו, והולך ותוקף בטליתו של חברו, ואומר הא מנא של אחרים הוא.

ועל הרועים לעשות הפרצה זו גדר, להניח ברכה בחשבון, על

שער בת רבים, כי בין דין ודין, השומר אמונים נפשו נבהלה מאד, איך להשית עצות נפשו, ויאחזוהו צירים וחבלים, אינם יודעים איזהו דרך ישכון אור, לעבר דרך גדולים, ויש אשר לבו כפתחו של אולם, ואומר מי עוץ כמשולם.

אי לזאת תפוג תורה, אבדה האמונה, ועמודיה יתפלצון, ותהי האמת נעדרת, ושממה כמהפכת זרים, והאי תיגרא דמיא לבידקא דמיא, ומה נעשה ליום פקודה.

על כן אנכי ועיר דנוקפי' אחר אורי, באתר דמרי ביתא תלי זיינא תלי רעיא קולתא, וחצבי לנהרא כגני לייא, באתי

אגרת של ר' אברהם יצחק וייסזאנד זצ"ל, כדרך אגרות גאוני קדם

בשבח המגיע לכספים, כדי להיות לכסף מוצא, להוציא כלי למעשהו, ויגד אליו רעהו, ולאחיו יאמר חזק.

ומליך על גבי מליך לצד עילאה אמלל ואליכם אישים אקרא:

"בקשו צדק ותסתרו מחדק" מדוע אתם מחשים להשיב את המלך באחרונה.

ואת אחי ורעי אנכי אבקש לבא בכתובים, להזויל זהב מכיסם, במטבע שטבעו חכמים, כיס כיס קריא, ולו אין משפט מעות, כי שערי דמעות לו ננעלו, והכל תלוי במאמר פתח פתוח מצאתי דאתא ליד' משמע, ומקבלה ואילך בטח הלך ילך, להיות מהקוראים ועונים, ולבלתי להתערב עם שונים, ויזכו לשוב במהרה אל ארובותיהם כיונים.

ועל דא באתי על החתום ועל הגלוי ועדי בחתימי זכין לי בקשר עליון דאורייתא דכ"ע הכי מקטרין קטורא לח"י עלמין, ואנא ברי' קלא, קטינא דארעא, אין על עפר משלו, מיתב יתיבנא, ובברכת הדיוט מברכינא, לכל עושי המלאכה בבני חיי ומזוני ריחי, ודהבא פריכא, וכל יד המרבה ישא מאת ה' ברכה.

וברכה לראש מסבירי כהלכה ומורין כן, ואוהביו כצאת השמש בגבורתו ולמרבה המשרה ולקץ הימין, ולבנין בוועז ויכין, ורחמים וחיים ושלום עד העולם.

אנא ועירא וצעירא, נקיטנא נפשאי בקצירי, ומכתת כתותי שעורא, אפר כירה, ודלו עיני למרום, ענינו ה' שתרד עת מן השמים להכין לבי באמרותיך, לשמר חקך, ולעשות רצונך בלבב שלם, מן העולם עד העולם, עומד ומצפה לעת ערב יהי' אור.

אברהם יצחק בן חנה וייסזאנד

"ידיד אבי, ששימש כשוטר במשטרת הגיטו, הודיע לי על פקודת המעצר שברשותו. גייסתי מכרים וידידים ומצאנו מחסה לאבי וכשמחפשי לא הצליחו לעצרו - הם עצרו תחתיו את אחי נחמן כבן-ערובה ואחרי כמה ימים הגלו אותו למחנה ריכוז. מאז, חי אבי במחתרת בגיטו, ללא כרטיס מזון. ידידנו המרובים עזרו לו וממנתם הזעומה הפרישו לכללתו.

"החיים בגיטו הפכו כל פעם לקשים יותר, מצד אחד החריף המחסור במצרכי מזון וחומרי הסקה (בעיקר בימי החורף הקרים) ומצד שני - הגירושים היו מרובים. כל פעם דרשו הגרמנים עוד אלפי יהודים כביכול למשלוח ל"עבודה"

לגרמניה. בהתחלה, נמצאו כאלה שהתנדבו היות וקסמו להם המענקים (זה התבטא במזון או בלבוש שהשלטונות העניקו להם, או בתמורה אחרת) אבל כשהופסקה ההתנדבות התחילו לרכז מועמדים למשלוח לפי רשימות שונות כשבראש הרשימה אנשים שלא היו מסוגלים לעבודה, או כאלה שהתנגשו עם החוק בגיטו. כשתמו גם קבוצות אלו, התחילו הגרמנים - בשיתוף עם משטרת הגיטו - להוציא אנשים לפי המפעלים בהם עבדו, או לפי רובעי המגורים. השיטה היתה זו: סוגרים את המקום בשרשרת שוטרים ומעלים את כל האנשים על משאות, ויוצאים לדרך לא נודעת.

ההסתרות בבונקר

"כשהתחיל החיסול הגדול והסופי של הגיטו ורובעים רובעים התרוקנו מתושביהם", מספר הבן משה וייסזנד, "החלטנו לבנות מקום מסתור ומחסה ולא לעזוב את הגטו. בלילות הגיעו לאוזנינו רעמי תותחים וגם ידיעות שקלטנו בחשאי היו משמחות ונטעו בנו תקווה לניצחון קרוב של בעלות-הברית. שמענו על התקדמות הצבא הרוסי מצד אחד ושל כוחות הברית מהצד השני. גם ידיעות אינמות על השמדת היהודים במחנות המוות, ובעיקר באשוויץ - הגיעו לאוזנינו,

ראש ישיבתנו תלמיד החפץ חיים. ר' מוטל יעליק מצאח את זכרו של ר' אברהם יצחק בתיקון הכללי הצאת בני ברק תשס"ו

הנציח בתיקון הכללי שהדפיס לאחר המלחמה. ר' מוטל יעליק (באדיבות גג)

למרות שחלק גדול מתושבי הגיטו לא האמינו לידיעות אלה בהסתמכם כביכול על ההיגיון, לצורך מה צריכים הגרמנים וכי אינם יכולים להרגנו במקום? כנראה

שהידיעות הם רק ידיעות הנפוצות בעתות מלחמה ולמעשה היהודים מועברים לעבודה במפעלים שבגרמניה.

"שלטונות הגיטו פרסמו מודעות על קירות הבתים, בהן הודיעו על תכנית של העברת תושבי הגיטו לגרמניה לשם עבודה, במודעות צויין שיש צורך לקחת דברים אישיים כגון כלי מטבח ועוד, מניסיוני ידעתי והייתי בטוח בגרסת ההשמדה. לפיכך התפניתי בכל כוחי ובמהירות לחפירת בונקר עמוק, בשדה שמאחורי בית המגורים שלנו, שניתן היה להכנס אליו דרך פתחה של חבית שמחציתה היתה חפורה באדמה. את תחתית החבית ניתן היה להזיז ולהשתחל דרכה לבונקר. כל משפחה בעלת חלקת אדמה הכינה לעצמה חביות כאלה בשדה ושם היו אוגרים מים לצרכי השקאה. חצי החבית הראשונה היתה עם תחתית שניתן היה להזיזה ועליה עמדה חבית שניה המלאה חציה במים. עם הזזת החבית עם המים נתגלה הפתח לבונקר. בבונקר חפרנו מנהרה עד לבאר שבחצר, פרצנו חור באחת הטבעות של הבאר מעל מפלס המים, והדבר שימש לנו שתי מטרות גם יחד. האחת: דרכו נכנס אוויר לבונקר והשניה: דרכו ניתן היה לשאוב מים מהבאר לצרכינו.

"בקירות הבונקר חפרנו כעין אצטבאות ושם אכסנו מצרכי מזון שונים אותם הצלחנו לארגן בצורות שונות, בעיקר מהצרכניות ומהמטבחים הציבוריים שנשארו לאחר שפוננו התושבים. היתה משום סכנת נפשות להסתגן לאזור שפונה מתושביו, כי במקומות אלו שרצו פטרולים גרמניים. אבל למען המטרה השתלם הסיכון.

"בבונקר היינו שמונה נפשות בהן אבי ואנכי. כשהתחילה הסריקה באזור מגורינו נכנסנו למקום מחבואנו ושם שהינו מספר ימים. הגרמנים רוקנו את האזור מכל תושביו. בלילה, יצא אחד מאתנו על מנת לארגן מבתים שרוקנו מתושביהם אי אלו דברים שישמשו לנוחיותנו בבונקר. היה זה בקיץ, בבונקר היה מחניק מחוסר אוויר מספיק במשך שעות היום. בלילה, פתחנו את פתח הכניסה כדי שיכנס קצת אוויר.

"הישיבה עמוק באדמה, בחושך ימים

ולילות, הכניסה עצבנות והזקנים בינינו התחילו להתרעם על המצב ובעיקר עלי שגרמתי לכל זה, באומרם שאני רוצה להיות חכם יותר מכולם, הם טענו: הנה כל כך הרבה אנשים פיקחים וחכמים התייצבו ונסעו מהגיטו, רק אנחנו חייבים לחיות כמו קבורים באדמה. היו להם תלונות שונות על החיים והמחסור בבונקר.

על קידוש שמו יתברך

"ביום השביעי לשיבתנו במקום זה, קם אחד היושבים בבונקר ועזב את המקום באומרו: 'לא אכפת לי מה שיקרה, גורלי יהיה כגורל יתר אנשי הגיטו'. אחריו יצאו אדם נוסף ואבי. אז עזבנו כולנו את מקום מחבואנו והתחלנו לשוטט בסמטאות הגיטו. סיוור גרמני השגיח בנו ואסף אותנו לתחנת איסוף בשטח הגיטו, בו היו מרוכזים רבים מתושבי גיטו לודו. משם העבירו אותנו לתחנת הרכבת 'רדגסט', זו היתה תחנה מיוחדת של גיטו לודו, דרכה הביאו את רוב המצרכים לגיטו ומשם הביאו את תושבי הגיטו למחנות ההשמדה. הועמסנו בקרונות משא שעמדו במקום, כל אדם קיבל ככר לחם, סוכר ועוד מצרכים שונים, הדלתות נסגרו והרכבת זוה לדרכה. דרך הצוהר הקטן בקרון ראיתי את הבית בו לנתי את הלילה לפני שקפצתי לגיטו בתש"א. כל אחר הצהרים והלילה נסענו ולפנות בוקר נכנסה הרכבת לאשוויץ, בעברה את השער בו כתוב היה בגרמנית 'עבודה משחררת'."

שם במקום הנורא עלי אדמות, הופרדו האב ובנו זה מזה, ושם, ביום ג' תשרי תש"ד, עלתה נשמתו הקדושה והטהורה של החסיד הגדול רבי אברהם יצחק לשמי מרומים על קדושת השם יתברך.

אבידת קדושים מי יוכל לחשוב ולשער

וקדושי הנחל נובע - אסיפתם בטהרה אין פה לבאר

אשרי לו למי שכל ימי חלדו זכה עצמו להכשיר ולהתקין

בתורה ותפילה ובמעשים טובים כדי שיכנס לטרקלין

ומי שקישר להצדיק יסוד עולם עצמו ונפשו ורוחו

לא יכלם לנצח כי סמוך על זקן
דקדושה שגדול כוחו
וביום שכולו שבת יישבו הדבקים
בצדיק חי עלמין ויתענו
ובצלו של הנחל נובע בנועם
אין סוף יינעמו

◆◆◆

מקורות: זיכרונות מהחסיד ר' בירך רובינזון ז"ל מאוסטרובצה שהתפרסמו בקובץ 'שיבולים', וקלטות ממנו. עדויות שנרשמו ע"י משה וייסזאנד. זיכרונות מהחסיד ר' מרדכי יגליק ז"ל. מכתבי אנ"ש מפולין.

תודות: גנוך קדוש ה'; הרב יהודה האלשטוק; ר' שמואל אברהם תפילינסקי; ספרית מכון שוקן; ר' ישי דוד.

אי"ה בגליונות הבאים יובאו תולדותיהם של שאר חסידי ברסלב באוסטרובצה

תודה ובקשה

תודתנו לכל האנשים היקרים שהפנו אותנו למקורות והמציאו לידנו עובדות ומסמכים מחסידי ברסלב בפולין ובזכותם הגיעו אל ציבור הקוראים

ומכאן תצא קריאתנו לכל מי שברשותו עובדות מהימנות, מסמכים או תמונות מאנ"ש בפולין, הן אלו שנספו על קידוש ה', והן אלו שנכתבו בחסדי שמים לחיים ומעוניין לזכות בהם את הקוראים, שיצור עמנו קשר כדי שנציחם בספר

בברכה,
מכון אש תמיד תוקד

טל: 053-3108661

טוב ומטיב

שורות זיכרון מרשימות על החסיד המופלא ובר הלבב רבי ישראל רוזנברג זצ"ל הי"ד מאוסטרובצה שהועלו על גבי הכתב בידי שני בניו ובידי החסיד רבי בירך רובינזון ז"ל

"בעת שראה אחד מאנשי ברחוב, היה מדבר עמו תמיד אודות רבינו ז"ל ועצותיו"
זיכרונות מאת ר' בירך רובינזון זצ"ל

נני ירא שמים. ר' ראובן שפילמן-כליזמר הי"ד חמו של ר' ישראל רוזנברג הי"ד
השמחה שהיתה לו. ובעת שראה אחד מאנשי ברחוב, היה מדבר עמו תמיד אודות רבינו ז"ל ועצותיו.
(קובץ שיכולים)

יהיה מקורב בתמימות ובפשיטות, נתן הרבה כסף - יותר מכפי יכולתו - על הוצאות בית המדרש, וגם כשהיה צריך. ותמיד היה מלא שמחה - אין לשער שהיתה לו

ר' ישראל היה יליד לובלין, והיה נשוי לבתו של בעל כלי-זמר מאוסטרובצה הנקרא ר' ראובן כליזמר שפילמן. הר' ראובן היה אחד שכל העיר אוסטרובצה נוטלים לו לכל שמחות וחגיגות, משום שהיה אחד מוותיקי הדתיים, מעורב בין הבריות. וגם בתו - אשת ר' ישראל היה לה שם טוב וכולם היו משבחים אותה, והיו אוחזים אותה לצדקה, בעלת צדקה והכנסת אורחים, ביתה היה פתוח לכל אחד. ור' ישראל לקחה לאשה, והיתה כמעט בפניו (=דומה לו בצדקותו), כי ר' ישראל היה איש צדיק ותמים. הוא התפרנס ממלאכת צביעת מלבושים. היה גר מעט רחוק מבית המדרש ונתקרב לחסידי ברסלב. אני זוכר בעת שהיה בית המדרש דברסלב והתפללנו כוותיקין ככל יום בימי החורף, ור' ישראל בא בבוקר עם בניו שהיו עוד קטנים. היה מקורב בתמימות ובפשיטות, נתן הרבה כסף

"זה היה אבא שלנו, חתנו של ראיבעלע שפילמאן. היהודי הקטן, והאדם הגדול"

זיכרונות משני בניו יהודה ומרדכי, אודים מוצלים מאש (בתרגום מאידיש)

ראו על פניו את הצער, מדוע הושיבו בראש השולחן. רבי יחזקאלה מאוסטרובצה הי"ד

ביום שישי, לאחר העבודה, היה אבא נוהג ללכת למקווה, ואמא היתה נותנת לו בגדים חדשים נקיים. קרה והוא היה חוזר מהמקווה בלי הבגדים החדשים, כשאמא היתה שואלת אותו על כך, היה הוא עושה בידו תנועה עם היד: "גנבו את זה...". כשקרה כך שוב ושוב, אמא התרעמה ורצתה לדעת מה זאת שגונבים ממנו את הבגדים בכל יום שישי. אז הוא גילה לה את הסוד: כשהוא רואה עני הלובש בחזרה את הבגד הישן והבלוי שלו, אז הוא נותן לו את מלבושיו, שהרי יש לו בבית מלבושים אחרים...

בבית שגבל עם בית המדרש הגדול, התגורר יהודי זקן עיוור, תלמיד חכם, בעליית-גג. אבא שלנו היה נוהג בכל יום כמעט, לאחר עבודתו הקשה, ללכת אל אותו זקן, ישב במשך כשעה אצל מיטתו ולמד אתו תורה. לעתים היה אבינו נוהג לקחת מהבית מצעים נקיים בשביל הזקן, ולנקות ולכבס את מיטתו, מפני שרעייתו של הזקן לא היתה מסוגלת לעשות זאת.

בכניסה למקווה, ראינו פעם אחת את אבינו מטפל ביהודי זקן חולה, ולאחר מכן נשא אותו על ידיו אל העגלה שהמתינה בחוץ, כדי להסיע אותו בחזרה לביתו. הגוי שעבד במקווה ראה את מבט הפליאה שלנו על חוסר ידיעתנו כי זהו אבא שלנו, הוציא רשימה של ארוכה של כל האנשים הזקנים שאבינו נוהג לשלם לו כדי שיתן לו להכניס אותם למקווה, לטפל בהם ולהסיע אותם לבתיהם.

לכל עני הוא בא לעזרה, וציווה עליו לשבת אל שולחן לאכול. כך ידעו כבר הרבה עניים שהם יכולים לבוא אלינו לבית, ולאכול לשובע. היות שאצלנו היתה מכבסה והגויים היו נוהגים לבוא עם בגדיהם לכבס, פחדנו שהעניים העוזבים האלו עוד יביאו שם רע על המכבסה שלנו. פעם אחת אמרנו זאת

אבא שלנו היה אוהב ישראל אמיתי. היתה לו מכבסה ובית מלאכה לצביעת בגדים. אבל כאשר רק לא היה טרוד בפרנסתו, היה תמיד מוצא זמן כדי לקחת חלק בכל ארגוני העזרה היהודיים. הוא ממש מסר נפש עבור יהודים בעת צרה, ובכל זאת הוא אף פעם לא חיפש להיות בין היושבים ראשונה במעלה. פעם אחת בליל שבת לאחר הסעודה, אבינו הגיע אל בית המדרש אל רבי יחזקאלע אוסטרובצ'ער ז"ל, והיות שכבר היה 'עולם' גדול, הוא מצא לו איזושהי פינה והקשיב לדברי תורה שאמר רבי יחזקאלע, אבל הרבי מאוסטרובצה הבחין בו וקרא לו וציווה עליו לישב לידו.

למחרת אבא הסתובב כשפניו נפולות. אמנו חשדה שאינו 'עם כולם', היא ניגשה אליו כדי שיאמר לה מדוע הוא כל כך עצוב. בלית ברירה, הוא גילה לאמא את סוד עגמת הנפש שלו:

"האם הרווחתי כבוד?! מה הרבי נתן לי כזה כבוד לשבת למעלה בשולחן שלו? - הוא טען לאמא. ניתן היה לראות שיש לו צער אמיתי מכך.

הוא היה תלמידם של כל הרבנים וה'גוטע יידן' שידעו ללמוד. בפרט הוא היה חבר של

יהודים מהעיירה אוסטרובצה שהגרמנים הוציאו מבית הכנסת. השלישי מימין הוא ר' ישראל רוזנברג

היהודים כאלו שהיו מוכנים לעזור לנזקקים, ובמיוחד היה ידיד של הנזקקים גופא; של הזקנים, החולים, של אלו הוא היה חבר וידיד בראשונה. כמה עובדות מעניינות רוצים אנחנו להביא כאן, כדוגמה לאלפי מקרים שעליהם אפילו לא ידענו.

לאבא שלנו, הוא לא קיבל, הוא הלך להיכן שהוא והביא עני עזוב ומלוכלך, הכניס אותו אל המכבסה, נתן לו להתרחץ, כיבס את בגדיו, הכניס אותו לבית שלנו ואמר:

"אדרבא, תראו ילדים, שהוא אדם ככל האנשים, רק המצב הדחוק של חוסר בית, וחוסר היכולת להחזיק עצמו נקי, הביאוהו לידי לכלוך. מה הוא אשם, נעבאך? אתם ילדים, תהיו שמחים ותודו להשם על הכל".

במעשים טובים שלו, עזרה לו מאוד האמא שלנו, רחששע (החל), בתו של ראובן שפילמאן. אבא היה נוהג לקרוא לה 'צדקת', והיא באמת היתה צדקת, ומאוד חכמה ומשכילה.

משפחתנו מצד אבינו התגוררה בלובלין והסביבה. במשפחה, שמנתה כמה מאות נפשות, קראו לאבינו 'בעל שם טוב'. חלק מיהודי אוסטרובצה נהגו לומר שהוא מהל"ז צדיקים.

זה היה אבא שלנו, חתנו של ראיבעלע שפילמאן. היהודי הקטן, והאדם הגדול, (דאס קליינע יידעלע, אין דער גרויסער מענטש) ר' ישראל ראוזנבערג ז"ל.

את האבא הגרמנים הטביעו בספינה בברעמען (עיד נמל בצפון גרמניה). האמא ושתי האחיות עטעלע ושיינדעלע הגיעו לטרבלינקה. את האבא המבוגר אהרן-לאזער לקחו הגרמנים לאזור וואהלין; האבא הצעיר שמואל, נפטר מרעב במחנה בוכנוואלד עשרים וארבע שעות בלבד לפני השחרור. קדוש יהא זכרם!

(דפי זיכרון מיהודה ומרדכי רוזנברג, שניצלו ממוות לאחר שאביהם ר' ישראל הי"ד התחנן בדמעות בפני מנהל המפעל הגוי שאצלו עבד, שימנע את לקיחתם מהגטו בעת מחלתם. לאחר מכן שרדו שניהם בניסים את מחנה אושוויץ ועלו ארצה)

הפשטות של פעם

ילדות בצל המלחמה ■ לראשונה עדות
מכלי ראשון על הנהגתו בקודש של ר' שמואל מאיר
אנשין ■ הלימוד המשותף והתפילות במתינות ■ יריעה
נרחבת על הסבא ר' דוד שכטר ■ חיבוב המצוות וחיזוק
הנפשות ■ זכרונות על גדולי אנ"ש בקטמון ושערי חסד
■ שיחה מרתקת עם הרה"ח ר' יעקב צבי אנשין שליט"א
בנו בכורו של הרה"ח ר' אברהם אנשין ז"ל, והנכד
הראשון והאהוב של הסבא הדגול ר' שמואל מאיר ז"ל ■
להישאב שבעים שנה אחורה

כ"ט ניסן תש"ו

ב"חידר" המיתולוגי ברובע היהודי של ירושלים העתיקה, המלמד ר' בנימין ברגר פתח את הדלת לרווחה והנה ר' אברהם אנשין עומד מולו, על כתפיו הילד יעקב צבי בן השלש, מעוטף בטלית מצויצת, ולידם עומד הסבא החסיד ר' שמואל מאיר אנשין, כולו קורן מאושר ונחנח. זה היום עשה ה' נגילה ושמחה בו, כאשר לראשונה זוכה הוא להכניס לתורה את הנכד הראשון במשפחה, שלימים תהפוך בליעה לראשית המשפחות הגדולות והמעטירות בחסידות ברסלב.

המלמד ר' בנימין, חסיד ברסלב תמים דרך, אומר עם הילד את הפסוקים הנהוגים, קורא איתו את אותיות הא"ב במתינות והתרגשות, ולאחר חלוקת המגדנות, הפמליה המשפחתית נפרדת מהמלמד ויוצאת החוצה.

והנה פונה הסבא ר' שמואל מאיר אל בנו ר' אברהם ואומר לו: "עכשיו הבה נרד ביחד לכותל המערבי, נתפלל על הילד שיגדל א' ערליכער איד!!!".

עובדה זו נצרבה היטב בזכרונו של הילד, אשר כיום, במרחק של למעלה

משבעים שנה, יושב הוא עם חברי מערכת "אבקשה" ומעלה זכרונות מעוררים על סביו הדגול ר' שמואל מאיר אנשין, מתלמידיו המובהקים של איש האלוקים רבי אברהם ב"ר נחמן, לדגל יום היארצייט כ"ב סיון תשכ"א.

אנו שומעים ממנו גם עובדות נשגבות על זקנו מצד אמו, החסיד ר' דוד שכטר, וכן על שאר חסידי ברסלב מהדורות הקודמים, כשהוא מגלה וחושף עובדות חדשות שלא שמעתם אודן מעולם.

זכרונות ילדות

לפני הכל אנו רוצים לשמוע קצת על ימי הילדות, האם גרתם בעיר העתיקה? אני נולדתי עוד כשהתגוררנו בשכונת מאה שערים, ברחוב חברת ש"ס פינת חוני המעגל. אולם כאשר הייתי בגיל שנתיים עברנו להתגורר ברובע היהודי בעיר העתיקה, וזאת מפני רצונה של אמי ע"ה להתגורר בסמיכות לאביה ר' דוד שכטר. הוא התגורר בשכונת בתי מחסה והדירה שלנו הייתה ברחוב חב"ד. מאותה תקופה אני זוכר כיצד הילדים

"הגדולים" היו מכריזים את כניסת השבת. בידיהם אחזו בחצוצרות מיוחדות ובדיוק 40 דקות לפני השקיעה היו מסתובבים בכל הסימטאות ותוקעים בהם. מעניין לציין כי אחד מהילדים האלו היה דודי הרה"ח ר' יעקב מאיר שכטר שליט"א.

עד מתי התגוררתם בעיר העתיקה? כשהתחילה מלחמת תש"ח שאל אבי את ר' יונה לבל האם לברוח מהעיר העתיקה, ענה לו ר' יונה את מאמר רבינו בספר המידות (פחד ג): "מי שבורח מן הצרה - הוא פיקח". כמו כן הגאון ר' וועלוול מינצברג ייעץ לו לעבור לעיר החדשה, ואז עברנו לשכונת "כנסת", שם מצאנו מחסה מהפגזים במאפיית מצות המכונה של משפחת הלפרין. משם

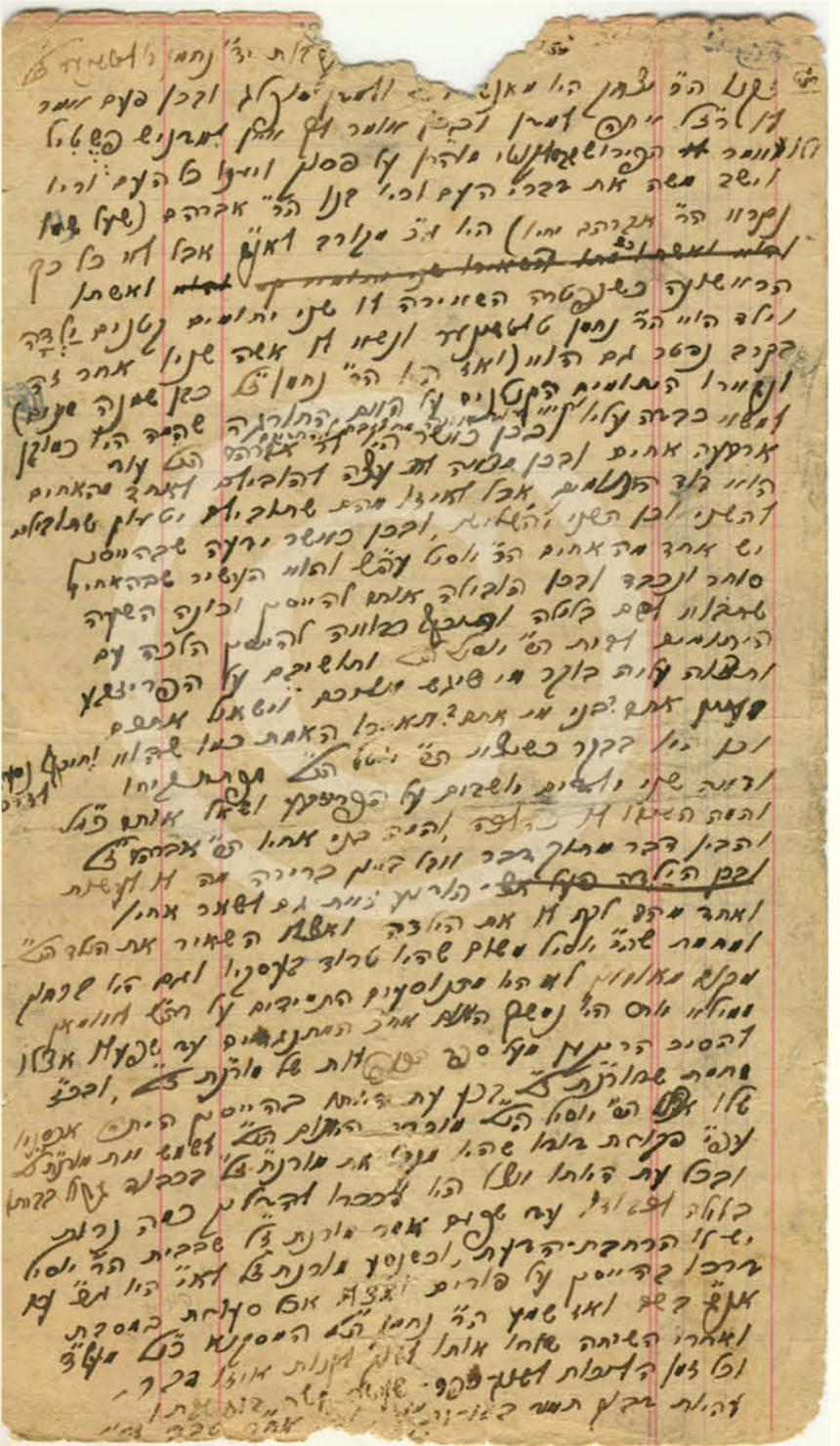
”אצל אבי ר' אברהם לימוד התורה. הוא אמר לי פעם שהצליח לעבור על כל התנ"ך רק בזמני האכילה...”

ר' אברהם אנשין אביו של יבלחט"א ר' יעקב צבי (באיכות ר' שמואל מאיר חשין)

ר' שמואל מאיר עם בנו ר' יצחק (באיכות ר' שמואל מאיר חשין)

כתב ידו של ר' שמואל מאיר בכתובת השיחות והסיפורים מראבר"ן (באיכות ר' יצחק אנשין)

עבודת השם של הסבא ר' שמואל מאיר

האם אתה יכול לתאר לנו קצת את סדר יומו של הסבא ר' שמואל מאיר?

היישוב הדעת של הסבא היה מופלא מאוד. הוא תיכנן את כל הליכותיו והנהגותיו מסביב לשעון בסדר מדוייק ומדוקדק, עד כדי כך שהיו אומרים אצלנו בבית כי אפשר לדעת את השעה המדוייקת על פי סדר יומו של הסבא. מעל מיטתו היה תלוי שעון ותדיר היה מסתכל עליו ומסדר את פעולותיו על פיו.

בענין זה זכורני כי בעת מלחמת תש"ח כאשר הפגזים התעופפו לכל עבר והתושבים הצטופפו במקלטים, הסבא היה נשאר בחדר לימודו ועובד את השם יתברך כפי סדר יומו הקבוע. כאשר אבי שאלו: "אבא! הרי יורים לכאן פגזים! כיצד אינך פוחד להישאר למעלה?" ענה לו בבדיחותא: "אדרבה, כאשר מתפוצץ פגז בקרבת מקום, כל הסביבה מוארת מהאש הפתאומית, וכך אני יכול לראות את השעה המדוייקת...".

סדר יומו היה מופלא. כל לילה היה קם בשעה 2 לאמירת תיקון חצות בביתו. בשעה 3 כבר הלך למקוה בשכונת שערי חסד, כשהוא אומר מדי פעם את מאמר רביה"ק "דאס ערשטע זאך איז וואסער..." (הדבר הראשון הוא טבילה במקוה). לאחר מכן היה עולה לבית-הכנסת הגר"א ושם אמר תיקון הכללי והמשיך בסדריו הקבועים בלימוד התורה.

לאחר תפילת שחרית כוונתיקין היה אוכל קצת מזונות, אך לא היה נוטל ידים לסעודת שחרית עד שגמר את כל חוק לימודיו. בחדרו הפרטי עמד לו ארון קטן ובו ערימה מסודרת של כל הספרים, קטנים וגדולים. ספרי רבינו, תהילים ומעמדות, שולחן-ערוך 'הגדולים', תנ"ך וחומש רש"י וכן הלאה.

בדרך אגב, הוא היה בקי גדול בפירוש רש"י על התורה. רבינו הרי התבטא שפירוש רש"י הוא "אחותה של התורה". אבי סיפר לי שהבנים היו נוהגים לומר לו איזה פסוק מהתורה, ומיד אמר להם בעל-פה את לשון רש"י על הפסוק, כשהוא משתמש עם זכרונו המבורך.

עברנו לקטמון, שם התגוררה משפחתנו כל השנים.

באיזו אורה גדלתם באותם שנים?

אצל אבי ר' אברהם ראיתי את האהבה של לימוד התורה. הוא אמר לי פעם שהצליח לעבור על כל התנ"ך רק בזמני האכילה... הוא היה אדם מזוכך, וגם אמי ע"ה הייתה צדקת נפלאה. אמרו עליה שהיא הכי דומה לאמה מרת חיה דינה שכטר, באמונתה התמימה, אמירת הברכות, והירות משקר ולשון הרע, מידות טובות ולדון לכף זכות.

ר' שמואל מאיר אנשין, למעלה בצד שמואל - בנו ר' אברהם, ולצידו נכדו יבלחט"א ר' יעקב צבי (באדיבות ר' שמואל מאיר חשין)

” הוא ישב ולמד איתי פעם את התורה 'הניעור בלילה', היתה זו הפעם הראשונה שלמדתי את התורה הזאת. בסיום הלימוד הוא ביטא את שמחתו והחיה את עצמו שזכה ללמוד את התורה הזאת עם נכדו...

במה עסק ר' שמואל מאיר לפרנסתו? לפרנסתו עסק הסבא ר' שמואל מאיר במכירת ספרים, ביחד עם שותפו ר' משה הכהן אקסל, שהיה גם כן מחסידי ברסלב. לצורך המסחר הם החזיקו חנות בשכונת מאה שערים, אך מאוחר יותר חפץ הסבא לעבוד רק מהבית ולא מהחנות, השותפות פורקה והם התחילו למכור כל אחד בנפרד.

הסבא ר' דוד שכטר היה מספר לנו על היראת שמים של ר' שמואל מאיר, בפרט בנוגע למסחרו. כך למשל כאשר היה נוקב מחיר מסויים לאיזה ספר, לא היה משנה זאת לאחר מכן, למרות שלפעמים התברר כי היה יכול לבקש סכום גדול בהרבה.

ואם סיפרנו על ר' משה אקסל, הוא היה הכהן שפדה אותי בפדיון הבן. למעשה הזמין אבי את ר' יעקב זאב הכהן ברזסקי, אבל הוא לא היה יכול להגיע ושלח במקומו את בנו ר' יצחק גרשון, שהיה אז בחור בגיל בר מצוה... משכך העדיף אבי לקחת את ר' משה אקסל.

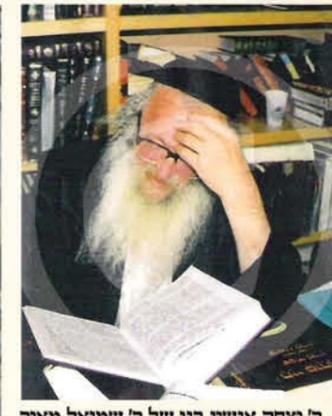
ההתקרבות לחסידות ברסלב

כיצד התקרב ר' שמואל מאיר לרבינו הקדוש?

אין לנו פרטים רבים על שנות צעירותו לפני שהתקרב לברסלב, מה גם שהוא כמעט לא דיבר על עצמו. המעט שאנו יודעים הוא שבית אביו בעיירה ז'ינקוב באוקראינה היה בית של עשירים, הם היו ששה בניו ובת אחת, ולכל אחד מהם היה חדר בפני עצמו במבנה המפואר של

מצבת ר' שמואל מאיר וזוגתו (באדיבות ר' נתן אנשין)

ר' יצחק אנשין בנו של ר' שמואל מאיר כששקוע בלימוד ספרי רבינו (באדיבות ר' שמואל מאיר חשין)

ר' ישראל נחמן אנשין בנו של ר' שמואל מאיר (באדיבות ר' נתן אנשין)

היה הולך עד לקטמון כדי לא לוותר על תפילתו המרטיטה של ר' אברומ'לע שטרנהארץ - - - אגב, בשמחת תורה בעת ההקפות היה נוהג לבחור לעצמו את הספר-תורה הכי כבד כדי לרקוד איתו... וזאת מרוב חביבות התורה.

הלימוד עם הסבא

האם היה לכם קשר קרוב לסבא ר' שמואל מאיר?

בוודאי! חוץ מכל מה שאני מספר לכם כאן, דברים שבחלקם הגדול הייתי עד בעצמי, אני גם חייב הכרת הטוב לדודי ר' יצחק אנשין ז"ל, הוא היה מבוגר ממני בעשר שנים בס"ה, והוא זה שלקח אותי לעיתים קרובות אל אביו, בתור הנכד הראשון. הביקורים הללו צרובים היטב בזכרוני, הסבא היה כבר זקן וחלוש, ולמרות חולשתו ישב ולמד איתי פעם את התורה 'הניעור בלילה' (ליקוטי מוהר"ן סימן נ"ב). היתה זו הפעם הראשונה שלמדתי את התורה הזאת, הסבא הסביר לי בתנועות ידים למדניות, בצורה שלומדים גמרא, את כל עניני התורה, כיצד להפוך את 'אפשרי המציאות' ל'מחוייב המציאות'. בסיום הלימוד הוא ביטא את שמחתו והחיה את עצמו שזכה ללמוד את התורה הזאת עם נכדו...

יצוין כי בערוב ימיו עבר הסבא להתגורר בדירה קטנה בשכונת 'מוזכרת', וזאת לאחר שהעניק את דירתו בשכונת 'כנסת' לבנו הקטן, הלא הוא דודי ר' יצחק, שהתברך במשפחה גדולה בליעה"ר.

היכן היה חדרו הפרטי בו עבד את הבורא כפי שהנכם מספרים? הסבא ר' שמואל מאיר היה סופר סת"ם עד גיל שישים, ולשם כך סידר לעצמו חדר קטן בתוך ביתו. אך גם באותם שנים בהם שימש החדר לכתובת סת"ם הוא גם שימש בעצם כחדר ללימוד התורה ועבודת השם.

דודי ר' ישראל נחמן ז"ל סיפר כי ביום בו נעשה בן שלש, לקחו אביו לחדרו, שם אחז באמצע כתיבת ספר-תורה, פתח לפניו את היריעה של פרשת ויקרא ולמד איתו את הפסוקים הראשונים מתוך הכתב, וכמאמר חז"ל "בואו טהורים ויתעסקו בטהורים", וכפי שרבינו מבאר בתורה רפ"ב מדוע מתחילים ללמוד בספר ויקרא.

באיזה בית-כנסת היה מתפלל?

הוא עצמו התגורר בשכונת 'כנסת' ושם לא היה שום מנין של אנ"ש חסידי ברסלב. מאה שערים היתה רחוקה מדי. גם לשערי חסד היה קשה לו ללכת בגיל כזה, ובוודאי לא לקטמון. אך הסבא השקיע מחשבה רבה כשהוא מחשב את הליכותיו באופן שיוכל להתפלל כראוי וביישוב הדעת.

כך היה מתפלל בלילי שבת ויו"ט בבית הכנסת החסידי בבתי ראנד, כי שם מתפללים עם הלהט החסידי, אך לתפילת וותיקין היה הולך לבית הכנסת הליטאי בבתי ברוידא, כי שם התפללו במתינות ולאט. הוא היה מגיע לפני כל המתפללים ומתחיל להתפלל בנעימות, ורק בקושי הספיק להגיע ל'שמונה-עשרה' עם הציבור, ואילו ליום הכיפורים

כך למד ולמד עד סמוך לחצות היום, או אז התיישב לאכול את סעודתו, ונח במשך חצי שעה בדיק ולאהר מכן קם ועסק בעניני פרנסתו במשך שעות אחר הצהריים.

יצוין שהוא התמיד באמירת תיקון הכללי ככל יכלתו, וכן היה אומר את כל התהילים, וכלשונו 'אויסזאגן תהילים'... הוא היה מדבר ממושגי עבודת ה' בפשטות גדולה, כפי שהוא שמע וראה את אנ"ש מברדיטשוב, שהיו ידועים בתומתם.

לאחר תפילת

שחרית כוותיקין היה אוכל קצת מזונות, אך לא היה נוטל ידים לסעודת שחרית עד שגמר את כל חוק לימודיו. בחדרו הפרטי עמד לו ארון קטן ובו ערימה מסודרת של כל הספרים, קטנים וגדולים. ספרי רבינו, תהילים ומעמדות, שולחן-ערוך הגדולים, תנ"ך וחומש רש"י וכן הלאה

במהלך נסיעותיו הגיע לברדיטשוב ופגש שם את החסיד ר' ברוך גלנט-ברדיטשוב'ער. ר' ברוך הראה לו את הספר ליקוטי הלכות, הוא עיין בזה מעט

המשפחה. דוגמא נוספת לעשירותו הוא המרתף ששכן מתחת לביתם, שם אוכסנו מוצרי אוכל למשך כל ימות החורף.

ההתקרבות שלו לברסלב החלה לאחר חתונתו, כאשר אשתו הצעירה נפטרה ל"ע ביחד עם תינוקה, ומאז לא מצא מנוח לנפשו. לאחר ששאל לעצתם של רבנים חשובים החל לנדוד מקהילה לקהילה, כשהוא נוטל עימו את כתבי היד של זקננו הגאון ר' יצחק מלעטשוב שהיה כנראה מרואי פני הבעש"ט הקדוש, לצורך קבלת הסכמות מכל גדולי הדור להדפסתם. ההסכמות נאספו אבל ההדפסה לא יצאה לפועל. רק בשנים האחרונות הודפסו הכתבים על ידי אחי הצעיר ר' אהרן יוסף תחת השם 'כתבי הגר"י' ובו מופיעים גם כל ההסכמות שאסף ר' שמואל מאיר בנדודיו, ועוד ענינים רבים ונפלאים, בהם אילן היוחסין של המשפחה.

קרבו לרבי. ר' ברוך גלנט-ברדיטשוב'ער (באדיבות גג)

מוימן לשמאל - ר' דוד שכטר, נכדו יבלחט"א ר' יעקב צבי אנשין, בנו יבלחט"א ר' יעקב מאיר שכטר

זו?! ולא רצה לדבר בנושאים כאלו. בכלל היה בורח מהמחלוקת כמו מפני אש, ולכן לא התערב אף פעם בעניינים ציבוריים שונים, כשהוא מתנצל: "פארוואס דארף איך זיין א קאך-לעפל?! [= מדוע אני צריך להיות המצקת שמערבבת את התבשיל...]."

האח ר' ישראל אנשין שנוכח בשיחה, מוסיף:

שמחתו האדירה והתמידית של הסבא היתה ידועה מאד. כך לדוגמה שמעתי כי בעת "ברכת החמה" בירושלים בשנת תשי"ג, כאשר התחילו הריקודים לאחר אמירת הברכה, טיפס הסבא על כתפיו של מאן שהוא מנצח את מקלו לכול עבר כשהוא מנצח על הריקודים הסוערים - - -

הסבא ר' דוד שכטר

כעת הבה נשמע קצת על הסבא מצד האמא, החסיד ר' דוד שכטר:

על סבי ר' דוד שכטר אפשר לספר שעות על גבי שעות, גם אחי ר' נתן מספר בספרו "סיפורים ירושלמיים" (תחילת כרך ה') תיאורים מלבבים על החודשים בהם שהה בשבי הירדני, אוסיף כאן רק כמה פרטים מחייו שאינם ידועים כל כך:

אחת המצוות בהם עסק רבות היה עסק השדכנות, הוא הצליח להביא לידי גמר שידוכים קשים ומורכבים, כאלה שלא עלו כלל על דעתם של כל שדכני ירושלים... הוא היה גם השדכן של דודי ר' שמעון אנשין. באותם ימים, לפני שהטלפונים הגיעו לארץ ישראל, היו השדכנים מכתתים רגלם מצד אחד למשנהו, וסבי ר' דוד היה אומר תמיד כשהלך לשדכנות: "הריני הולך לקיים מצוות ואהבת לרעך כמוך..."

בכלל היה נוהג להתבונן לפני כל דבר ולהחשיב את המצוה והדבר הטוב. כך לפני שהיה קונה דגים, היה אומר "הריני בא לקיים המצוה להבדיל בין הטמא ובין הטהור" ולקנות דגים שיש להם סנפיר וקשקשת דווקא. "יתכן שהנהגה הזו נבעה עקב התמדותו ב"ספר חרדים" שמדבר רבות על קיום המצוות מתוך ידיעה והרגשה מה ציוה אותנו הבורא. וכן התמיד בשאר הספרים המונים ומבארים את תרי"ג המצוות. הוא עצמו

עסקו יחד בהדפסה. ר' שמואל הורביץ (באדיבות גב)

האם הוא עסק בהדפסת ספרי רבינו?

ככל הידוע הוא היה מדפיס מדי פעם ספרים וקונטרסים בתורת ברסלב. בין השאר הוא הדפיס ביחד עם ר' שמואל הורביץ את ההגדה של פסח "אור זורח", ואף עסק בהפצת ההגדה ומכירתה להמון העם. בשער ההגדה הוא כותב: "היה השתדלותי זה לזכרון קודש לשם עולם למורי ורבי המובהק במילי הדסידותא, הארי שבחבורה, מופלג בתורה ויראה, עניו ושפל ברך, הר' אברהם ב"ר נחמן חז"ל ז"ל מטולטשין, הוא אשר גילה לנו את העיון העמקות והפולפול שבספרי רבינו הק' צוק"ל".

כמו כן הדפיס ליקוטי הלכות ביחד עם החסיד ר' שלמה וועקסלער, וכן הספר ליקוטי מוהר"ן שהדפיס ביחד עם החסיד ר' שמואל הורביץ.

כמו כן קיבל רבות מוקני אנ"ש, ובפרט ממורו ורבו המובהק רבי אברהם ב"ר נחמן. כאשר ר' שמואל הורביץ ניגש להדפיס את הקונטרס "אבני" ברזל" הם ישבו שניהם וביררו כל שיחה ושיחה על דיוקה. יצוין כי למרות שידע כל השיחות וההשמטות, כאשר אבי שאל אותו פעם לגבי נושא מסוים בשייכות למחלוקת שהיתה, ענה לו בתוכחה מרומזת: "וכי את הכל אתה כבר יודע חוץ משיחה

הפטיר: "נו, עוד חסיד"שער ספר", ענה לו ר' ברוך: "בא תלמד איתי ואראה לך שאין זה דומה לשאר ספרי החסידות". הם ישבו כל הלילה של מוצאי שבת עד הבוקר ולא הרגישו כלל כיצד עבר הלילה.

לאחר מכן פגש את רבי אברהם ב"ר נחמן ומאז הפך לחסיד ברסלב נלהב. בתחילת ההתקרבות נסע לאומן, שם ישב בקלויז ולמד את כל שמונת הכרכים של ליקוטי הלכות, וכפי ששמעתי מסבתי מרת פרומא ע"ה, שכינו אותו באומן "דער גלאק" (הפעמון) היות ולמדו ליקוטי הלכות בקביעות כזו כמו פעמון שדופק בדיוק בזמנו. ואכן הסבא סיפר כי כאשר סיים את כל הליקוטי הלכות הוא הרגיש שעכשיו נכנס בו דעת רבינו.

לימים סיפר הסבא כי במהלך נדודיו הגיע גם לעיר מונקאטש, האוירה שם מצאה חן בעיניו, היתה שם קהילה חרדית למופת, הם היו חזקים ביהדות יותר ממה שהכיר ברוסיה, עד שהחליט להישאר שם. אך היות והוא כבר נהג בסדר יומו המופתי, כשהוא קם כל לילה בחצות והולך למקוה ומתפלל כוונתיקין, התחילו להתפרסם עליו שמועות בעיר כי הוא צדיק נסתר שבכווהו לפעול ישועות...

כך מצא את עצמו פעם אחת בחצות הלילה כאשר יהודי העיר הגיעו אליו עם שם של מקשה לילד. כדי להתחמק מהם צויה להם לומר "אשרי", והפלא ופלא, הישועה הגיע תיכף ומיד. בלילה אחרת הגיעו אליו להזכיר ילד שחלה ברגליו, כשהם מעניקים לו אווז צלוי וקערה גדושה במטבעות כסף... משראה זאת חשש שמא יהפוך ל"מפורסם" וברח משם כל עוד נפשו בו - - -

עוד עובדא מעניינת מסופרת אצלנו במשפחה, כי קודם שעלה לארץ ישראל נכנס להתברך אצל הגאון ר' יצחק אלחנן מקובנא. באותם ימים היה זה חידוש גדול שאברך צעיר לימים נוסע לארץ ישראל. ואכן ר' יצחק אלחנן בירך אותו באריכות ימים ושנים ונשיאות חן.

כרך ליקוטי הלכות שהדפיס ר' שמואל מאיר עם ר' שלמה וועקסלר (באדיבות ר' נתן אנשין)

הגדה של פסח אור זורח שהדפיס ר' שמואל מאיר (באדיבות ר' נתן אנשין)

ספר ליקוטי מוהר"ן שהדפיס ע"י ר' שמואל הורביץ ובהשתדלות ר' שמואל מאיר אנשין (באדיבות ר' נתן אנשין)

שפר עליו, והעניק לו את רוב האוכל שהיה על השולחן. כאשר הילדים קצת התרעמו עליו שכמעט לא נשאר כלום, ענה ר' דוד "הלא זהו אדם שבור..."

ר' יעקב צבי: במיוחד היה ר' דוד דואג עבור ר' נחמן שותק והיה מסור עבורו באופן מיוחד. היה זה לאחר שר' נחמן עבר ניתוח וכתוצאה מכך נחלש מאד והיה זקוק למנוחה מוחלטת ואוכל בריא ומזין. אבל ר' נחמן היה כידוע ישן

”

פעם אחת בערב יום הכיפורים לא היה להם בבית כמעט מה לאכול, והסבתא חיה דינה הכינה מאכל מצומצם ופשוט של לחם ועגבניות מעורב בבצל ושמן, והנה נכנס הסבא ר' דוד הביתה ומביא איתו יהודי שבור ורצוץ, חסר בית שמזלו לא שפר עליו, והעניק לו את רוב האוכל שהיה על השולחן. כאשר הילדים קצת התרעמו עליו שכמעט לא נשאר כלום, ענה ר' דוד "הלא זהו אדם שבור..."

בעמידה, כשהוא נשען על הבימה בבית המדרש תוך שהוא מכסה עצמו במעיל שחור. כעת הגיע סבי ר' דוד לבית המדרש, הצמיד שני ספסלים לאורכם והפך אותם למיטה עבור ר' נחמן החולה. באותה תקופה היה מביא עבורו מדי יום ביומו מאכלים מיוחדים במינם, בריאים ומחזקים, עד שר' נחמן שב לאיתנו.

אני זוכר גם סיפור שהתרחש בליל בדיקת חמץ: אחד מאברכי אנ"ש התהלך ברחוב עם בניו הקטנים שהיו רעבים מאד, ובידו שקית עם "פיתה פלאפל" שקנה עבורם. ביתו היה כבר נקי ומצוחצח לפסח ולא היה להם מקום לשבת ולאכול. כך הסתובב אובד עצות עם הילדים, עד שניגש אליו יהודי אחד ואמר לו: "גש לביתו של ר' דוד שכטר, שם בוודאי תמצא מקום לאכול...", ואכן ר' דוד וזוגתו הכניסו אותם לבית בסבר פנים יפות. הם אכלו, וכדרכם של ילדים התפזרו פירורים לכל עבר, והסבתא נאלצה לחזור על נקיון הפסח...

ר' ישראל: שמעתי מיהודי תלמיד חכם שהיתה תקופה שר' דוד היה מעתיק ועורך את התשובות בהלכה של אחד מגדולי הפוסקים בדור הקודם, כי הוא ניחון בכתב יפה ובשפה ברורה ונעימה, ומזה שאב קצת לצרכי פרנסתו. אולם לאחר תקופה קצרה עזב את העבודה

ר' דוד שכטר בהיכל בית מדרשו במאה שערים (באיכות ר' שמואל יצחק רחובל)

הזו, למרות שהיתה זו עבודה תורנית ומתן סכרה בצידה. לימים סיפר ר' דוד כי הסיבה שהוא עזב את העבודה הזו, היות ולפעמים תוך כדי כתיבת התשובה התעמק בסוגיא הנידונה, ולא אחת היתה מסקנתו שונה ממה שפסק אותו גאון. בגודל מידת האמת שהיתה טבועה בו, לא היה מסוגל להמשיך לכתוב תשובות שהוא עצמו אינו מסכים להם - - -

ר' יעקב צבי: הסבא ר' דוד אמר שאין הוא רוצה שישבו עליו 'שבעה'... וכרצונו כך היה, הוא נפטר ביום חמישי י"ב ניסן תשל"ד, והיות והיה זה ערב פסח שחל בשבת, יצא שכמעט לא ישבו עליו 'שבעה'. יצויין כי גם הסבתא חיה דינה נפטרה ביום י"ד ניסן ערב פסח תשנ"ג, ודודו ר' יעקב מאיר התבטא אז כי כנראה גם רצונה היה שלא להטריח וגם עליה לא ישבו 'שבעה'.

ה"עובדים" משכונת קטמון

במשך השנים שהתגוררתם בקטמון, האם זכיתם להכיר את אנשי שלומינו שם?

כשאני נזכר בחסידי ברסלב בקטמון, הדבר הראשון שעולה מול עיני הוא המחזה כיצד ר' שמואל שפירא ור' הירש לייב ליפל יושבים בבית מדרשו ולומדים ביחד בחברותא. זכרוננו כי היתה תקופה שראיתי אותם מידי לילה יושבים ולומדים את "השיחות השייכים לתורות", כמו כן הבחנתי לפעמים כיצד הם נותנים "מעות לפדיון" זה לזה וזה לזה.

מי שאירגן את בית הכנסת של חסידי ברסלב בקטמון הרי היה החסיד ר' משה בורשטיין. ביהמ"ד שכן בתחילה בקומת המרתף, עד שר' משה קנה את הקומה העליונה, שיפץ אותה בצורה מפותחת מאד והתפילות עברו בבית הכנסת

גבאי בית הכנסת ברסלב בקטמון. ר' משה בורשטיין

למעלה. המעבר היה בשנת תשכ"ה. אני זוכר היטב את התאריך, כי שבת "העליה לתורה" לקראת חתונתי התקיימה בשבת הראשונה שעברו להתפלל למעלה...

אגב, ר' משה בורשטיין עמל במסירות נפש למען בית מדרשו ולמען הכולל "אור אברהם". פעם אחת הוא אפילו נתן לי פנקס של קבלות מודפסות, כדי שאם תהיה לי הזדמנות אוכל להתרים נדיבי עם למען מפעלותיו.

אני זוכר היטב את קריאת המגילה בקטמון, הבעל-קורא היה ר' משה בורשטיין ולאחר מכן בנו ר' נחמן, הם קראו מתוך מגילה שכתב החסיד ר' אלחנן ספקטור שתקופה קצרה בחייו שימש כסופר סת"ם.

ר' נחמן בורשטיין היה הרוח החיה בבית מדרשו. הוא התאים מילים לניגונים רבים שהיום מקובלים אצלנו. בכל סעודות ההילולא של רביז"ל הוא היה זה שהתחיל את הניגונים ושר עם הקהל. אגב, סעודת ההילולא היתה מתקיימת אצלנו בקטמון בליל ההילולא, בסוכה אשר בחצרו של ר' בן ציון פרסברג סמוך לבית מדרשו, ולמחרת הלכנו לסעודת ההילולא במאה שערים עם ר' לוי יצחק בנדר ושאר חשובי אנ"ש. את ר' שמואל שפירא בוודאי הכרתם מקרוב, הרי גרתם באותו רחוב, בית מול בית?

אכן, ממש לידינו התגוררו ר' שמואל שפירא ומשפחתו, מתוך עניות גדולה

שאין לשער. אנשים היו מגיעים אצלו ומזכירים שמות לישועה ולברכה. אני זוכר את ה"ספירת העומר" הנוראה שלו, כאשר היה נשאר בבית המדרש כשעה לאחר תפילת ערבית כשהוא צועק את המילים של "אנא בכח" בהתעוררות גדולה.

אבי ז"ל היה נוהג רבות לשמח את ר' שמואל שפירא. הוא היה כמעט מהיחידים שהצליחו מדי פעם להעלות חיוך על פניו הקדושות. ר' שמואל מצידו העריך מאד את אבי, וכאשר משפחת שפירא עברה מקטמון למאה שערים עקב דאגתו של ר' שמואל לחינוך הילדים בסביבה שהפכה יותר ויותר חילונית, התבטא: "ר'

ראיתי את ר' נחמן שותק כמה וכמה פעמים מסתובב בבית מדרשו וגמרא או משניות בידו, ודווקא כשבית המדרש היו כבר ריק מאנשים. היו לו עבודות נסתרות כאלו, היו רואים אותו הולך ברגליו מרחקים עצומים, כמו מקטמון עד לכותל ומשם לקבר דוד המלך בהר ציון ועוד

אברהם אנשין יכול להישאר בקטמון, כי הוא מבין בחינוך... אבל אני מפחד על הילדים שלי...". בשנים מאוחרות יותר הוא אמר לאבי שמצד אחד הוא מתחרט על המעבר, היות ובקטמון היתה לו מנוחה והיה יכול להתמסר לעבודת ה' כפי רצונו, אף אחד לא עקב אחריו ולא הפריע לו, אבל במאה שערים רודפים אחריו ומבקשים ממנו ברכות...

את ר' נחמן שותק-העלמאן גם הכרתם מקרוב?

חלק בלתי נפרד מהזכרונות שלנו הוא החסיד ר' נחמן שותק. הוא התגורר בחדר קטן ליד בית מדרשו בקטמון, ואנו הילדים רצינו מאד לראותו, היינו מתקרבים בשקט לחלון חדרו ושומעים כיצד הוא עושה התבודדות מתוך אנחות מעומק הלב, אך כאשר שם לב כי מישוהו מסתובב בקרבת מקום היה מפסיק מיד ומשתתק.

ר' ישראל נחמן אנשין ז"ל היה מארגן או סעודות מלוה-מלכה, ור' נחמן שותק היה בא לפעמים ומנגן בכינורו את הזמירות. מעניין לציין כי למרות שתיקתו הוא היה ניגש רבות לפני העמוד והיה מסלסל בקולו כדרך החזנים.

אני ראיתי את ר' נחמן כמה וכמה פעמים מסתובב בבית מדרשו וגמרא או משניות בידו, ודווקא כשבית המדרש היה כבר ריק מאנשים. היו לו עבודות נסתרות כאלו, היו רואים אותו הולך ברגליו מרחקים עצומים, כמו מקטמון

עד לכותל ומשם לקבר דוד המלך בהר ציון ועוד.

אך ה'עבודה' העיקרית על שמה התפרסם, היא שתיקתו המוחלטת שגזר על עצמו בצעירותו. ישנם המספרים סיבות שונות לשתיקה זו, אבל זה ברור כי אין לשער כמה לשון הרע, רכילות ומחלוקות, חסך מעצמו בהנהגתו זו.

החסידים משערי חסד

לאחר החתונה עברתם להתגורר בשערי חסד, מי היו שם החסידים באותה תקופה?

בבית מדרשו בשכונת שערי חסד, הרוח החיה שם היו שני הגיסים, ר' וועלוול חשין ור' העשיל פרנקל, שהיו חתניו של ר' אליהו פרוש. ר' וועלוול היה מוסר שיעורים בליקוטי מוהר"ן, ולפעמים היה מגיע שם גם ר' לייבל שפירא אחיו של ר' שמואל ועוד רבים שר' העשיל היה מארגן ומביא אותם. הבעל-קורא היה ר' משה פרידמן, ולאחר פטירתו זכיתי למלאות את מקומו ולקרוא בתורה.

בשמחת תורה ידעו כל בני השכונה כי הבית-מדרש השמח ביותר בסביבה הוא זה של חסידי ברסלב, רבים מהתושבים הגיעו, גם כאלה שאינם חסידי ברסלב. יצויין כי היו פעמים שר' העשיל פרנקל הביא אלינו לבית מדרש את הגאון ר' שמואל אויערבאך מתושבי השכונה, שידבר לפני המתפללים. ■

החסיד ר' שמואל שפירא (באיכות 54)

שתיקה מוחלטת. ר' נחמן שותק בחצר הרשבי" (באיכות ר' שמואל יצחק רחובל)

להמשיך רפואה באמירת 'תורה'

אווירה מתוחה שררה בבית הקט שבעיירה לאדיז'ין שבאוקראינה, בני המשפחה הציצו בפנים מודאגות אל סגל הרופאים המקיף את מיטתו של אביהם השוכב נאנק בכאביו הנוראים, מהבעת פניהם של הרופאים היה ניכר שאינם עומדים להשיע בשורת תקוה. אך, אולי בכל זאת...

הרופאים שלפו מתיקיהם כל מיני צינוריות ואספלניות, ערכו לחולה בדיקות מקיפות, וכעבור זמן, פנו לעבר בני המשפחה העומדים מעבר לפתח בציפייה דרוכה מהולה בחרדה וקבעו בארשת פנים רצינית השמורה לרופאים: "לצערנו, לא נותר לאביכם עוד זמן רב לחיות".

בני המשפחה פרצו בבכי מר; אביהם עדיין במיטב שנותיו, האם אכן נגזרה הגזרה וחלילה יעזבם לאנחות? הם תלו עיניים מייחלות בחבורת הדוקטורים:

"האם אפשר התקווה לגמרי? האם לא ניתן לעשות מאומה למען רפואתו?"

"צר לנו" - הסבירו הרופאים לבני המשפחה - "אביכם סובל ממכה גדולה שהתפתחה בגופו עד שהגיעה לממדים מסוכנים, גם אם תפתח המכה, יהיה צורך לשאוב מתוכה את כל המורסה הממלאת את דמו, אך היות והפצע נמצא במקום רגיש ומסוכן, לא ניתן בשום אופן לשאוב את המורסה, לכן, אנו נאלצים לקבוע כי ימיו ספורים".

הם אספו את כליהם ויצאו את הבית, משאירים אשה וילדים המומים עד עמקי נפשם.

* * *

העיר לאדיז'ין היתה אחת הערים בהן התגורר 'קיבוץ' של עובדי השם מחסידי רבינו הקדוש, ביניהם היו: רבי דוד מלכה'ס ששימש כדיין בעיר, רבי עוזר, רבי מתתיהו, רבי יואל חנא, רבי משה, ועוד. בין אותם חסידים נלהבים היה רבי געצל, מ'אנשי המשא ומתן' שבאנשי רבינו, העושים מלאכתם עראי ותורתם ותפילתם עיקר. רבינו הבעיר באנשיו אש שלהבת של אהבת ה' ויראתו, עד שגם הסוחרים שבהם היו צדיקים גדולים ומופלגים.

אהבה גדולה שררה בין החסידים בלאדיז'ין, שהיתה אחד מסימני ההיכר של תלמידי רבינו. שמחת האחד - היתה שמחת כולם, וכן חלילה להיפך. כרעם ביום בהיר נפלה על בני החבורה הבשורה כי חיי חברים האהוב רבי געצל נתונים על כף המאזניים, ולדברי הרופאים לא נותר לו עוד זמן רב לחיות בהאי עלמא. הם באו לביתו לבקרו, ולבם נחמץ בקרבם לראותו מתייסר בכאביו הנוראים. הם הקדישו עבורו תפילות רבות והעתיירו להשם יתברך שישלח לו רפואה שלמה.

והנה מתקרב חג השבועות של שנת תקס"ט. בני החבריא שוכרים עגלה, ויוצאים לדרך בואכה העיר ברסלב, להסתופף בצילו של הרבי הקדוש בחג מתן-תורתנו, כמנהגם מדי שנה בשנה, בדרך סיפרו מעשיות מגדולת הרבי וחזרו על תורות ושיחות קודש ששמעו מפיו.

ברם כל העת העיב דבר אחד על שמחתם. חברים רבי געצל, מהגדולים והוותיקים שבהם, לא הצטרף הפעם לנסיעה, ברגעים אלו הוא שוכב מתייסר בכאביו, אוי ריבונו של עולם, אנא שלח לו רפואה! רחשו שפתותיהם.

והנה מגיעה העגלה לברסלב ומפלסת דרכה בשבילי העיירה. הלבבות עולים על גדוניהם מהתרגשות, עוד קט ויגיעו אל בית מדרשו של הרבי ויזכו עיניהם לחזות בזיו פניו הקדושים והטהורים.

הרבי מקבל את פניהם בשמחה, והם מספרים לו על צרת חברים הנאמן שהפעם לא הגיע אל הקיבוץ בגלל שמוטל הוא על ערש דווי, ועל חוות דעתם המיאישת של הרופאים שלא נותנים לו הרבה זמן לחיות.

חג השבועות במחיצת רבינו היה נשגב ומרומם. הרגישו במוחש את קבלת התורה, הלבבות התמלאו מחדש בכיסופים וגעגועים להתעלות מעל הבלי העולם ולדבוק בו יתברך ובתורתו הקדושה בקשר אמיץ וחזק לעולמי עולמים. ביום הראשון של החג, לפנות ערב, התאספו כל החסידים והרבי החל לומר 'תורה' על הפסוק 'וביום הביכורים בהקריבכם מנחה חדשה לה' בשבועתיכם' (במדבר כ"ח), במאמר, ביאר רבינו כי "היום-טוב קורא ומגלה שהכל מתנהג רק על פי רצונו יתברך בלבד ואין שום חיוב הטבע כלל!" בסוף המאמר הארוך והנשגב, החל לפתע הרבי, כדרכו הקדושה והנעלמה, לקשר את הנאמר, לענייניו של רבי געצל מלאדיז'ין. וכה היו דבריו:

"כי רפואת המכה היא על ידי כמה בחינות: שבתחילה צריכין שיפתח פי המכה, אחר כך צריך כוח המושך, שימושך ויוציא הליחה והדמים המקולקלים מתוך המכה, אחר כך צריכין להדיח כל הדמים, שלא יהיה בהם שום קלקול ועכירות, כדי שיוכלו הדמים לילך ולסבב כל סדר סיבובם כסדר בלי שום עיכוב, כי כשהדמים הולכים ומסבבים בגוף כדרכם, כשבאים למקום שיש בו קלקול, דהיינו במקום המכה, נתעכבים שם, ושם נתעכב ונמשך כל עכירות וקלקול שיש בהדמים... על כן צריכין להדיחם ולכבסם, אחר כך צריכים לסגור פי המכה..."

החסידים מלאדיז'ין שומעים את הדברים, ונפשם מתפעמת בקרבם. הם מבינים שלא בכדי העלה רבינו את העניין. "מי יודע" הרהרו כמה מהם, "איזו ישועה פועל הרבי ברגעים אלו עבור ידיד נפשנו רבי געצל".

לאחר החג, כשחזרו לעירם, מיהרו יחד אל בית חברים לראות מה שלומו ובריאותו, ומה שמחו לראות כי מצבו השתפר פלאים וניכר כי רווח לו מאוד, וכה סיפר להם רבי געצל:

"ביום הראשון של החג, לפנות ערב, שכבתי נאנק בייסוריי שלא הרפו ממני כל העת האחרונה, לפתע, ללא כל פעולה או תחבולה, נפתחה המכה והחלה לצאת מורסה וליחה לרוב, ומיד הוקל לי מכאביי.

"לא חלף אלא זמן קצר מעת פתיחת המכה הפתאומית, וכל המורסה נפלטה החוצה והפצע החל להגליד" - - -

למשמע דבריו, אחזה בבני החבריא התרגשות רבת: "מה שחים הנכם, רבי געצל, ביום הראשון של החג לפנות ערב? הלא באותה שעה ממש דיבר הרבי בשולחנו הטהור על 'פתיחת המכה', יציאת המורסה וסגירת המכה!"

ויוודע הדבר בין אנשי שלומנו, אז ראו באופן מופלא, כיצד כל הדברים המתרחשים בעולם, ובפרט מה שעובר עליהם - אנשיו של רבינו, נכלל בתוך דברי תורתו הקדושים, ועל ידי תורתו הוא ממשיך רפואות והמתקנות לכל העניינים, בכלליות ובפרטיות, ברוחניות ובגשמיות.

(ע"פ חיי מוהר"ן ש"צ, ופרפראות לחכמה על תורה ד' תנינא)

**כרעם ביום בהיר נפלה
על בני החבורה הבשורה
כי חיי חברים האהוב
רבי געצל נתונים על
כף המאזניים, ולדברי
הרופאים לא נותר לו
עוד זמן רב לחיות בהאי
עלמא. הם באו לביתו
לבקרו, ולבם נחמץ
בקרבם לראותו מתייסר
בכאביו הנוראים**

סוכנות נסיעות עם נשמה

לרבינו ולכל יעד בעולם, טסים

כבני מלכים

לאומן ולכל יעד, עשרות אלפי לקוחות מרוצים טסים רק דרך צדיקים!

בדרך צדיקים כבר 35 שנה שכל לקוח מקבל שירות מלכותי, אנחנו מזמינים גם אותך ליהנות מהנסיון והוותק רב השנים שלנו, שבא לידי ביטוי בשירות וליווי אישי בטיסות לכל יעד בעולם, תכנון מסלולים ושירותי פנים. **בדילים ובמחירים המשתלמים ביותר.**

כל חברות התעופה ולכל היעדים

לשיחתך תמיד
02-54-10-100

- 101 שירותי קריקט ומינים
- השכרת רכב
- קבוצות חוויה עם נשמה
- טיסות לכל העולם
- קברי צדיקים בארצות הברית

סניף ירושלים: רח' ארזי הבירה 49 | סניף בני ברק: רח' רבי עקיבא 62 | סניף בית שמש: יחזקאל הנביא 63

שהיו הצדיקים הראשונים שמחים מאד בשבועות שהוא קבלת התורה

ועקר קיום התורה והמצוות בשלמות היא השמחה של המצווה, כפונא בכתבי האר"י ז"ל שעקר השלמות היא השמחה של המצווה, וכמו שפתיב: "תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב וכו'", וכמבאר בדברי רבנו ז"ל בהתורה הנ"ל (בחצרות בלקוטי הראשון בסימן ה') ובכמה מקומות.

ועקר השמחה של מצוה הוא פשוטין לשמחה המבארת במאמר הנ"ל שיהיה לו שמחה מהמצוה בעצמה וכו' פנ"ל. וזה השמחה אי אפשר לזכות כי אם על ידי מצוה שהוא בחינת מן שעל ידי זה זוכין לרעמים ומפשיטין עקמימיות הלב וזוכין לישרת לב ואז זוכין לשמחה של מצוה.

ועל כן לא נתנה התורה כי אם לאוכלי המן שהוא בחינת מצוה שהוא תקוה המחין בקדושה גדולה שעל ידי זה יקרא זוכין לשמחה, והינו לקיים המצוות בשמחה שזהו עקר קבלת התורה, שזהו בחינת השמחה של שבועות.

כמו שפצינו שהיו הצדיקים הראשונים שמחים מאד בשבועות שהיא קבלת התורה, כי עקר קבלת התורה היא השמחה של מצוה, כמו שפתיב: "ושמחת עולם על ראשם" שזהו נאמר על שני הפתרים שזכו ישראל בשעת קבלת התורה כשאמרו נעשה ונשמע.

(לקוטי הלכות, יורה דעה הלכות תלה הלכה ג אות ב')
על פי התורה "בחצרות" הנלמדת בחבורות "תמימי דרך"

מסע לנשמה

• עם חוויות מעולם אחר •

התעוררות • שמחה • דביקות • געגועים

מד'יבוד'
אומן בורדיטטוב
בוסלוב

דלתון | נשמה ודלתון

כרטיס הו"ש החל מ-

\$295

+ שליחת מזוודה!

מגוון קבוצות הכל כולל

החל מ-
\$495

לגברים נשים ומשפחות

שירותי פנים ברמה גבוהה

דרר צדיקים
חוויה עם נשמה

לפרטים והרשמה:

02-54-10-100

שירותי קרקע ופנים

רכב השכרת

קבוצות חוויה עם נשמה

טיסות לכל העולם

קברי צדיקים באירופה

סניף ירושלים: רח' ארזי הבירה 49 | סניף בני ברק: רח' רבי עקיבא 62 | סניף בית שמש: יחזקאל הנביא 63